

KARYS

† LIETUVOS KARIŲ
SAVAITINIS LAIKRAŠTIS †

Kaina: metams 15 lt., pusmečiui 8 lt., 1 mėn. 1 lt. 50 ct. Kareiviams per pusę pigiau. Užsieny metams 25 lt. Šis nr. kaina 1 lt. visiems. Skelbimai: petito eilutė 40 ct.; prieš tekstą dvigubai. Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė.

32 (480) nr.

1928 m. rugpjūčio mėn. 1—7 d.

X metai.

Ruošiamoji mūsų kariška kinofilma.

Šiandien kinas jau nebe naujiena. Retas kuris jo nemėgtų. Bet, deja, lietuviškos filmos iki šiol dar neturėjome. Tiesa, yra rodoma „Lietuvos kronika“, jau pagaminta mūsų krašte iš mūsų gyvenimo, bet to dar maža.

Neturint savo filmos veikalų, esame priversti nuolat žiūrėti vis svetimus veikalus. Be to, savo gyvenimą negalime parodyti užsieniui, kada užsienis mus šimtais savo kinofilmų užverčia.

Bet ne mes vieni dar iki šiol neturime savo kinofilmos veikalų — jų neturi ir mūsų gretimos Pabaltijo valstybės. Latvijoje viena firma bandė sudaryti iš latvių gyvenimo kinofilmos veikalą, bet nepasisekė ir tas darbas ten liko atidėtas.

Šiomet kilo mintis lietuvių tarpe pasigaminti lietuviškų kinofilmos veikalų. Pirmas toks veikalas ruošti jau pradėtas Karių Teatro režisoriaus pulk. lt. Braziulevičiaus sumanymu ir iniciatyva. Jis, sumanęs tokį veikalą pagaminti, pirmučiausia kreipėsi į vyriausybę, prašydamas jos sutikimo ir paramos. Vyriausybė to darbo pradžią šiek tiek parėmė. Toliau tą darbą remia patys šiam veikale dalyvaujantieji artistai, dovanai dirbdami artisto darbą. Kiti, net būdami atostogų, reikalui esant, atvažiuoja savo lėšomis iš provincijos dalyvauti minėtam darbe. Turint galvoj, kad tą darbą remia vyriausybė, artistai dirba dovanai, įvairūs kariuomenės veiksmai bus filmuojami iš tikrumos, t. y. dirbtinos kariuomenės neteks pasigaminti, kaip tai būna užsieniuose kinofilmų veikalus ruošiant ir tam reikalui išleidžiant milžiniškas pinigų sumas, reikia tikėtis, kad ši mūsų pirmoji kinofilma turės pasisekti.

Šiai pirmajai kinofilmai režisuoja ir pirmąjį jai veikalą parašė pulk. lt. Braziulevičius. Artistai dalyvauja iš Karių ir Valstybės teatrų ir kinofilmos „Akis“. Iki šiol dalyvauja apie 40 artistų; greitai laiku bus reikalinga iki 200, neskaitant tūkstantinės minios — kariuomenės ir jų ginklų rūšies, ir t. t.

Minėtas veikalas vadinsis „Lietuvos kareivis“ ir jis daugiausia bus kariškas. Šiam veikale bus atvaizduoti lauko darbai Lietuvos kaime, lietuviškos vestuvės savo senoviškomis tradicijomis, naujokų ėmimas, kariuomenės gyvenimas ir t. t.

Jau laukų darbų dalis ir vestuvės atliktos, taip pat atlikti šaudymai Varenos poligone. Šie visi dalykai jau yra nufilmuoti ruošiamam veikalui, šaudymo

metu reikalingi filmai veiksmai, kurie nebuvo galima nufilmuoti tuo metu, bus vėliau dirbtiniu būdu atlikti, pav., sviedinių sprogimai ir t. t. Iki š. m. liepos m. 22 d. jau buvo pagaminta minėto veikalo 360 metrų (visam veikalui, t. y. 2 val. kino seansui, reikia 2000 metrų ilgumo kaspino). Rengėjai tikisi šiais metais šį veikalą baigti ir apie Naujus Metus parodyti kinoteatruose. Jeigu gerai pasisektų, tai turėtų progos mūsų „Lietuvos kareivį“ pamatyti ir užsienis, ypač Amerikos lietuviai.

Liepos m. 22 d. nuvykau pasižiūrėti, kaip yra ruošiamas pirmasis mūsų veikalas. Sodžiaus gyvenimui atvaizduoti vieta yra parinkta netoli Kauno Vieškūnų sodžiui, apie Pažaislius. Vieškūnų sodžius yra prie pat Nemuno, labai gražioj vietoj. Sodžius nemažas. Čia ir buvo atlikti laukų darbai, vestuvės ir kt. sodžiaus gyvenimas. Liepos mėn. 22 d. kaip tik buvo atliekama vestuvių dalis. Kinofilmoms veikimas visai kitoks, negu paprastų teatrų. Čia žodžiai nereikalingi. Jeigu kalbama ir dainuojama, tai tik dėl veiksmo judesių sudėrinimo. Kino vaidinimui negalima iš anksto pasiruošti arba iš anksto repeticijas padaryti. Prieš pat vaidinimą tenka vietoj mokytis, repeticiją padaryti ir kai jau geriau — prasideda vaidinimas ir filmavimas. Vaidinama ir filmuojama ne visą veikalo veiksmą iš karto, kaip teatruose, bet papunkčiui. O tie punktai labai trumpi: po $\frac{1}{2}$ min. arba ir kiek ilgiau. Paskui kitam punktui vėl pasiruošiama ir t. t. Darbas labai sunkus ir sudėtingas. Kai jau visas veikalas tokiais punktais bus nufilmuotas, tuomet visą veikalą suriš į vieną ir turėsime jau galutinai baigtą kinofilma. Šis darbas dar tuo sunkus, kad reikia laukti saulėtų dienų, o jeigu tokių nėra, tai momentų, kada saulė pasirodys. O šiemet, žinome, kokia vasarėlė, kaip tik ji nepalanki tokiam darbui ir įvairiausiai jį trukdo.

Artistai daugiausia šį darbą atlieka laisvalaikiais, t. y. šventadieniais. Be to, kai kada atlieka ir darbo dienomis.

Lauksime lietuviškos kariškos filmos.

St. Butkus.

Su šiuo „Kario“ nr. siunčiame nemokamą priedą „7 pėst. Ž. K. Butegeidžio pulkas“.

Vienas nutūpė...

1920 m. Varėnos miestely pasklido žinia, kad lenkai veržiasi į mūsų gimtąją žemelę. Kovos eina ir eina. Netrukus miestelis buvo apimtas patrankų griausmo ir kulkosvaidžių tarškėjimo. Lenkus, prasiveržusius šiapus Merkio, pavaišino mūsų kulkosvaidžiai. Kitą dieną

II-sios Dainų Šventės komitetas buvo paruošęs padidintus šventės dalyvių ženklelius (pastatomus ant stalo), kuriuos įteikė Jo Ekscelencijai Respublikos Prezidentui, ministeriui pirmininkui ir užsienių reikalų ministeriui, švietimo, finansų, vidaus reikalų, susisiekimo, krašto apsaugos, žemės ūkio ir teisingumo ministeriams, ir valstybės kontrolleriui. Šiam vaizdely matome minėtą ženklą, įteiktą Respublikos Prezidentui.

smarkus mūsų kariuomenės puolimas privertė lenkus pasitraukti.

Na, ir prisimins lenkai tą dieną! Kada mūsų kulkosvaidžiai nedavė lenkui pasijudinti iš priešakio, dar didesnį „stroką“ sulaukė iš viršaus. Keletas mūsų lėktuvų, kažin iš kur atsiradę ir pasklidę lenkų pusėj, pradėjo lenkus vaišinti bombomis! Tikras pragaras! Įdomiausia tai, kad lenkai nepažino mūsų lėktuvų!

Tik vėliau, kada bomba ne vienam lenkui sprandą nusuko, įsitikino, kad iš tikrųjų „litvinų“ lėktuvai. Atidengė ugnį į viršų. „Vienas jau nutūpia“... išgirdau balsą iš šalies. Aš ėmiau žvalgytis į visas puses įsitikinti ar iš tikrųjų taip yra. Tolumoj pastebėjau, kad kažkas tokio pasijuodavo ir vis žemiau ir žemiau... Mūsų lėktuvai? Ne! Pats sau kartočiau. Negi lenkų niekšiška kulipka pakirto sparnus vienam mūsų plieno ereliui? Ne, ne! Tūkstantį kartų ne. Aš nerimavau. Dairiausi bene pamatysiu kokį lėktuvą, kuris galėtų mane nuraminti. Veltui... Tik toluoj girdėjos silpnas ūžimas. Reiškia, lenkus bombomis pavaišinę grįžo. „Vienas nutūpė“... rodos kažkas kartojo man tuos žodžius. Aš vis neigiamai atsakiau. Ne! Ir gana.

Saulė leidos už smėlėto kalnelio. Gražus rudens vakaras. Kova nurimo. Babriškių kaime rinkosi kareiviai. Visi kupini džiaugsmo. Dalinosi įvairiais kautynių įspūdžiais. Ypatingai buvo įdomu kaip vienam lenkų kulipka pusbačio užkulnį sudraskė ir koja liko sveika! Taip bejuokaujant kažkas šūktelėjo: „štai lenkai!“ Visi nusigrįžo į rodomą pusę. Iš tikrųjų buvo lenkai. Prisiartinę prie mūsų kareivių vienas lenkiškai tarė: „ponai, jūsų lakūną atvežėme“. Dabar tik įsitikinau, kad iš tikrųjų teisingi žodžiai buvo: „vienas nutūpė“... Mūsų kariai, priėmę iš lenkų lavoną, lenkus grąžino atgal. Vargšas, jis sunkiai sužeistas nusileido prieš pusėj ir būdamas dar gyvas prašė, kad jį grąžintų į Tėvynę, kur jis nori amžinai įsėti. Jis žuvo begindamas nuo priešų savo gimtąjį kraštą.

Kūnas buvo išvežtas į Kauną. Aš vėliau sužinojau, kad tai buvo lakūnas—leitenantas J. K u m p i s.

Liūdnai pakartočiau tuos pačius žodžius: „Nutūpė, amžinai suglaudęs plieno sparnus“. *Metūgis.*

Lietuvos gyvenimas

Lėradėjas. „Lietuvos Aidas“ 142 nr. praneša, kad Utenoj gyvenęs pil. Jonas Zulus išrado tokį prietaisą su kuriuo jūrų narams ir garlaiviams galima rasti nuskendusius ir net smėliu užneštus jūrų dugne garlaivius.

Geležinkelių pajamos. Per birželio mėn. mūsų platieji geležinkeliai turėjo iš viso pajamų 3.080.000 lt. Siaurieji geležinkeliai turėjo pajamų apie 200.000 lt.

Lenkai įvairiausiais būdais meluoja. Lenkai, suardę derybas su lietuviais, papliupo visais galais pasauliui meluoti apie Lietuvą, įvairiausiomis nesąmonėmis norėdami kaltinti lietuvius. Pastaruoju laiku paleido pasaulio spaudoj šmeižtų, kad esą lietuvių šauliai puolę jų pasienio sargybą: vieną lenkų kareivį užmušę, o kitą sunkiai sužeidę. Be to, panašių melagingų žinių ir daugiau yra paskelbę. Taip pat paleido prasimanytų žinių, kad lietuvių kariuomenė ir šauliai koncentruojami prie demarklinijos. Toliau skelbia, kad pademarklinijos ruože lietuviai plėšė lenkų gyventojus.

Tokias žinias lenkai leidžia tikslu, kad didžiosios valstybės priverstų Lietuvą nusileisti lenkams ir priimti jų statomus reikalavimus.

Suka lapelė savo uodegėlę. Lenkai šio rudens pradžioj buvo manę Vilniaus krašte, netoli demarklinijos, suruošti didelių savo kariuomenės manevrus. Lietuvos vyriausybė dėl šių numatomų lenkų manevrų pasiuntė Tautų Sąjungai raštą perspėdama, kad toks lenkų žygis yra pavojingas taikai. Lenkai, išgirdę apie tokį lietuvių raštą, pradėjo teisintis, kad jie tokių didelių manevrų Vilniaus krašte nesą numatę ir tik įvyksią paprasti kariški pratimai, kaip tai kad būna kasmet atskirose kariuomenės dalyse visoj Lenkijoje.

Lenkai vis dar nori plėsti savo „sienas“. Liepos m. 26 d. lenkai Ukmergės apskr. demarkacijos linijos kai kuriuose ruožuose perkėlė linijos gaires 18 mtr. į mūsų pusę ir užimtoį pievoj pradėjo sienauti. Mūsų sargybai iššaukus pagalbą, „ponai sienpiovei“ pasitraukė. Gairės vėl pastatytos į vietą. Panašių atsitikimų buvo ir Zarasų apskr.

Parodai praėjus. Šiemet įvykusi Kaune žemės ūkio ir pramonės paroda išlaidų turėjanti apie 150.000 lt., o pajamų gausianti apie 225.000 lt. Parodą aplankė apie 81.000 žmonių. Panašias parodas Kaune aplankė: 1923 m. — 49.767 žm., 1924 m. — 77.345 žm. ir 1925 m. 53.953 žm. Tuo būdu šiame parodą daugiausia aplankė.

Dzūkų ūkininkų šventė. Liepos m. 29 d. Alytų įvyko didelis Dzūkų krašto ūkininkų suvažiavimas—šventė. Susivaziavo iš Alytaus, Trakų, Seinų ir Marijampolės

apskr. apie 10.000 dalyvių. Buvo svečių net ir iš tolimojo Žemaičių krašto. Į šią šventę buvo nuvykęs Respublikos Prezidentas, keletas ministrų ir kitų aukštųjų svečių iš vyriausybės ir karo vadovybės tarpo.

Per šį suvažiavimą — šventę buvo pabrėžtas reikalingas ūkininkų tarpe kuo daugiau vienybės laikytis ir siekti Vilniaus vadavimo, ir t. t.

Kariuomenės gyvenimas

Dalių istorijos. Akiras (P. Biržys) baigia ruošti I pėst. D. L. K. Gedimino pulko istoriją, kuri greit išeis atskira knygutė. Be to, tas pats autorius pradėjo rašyti Kauno m. ir apskr. karo komendantūros istoriją.

Aviacijos karių ramovės atidarymas. Liepos mėn. 22 d. įvyko iškilmingas aviacijos karių ramovės atidarymas. Atidaryme dalyvavo krašto aps. min. gen. leitn. Daukantas, aviacijos v-kas gen. št. pulk. leitn. Pundzevičius, aviacijos dalies švietimo vadovas I oro esk. vadas karo lakūnas kap. Mačiuka, eskadrilių vadai, karininkai, dalies viršilos, pusk. ir kareiviai.

Atidarant ramovę tarė įžangos žodį aviacijos v-kas, kuris savo kalba nušvietė ramovės reikalingumą kariuomenės dalyse ir būtiną jos reikalą dvasiniam žmogaus sielos penui. Dėkojo už vyriausybės asignuotas tam reikalui pinigines sumas ir linkėjo jai sėkmingai gyvuoti. Po jo kalbėjo aviacijos dalies švietimo vadovas kap. Mačiuka. Jis plačiai ir turiningai kalbėjo nušvietė senovės Lietuvos tautos ramoves — šventoves, jų tuometinį uždavinį ir kas galėdavo jas lankyti. Be to, jis priminė, kad mūsų tautos žadintojai — kanklininkai ramovėse apdainuodavo karžygių — didvyrių garbingus karo žygius ir vaiksčiodami po kaimus savo dainomis žadino žmonėse karžygiškumo dvasią...

Atidarant buvo pagiedotas Tautos himnas ir padainuota daug dainelių. Dainavo virš. Semetas, jaun. pusk. Sakelis, virš. Sleževičius. Deklamavo virš. Bertulis ir vyr. pusk. Daugnoras. Taip pat dainavo aviacijos puskarininkių choras ir aviacijos stygų orkestras paskambino keleta dainelių.

Dainininkams akomponavo rojaliu 1918—19 m. Lietuvos kariuomenės savanoris p. Ambraziūnas. Dainos nušisekė gana vykusiai, ypač daug katučių susilaukė viršila Semetas ir jaun. pusk. Sakelis. Užsibaigus programai ponas ministeris solistams, spausdamas jų dešines, padėkojo už puikų padainavimą ir pareiškė norą dalyvauti ir ateity karių šeimyniškuose pasilinksminimuose. Atidarymo metu ponas ministeris paaukojo ramovės reikalams, už programą, 50 litų, ir aviacijos v-kas sieninį laikrodį 150 lt. vertės. Atidarymo proga buvo suruoštas pusk. šeimyniškas pasilinksminimas: linksmiai pašoka, pažaista ir apie 23 val. dalyviai patenkinti išsiskirstė.

Ramovė susideda iš 6 kambarių: salės, skaityklos, valgyklos, knygryšyklos, žaidimų kambario ir virtuvės. Salė išpuosta Tautos didvyrių ir kunigaikščių paveikslais. Pakabintas ant sienos tarpe min. pirm. ir užsienių reikalų min. prof. Voldemaro, krašto apsaug. min. gen. leitn. Daukanto, Vyr. Štabo v-ko pulk. Plechavičiaus ir aviacijos v-ko gen. št. pulk. leitn. Pundzevičiaus, Jo Ekscelencijos Lietuvos Respublikos Prezidento Antano Smėtonos portretas. Portretus puošia tautiškas kaspinas ir aukščiau, viršum jų galvų, Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos miestų herbai. Salės gale, tarpe tautiškos ir dalies vėliavų, Gedimino pilies bokštas ir Vytis. Dešinėje, įėjimo salės pusėje, puikiai puošia sieną obalsiai su pritaikintais obalsiams reikšmingais vaizdais. Štai vienas jų: „Kur nėra karo jėgos, ten nėra ir teisės.“ Šiam obalsiui pritaikintas toks vaizdas, kuriuo parodoma kas turi didelę karo jėgą, tas pasiglemžia po savimi svetimų tautų žmones, užneša ant jų rankų verguovės pančius. Vienas užsilipęs ant pavergtojo žmogaus sprando, o kitas kareivis, užnešęs ant rankų gran-

dinę, tempia aukštą ir stiprų žmogų, bet iš kapo rodomas budeliams grasos kumštis. Taip tai atvaizduotas mūsų tautos idealas — Vilnius. Vėl vienas gana reikšmingas vaizdas ir obalsis: „Tikriausia išmintis — didelis pasiryžimas“. Šiam obalsiui pritaikintas vaizdas, kur per sprogtancias granatas praeina sveikas traukinys. Tai tikriausias ženklas ir pavyzdys nenustoti vilties, nors tektų atsidurti ir didžiausiame pavojuje, ir kiti keli panašūs obalsiai. Obalsius ir jiems vaizdus piešė vyr. leitn. Špokevičius. Skaitykla išpuosta Tautos ir dalies vėliavomis, mūsų rašytojų bei tautos žadintojų paveikslais: vyskupo Baranausko, V. Kudirkos, Maironio, dr. Jono Basanavičiaus, rašytojos Žemaitės ir kitais. Salėje, skaitykloje ir valgykloje puikiai įrengtas elektros lempučių apšvietimas. Baldai taipogi gražūs ir stiprūs; kėdės 82 št. ažuolinės ir paleruotos. Valgykloje ir skaitykloje išdažytos grindys. Durys, langai ir sienos net kilimais baltais dažais. Bendrai, vidaus vaizdas jaukus ir visai panašus į gerą klubą, šokiams salė bent kiek permaža.

Už suteiktas dovanas ponui ministeriui ir aviacijos v-kui tariame nuoširdų ačiū. Kariuomenės vadovybei, dalies v-kams ir ponams karininkams už suteiktas pinigines paramas ir už padėtą triusią ramovės reikalams esame visi labai dėkingi.

Lai bus ši ramovė mūsų dalies kariams kultūros ir pramogų židiny.

Vakaras — balius aviacijoj. Liepos 28 d. aviacijos viršilos, puskarininkiai surengė karių ramovėje šeimynišką vakarą — balių. Į vakarą balių teikėsi apsilankyti mūsų malonūs v-kai: aviacijos v-kas gen. št. pulk. leitn. Pundzevičius, eskadrilių vadai kapitonai karo lakūnai Mačiuka, Šembergas, Stašaitis, Pesėckas ir kiti. Salė buvo gausiai papuošta žalumynų gerlandomis, stalai gyvų gėlių buketais. Ramovės vaizdas buvo nepaprastai jaukus. 8 val. garbės svečiai drauge su kitais buvo pakviesti prie bendrų stalų užkandžių. Vakaras praėjo visais atžvilgiais vykusiai. Tiek mūsų v-kai, tiek svečiai buvo juo patenkinti. Prieš užbaigiant buvo padainuota keleta liaudies dainelių, sušukta už pusk. ir viršilų rūpestingumą valio, ir 24 val. svečiai išsiskirstė.

Vyr. pusk. St. Čepulis.

2 pėst. D. L. K. Algirdo pulkas. Liepos mėn. 16 ir 19 d. II bat., ryšių ir mokomos kuopos kareiviai buvo nuvesti į Šančių kino teatrą „Saturnas“, kur buvo demonstruojama filma „Naujų mokymas“. Kareivis, žiūrėdamas ekraną, sugeba tikrai suprasti ir pamatyti tai, ko pats mokosi ir kokia iš to nauda. Ši filma taip pat davė progos ir kadrai pamatyti, kaip mokomi kareiviai ir kaip reikia vaizdžiau atvaizduoti tai, ko kareivis negalį iš sykiu suprasti. Filma visiems patiko ir daug naudos davė tam, kas ją matė.

Liepos mėn. 19 d. mūsų pulke buvo inspektorinis apžiūrėjimas. Apžiūrėjimą darė II karo apygardos viršininkas pulk. Skucas. Apžiūrėjęs ir apklausinęs ar neturi kas nors skundų išvažiavo.

Liepos mėn. 22 d. leit. Augustauskas kareivių klube laikė paskaitą apie daktarą Basanavičių, vyskupą Valančių ir Simaną Daukantą. Reikia pasakyti, kad leit. Augustauskas tokią ilgą ir labai naudingą apie mūsų patriarchus temą puikiai sugebėjo ją sutrumpinti ir vaizdžiai atvaizduoti klausytojams didvyrių darbus tais laikais, kai kiekviename žingsnyje buvo sutinkami žabangai už ruošiamą dirvą Lietuvos laisvei ir menui kurti. Daug iš klausytojų pirmą kartą girdejo tokią paskaitą, nes būdami kaimuose neturėjo progos pasiklausyti paskaitų ir nesuprasdavo tų darbų, per kuriuos mes žengiame prie laimės ir kultūros. Ši paskaita ne vieną taip pat paragino skaityti knygas ir pažinti praeitį.

Vitūrys.

2-as artilerijos pulkas. Liepos mėn. 22 d. pulko viršilos ir puskarininkiai suruošė šeimynišką vakarėlį. Į vakarėlį atskirais pakvietimais buvo pakviestas pulko vadas, visi karininkai ir gražūs skaičius civilių svečių. Vaka-

relis prasidėjo 20 val. vaidinimu. Vaidino dviejų veiksmų komediją „Vargšas Tadas“. Po vaidinimo vakarėlio programa buvo tęsiama šokiais ir žaidimais. Pertraukomis ir šokių metu griežė pulko dudų orkestras. Tvarka buvo pavyzdinga. Minimu vakarėliu buvo patenkinti tiek rengėjai, tiek svečiai, ir jam pasibaigus visi skirstėsi linksmi ir patenkinti.

Šiuos metus jau trečias toks puskarininkių vakarėlis. Patartina dažniau juos rengti.

Minimo puskarininkių vakarėlio išvakarėse nebuvo užmiršti ir kiti kareiviai. Liepos mėn. 21 d. 21 val. pačių puskarininkių iniciatyva ir pulko vadui pritariant komedija „Vargšas Tadas“ buvo vaidinama kareiviams. Vaidinimo žiūrėjo visi pulko kareiviai. Kareiviai labai tuo patenkinti ir dėkingi savo puskarininkiams už linksmą praleistą valandėlę, besiziūrint į tragišką nelaimingo Tado gyvenimo nuotykį.

Ant-Ferd-Max.

Vaidatiečiai šventėme savo devynerių metų sukaktuves š. m. liepos m. 20 d. Dėl susidėjusių aplinkybių iškilmų nebuvo; visos iškilmės atidėtos kitiems metams. Siemet buvo suruoštos pulko kariams paskaitos.

Dalims, stovinčioms Bubiuose, paskaita buvo vietoje, gi dalims, stovinčioms Siauliuose ir Gubernijoje, paskaitos buvo karių skaitykloje — Gubernijoje. Paskaitą laikė mokyklos kuopos vadas kapitonas Raudonikis ir 4 kuopos vadas vyr. lt. Povilavičius. Kapitonas Raudonikis karių skaitykloje gražiai apibūdino vaidatiečių gyvenimą ir darbą nuo 1919 m., paminėdamas mūsų Tautos gaivintojų vardus.

Liepos 22 d. švietimo vadovo majoro Namajuškos tangomis surengta didelė gegužinė Bubiuose, kur vaidatiečiai ant gražaus Dubysos kranto ne vieną polkelę arba suktinį trenktelėjo su gražiomis ilgakasėmis padubysio sesutėmis — žemaitėmis.

Mūšos slaitas.

Bubių igula. 8 pėst. K. K. Vaidato pulkas liepos mėn. 20 d. šventė savo devynerių gyvavimo metų šventę. 9 val. 30 m. dvare, prie pradžios mokyklos, pulko kapelionas laikė pamaldą; po pamaldų batalionas išsirikavo ant aikštės, kur bataliono vadas pasisveikino ir trumpai apibūdino tos dienos reikšmę. 11 val. kuopos, dainuodamos, grįžo į kareivines. 15 val. vyr. leit. Povilavičius laikė kareiviams paskaitą iš pulko istorijos, primindamas ir apie mūsų pulko šefą Vaidatą, kaip jis gynė Kauno pilį nuo kryžievių. Baigdamas paskaitą apibūdino tos dienos reikšmę kaip turim švęsti pulko šventę. 16 val. baigė paskaitą. Kareiviai buvo laisvi iki vakarinio patikrinimo: linksmos tarp savęs grieždami, sportuodami, dainuodami ir išpūdziais dalindamiesi.

Viršila J. Ivanauskas.

Sporto kronika

Lietuva.

4 artil. pulkas — 7 pėst. pulkas 4:3 (1:3). Kariuomenės futbolo pirmenybėms 4 artil. p. nugalėjo 1927 metų Lietuvos kariuom. futbolo čempioną 7 pėst. pulką — 4:3.

4 artil. p. šimet yra vienas rimčiausių kandidatų laimėti kariuomenės pirmenybes.

Futbolas B klasėje. B klasės futbolo komandos užbaigė pirmą pirmenybių ratą. Pirmoje vietoje eina be vieno pralaimėjimo „Tauras“, turįs 16 taškų ir golų santykį 52:7. II — „Technikas“ 13 tašk. ir golų santykis 17:4.

Rugpjūčio 20 d. prasidėjo antras ratas.

5000 klm. po V. Europa motociklais. Šiomis dienomis Kaunan grįžo motociklistai sportininkai Matulka

ir Vasiliauskas, apkeliavę Vakarų Europą per 24 dienas 5000 km.

2 pėst. D. L. K. Algirdo pulkas — technikos rinktinė 5:1. Liepos mėn. 24 d. įvyko futbolo rungtynės tarp 2 pėst. D. L. K. Algirdo pulko ir technikos rinktinės. Žaidimas gyvas. Iš pradžių sviedinys aplanko ir vienų ir kitų vartus, bet žaidimui įpusėjus algirdiečiai pradeda visu smarkumu pulti technikų vartus. Technikai, dėdami paskutines pastangas, norėjo atsispirti, bet veltui. Antram kėlinyje lošimas pasirodė dar gyvesnis. Pasibaigus rezultatas pasirodė 5:1 2 pėst. D. L. K. Algirdo pulko naudai.

Uyturgs.

Užsieniai.

IX pasaulinė olimpiada atidaryta. Liepos 28 d. Amsterdame atidaryta IX pasaulinė sporto olimpiada, kurioj dalyvauja 47 tautų sportininkai, jų tarpe ir lietuviai.

Lietuvos olimpinė ekspedicija jau atvyko į Amsterdamą ir, kiek laikas leidžia, treniruoja. Pirmą dieną dalyvaus sunkumų kilnotojas Vitonis.

Latvija laimėjo Pabaltijo futbolo turnyrą. Pabaltijo futbolo turnyras pasibaigė Latvijos laimėjimu, kuri finale visai netikėtai sumušė Estiją 1:0. Turnyras buvo atidarytas rungtynėmis Latvija-Lietuva, kurias laimėjo Latvija 3:0. Tačiau šias rungtynes Lietuva užprotestavo. Rungtynės Estija-Lietuva pasibaigė katastrofingu Lietuvos pralaimėjimu — 6:0. Tuo būdu Pabaltijo valstybių taure laimėjo Latvija.

Kitas futbolo turnyras įvyks 1929 m. Rygoje.

Tunney liko pasauliniu bokso čempionu. Liepos 26 d. Naujorke įvyko dėl pasaulinio bokso čempionato rungtynės tarp G. Tunney ir T. Heney. Nuo pat rungtynių pradžios persvara buvo Tunney pusėj. II-tam rounde referi nutraukė rungtynes, paskelbdamas Tunney nugalėtoju; Heney buvo visiškai be jėgų. Kova dėl pasaulinio čempionato buvo labai žiauri. 4-tam rounde Heney veidas buvo paplūdes kraujais, bet jis atkakliai laikėsi prieš stiprius ir lemiančius Tunney smūgius. II-tam rounde Heney beveik neparodė pasipriešinimo ir Tunney daužė jį kaip norėjo. Referi matydamas, kad rungtynės virsta kruvina kova, perskyrė aponentus ir paskelbė Tunney laimėtoju.

Rungtynių pasiūlėti buvo susirinkę 40.000 žmonių. Rungtynių rengėjas turės sumokėti Tunney apie 500.000 dolerių, o Heney daugiau kaip 100.000 dol.

Pranešimas.

Lietuvos kariuomenės albumo reikalu.

Jau yra sudarytas ir krašto apsaugos ministerio patvirtintas „Lietuvos kariuomenės albumo“ projektas. Albumu norima atvaizduoti šiek tiek mūsų kariuomenės praeitį, Nepriklausomybės karą ir 10 metų gyvenimą visomis sritimis. Visos kariuomenės dalys ir įstaigos jau renka tam albumui paveikslų. Bet jaučiame, kad sunku bus pririnkti vaizdų iš buvusios rusų kariuomenės lietuvių batalionų gyvenimo, pirmųjų Lietuvos kariuomenės gyvenimo metų; Nepriklausomybės karo ir kautynių vietų. Tais laikais nebuvo kam rūpintis fotografijų rinkimu, bet reikia manyti, kad daug jų turi atskiri asmenys: buvusieji vadai, viršininkai, kariai, fotografai ir t. t. Todėl maloniai prašome visus tuos asmenis atsiųsti kariuomenės albumui anų laikų idomesnių fotografijų su aiškiais ir tiksliais aprašymais. Kas prašys atlyginti — už sunaudotas fotografijas bus atlyginta nustatytais normomis; kas prašys gražinti — bus gražinta.

Vyr. Štabo Karo Mokslo Valdyba, Kaunas.

Leidžia Vyr. Št. Karo Mokslo Valdyba

Redaktorius kpt. GUSTAITIS.

Ake. „Spindulio“ B-vės spaustuvė. Kaunas, kampas Duonelaičio ir Gedimino g. Šio nr. išspausdinta 3.100 egz.

29287

Meilė Lietuvos mūs žingsnius telydi!

**7 pėstininkų
Žemaičių Kunigaikščio Butegeidžio
pulkas**

Žemaičių Kunigaikštis Butegeidis, 7 pėst. pulko šefas.

Lietuvos TSR
VALSTYBINĖ
BIBLIOTĖKA

5340

Kiekvienam, kuriam tik rūpi žinoti kas dedasi mūs kariuomenėje, kam rūpi krašto gynimas, Vilniaus vadavimas ir kariuomenės su visuomene susiartinimo idėja, pravartu užsisakyti

KAREIVIŲ LAIKRAŠTIS

„KARIO“

„KARYS“

rašo ne vien tik apie įvairius kariuomenės reikalus, bet ir deda daug žinių iš Lietuvos ir užsienio.

„KARYS“

praneša ką valstybės veikia karo srity, kaip jos ginkluojasi, kokius naujus pabūklus išranda ir kokie karai ateity gali kilti, ir t. t.

„KARYS“

kiekvieną savaitę praneša apie žymesnius Lietuvos ir užsienio sporto įvykius.

Lietuvos kariuomenės

savanoriai turėtų skaityti

savanorių reikalus ir praneša savanoriams naudingų žinių.

Įvairioms svarbesnėms šventėms „Karys“ išleidžia gražius, gausiai iliustruotus priedus, kuriuos gauna kiekvienas skaitytojas.

„KARYS“

deda daug atsiminimų ir įvairių aprašymų iš Lietuvos kariuomenės kovų dėl nepriklausomybės.

„KARYS“

deda daug paveikslų, apysakų, eilių, įvairenybių, galvosučių, įvairių kelionių aprašymų ir t. t.

„KARYS“

naudinga skaityti kiekvienam jaunuoliui, nes jame yra daug bendro lavinimo dalykų.

„Karys“ eina kartą savaitėje. ✱ Jį redaguoja majoras Kuizinas.

„Karys“ bendradarbiauja: 1) gen. št. pulk. Skorupskis, 2) pulk. ltn. Tarasenska, 3) pulk. ltn. Butkevičius, 4) ats. pulk. ltn. Burokas, 5) ats. mjr. J. M. Laurinaitis, 6) mjr. Ružancovas, 7) ats. mjr. P. Ruseckas, 8) mjr. Raštikis, 9) mjr. Žutautas, 10) kpt. Kraunaitis, 11) kpt. Jurgelevičius, 12) kpt. Urbelis, 13) kpt. Matusaitis, 14) kpt. Rėklatis, 15) vyr. ltn. Žlabis, 16) vyr. ltn. Vilutis, 17) vyr. ltn. Jakštas, 18) vyr. ltn. Žukaitis, 19) vyr. ltn. Baniulis, 20) vyr. ltn. Gogė, 21) kun. Sabaliauskas, 22) St. Butkus, 23) T. Tilvytis, 24) Dr. Mačiulis, 25) V. Bičiūnas, 26) Liudas Gira, 27) V. Skirmuntas, 28) J. Juodvalkis, 29) V. Šugždinis, 30) L. Vitkauskas, 31) virš. J. Markelis, 32) vyr. pusk. E. Jagminas, 33) vyr. pusk. L. Kvašys, 34) vyr. pusk. St. Čepulis, 35) vyr. pusk. J. Variakojis, 36) vyr. pusk. B. Jablonskis, 37) vyr. pusk. J. Peteraitis, 38) vyr. pusk. J. Malinauskas, 39) jaun. pusk. J. Ardzijauskas ir kt; iš viso apie 180 įvairių asmenų.

„Kario“ kaina: metams 15 litų, 6 mėn. 8 lt. ir 1 mėn. 1 lt. 50 ct. (Užsieny be Vokietijos, Latvijos ir Estijos) 2 dol. 50 centų. — Kareiviams, šauliams ir policijos tarnautojams per pusę pigiau.

Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė „Kario“ redakcija

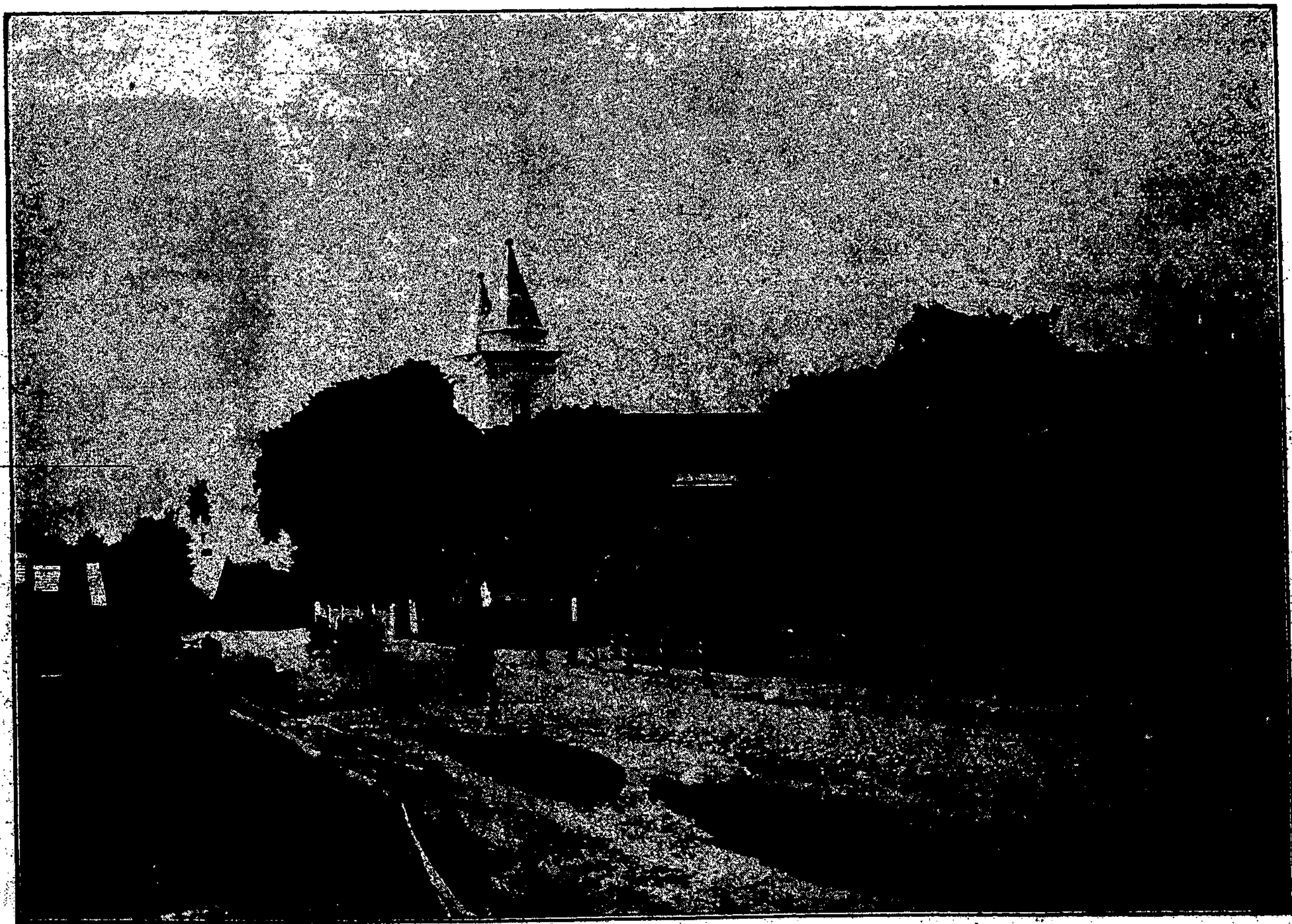
7 pėst. Žemaičių Kunigaikščio Butegeidžio pulkas.

Alp 434

Kartinis „KARIO“ priedas.

Kaunas, 1928 m. rugpiūčio m. 5 d.

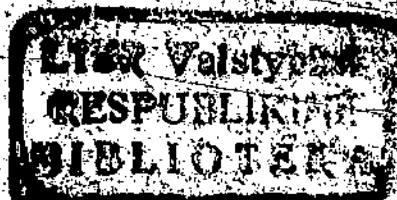
Rugpiūčio mėn. 5 d. 7 pėstininkų Žemaičių Kunigaikščio Butegeidžio pulkas švenčia savo gyvavimo devynerių metų sukaktuves ir už ypatingą narsumą ir pasižymėjimą kautynėse dėl Lietuvos nepriklausomybės gauna 1 rūš. 3 laipsnio Vyties Kryžiaus vėliavą.

Širvintai. Dėl jų 7 pėst. pulkas turėjo smarkiausių kautynių su lenkais 1920 m. lapkričio mėn. 19 ir 21 d. Minėtose kautynėse pulkas pasižymėjo ypatingu narsumu ir pasiryžimu mirti ar laimėti.

Kiekvienas karys, eidamas kautis, pirmučiausia turi apsiginkluoti tvirta valia, drąsa ir tikėjimu laimėti, o paskui jau kalaviju. Tuomet laimėjimas bus jo pusėj.

Žemaičių Kunigaikštis Butegeidis.

Butegeidiečiai!

Šiandien mums iškilminga ir brangi šventė, pulko gyvavimo devynerių metų sukaktuvės ir Jo Ekscelencija Respublikos Prezidentas įteikia Vyties kryžiaus vėliavą, kurią pulkas apdovanotas už garbingus žygius ties *Širvintais* ir *Giedraičiais*.

Butegeidiet! Tegul ta pulko šventenybė — Vyties kryžiaus vėliava, pulko vienybės ir garbės simbolis, visados primena mums duotą priesaiką garbingai eiti *kario* — *Tėvynės gynėjo* pareigas.

Ateities kovose už mūsų sostinę *Vilnių*, už mums brangią *Lietuvą*, semkime stiprybę ir pasiryžimą iš mūsų garsiųjų protėvių žygių ir pirmųjų butegeidiečių, kurie dešimteriopai stipresnį priešą — lenką nugalėjo ties *Širvintais* ir jojo klastingus planus, užgrobti *Lietuvą*, pavertė niekais.

Lietuvos himno žodžiai „Meilė Lietuvos mūs žingsnius telydi“, kurie yra įrašyti mūsų vėliavon, kaip pulko obalsis, tegul visados stovi mums prieš akis. Tų žodžių vedami nugalėsime savo priešus.

Pulk. *Genys*,
Pulko vadas.

Trumpa pulko istoriška apžvalga.

Kiekvienas geras pilietis privalo žinoti savo Tėvynės istoriją. Taipogi kiekvienas karys turi žinoti savo kariuomenės, o ypačiai savo dalies istoriją.

1920 m. baigėsi kovos už nepriklausomybę. Visų dalių gyvenimas įėjo į taikos meto vėžes, o diplomatija tęsia savo darbą toliau.

7. p. Ž. K. B. pulkas turi labai gražių vaizdų iš kovų su bermontininkais ir lenkais. Čia aš ir turiu tikslą trumpai paminėti pulko kūrimąsi, svarbesnius žygius ir kautynes. Kokią rolę pulkas suvaidino kovose už nepriklausomybę aš nesimu spręsti. Apie tai spręst istorija.

7 pėst. Žemaičių Kunigaikščio Butegėidžio pulkas savo užuomazgą gavo Kaune karo komendantūroje. Kitos dalys, ypač pirmieji pulkai, susitvėrė iš savanorių, kurie susitelkę į būrius kovojo su bolševikais, kai jie 1918 metų pabaigoje užplūdo Lietuvą. 7 p. pulkas susitvėrė kitose apylostose. Jis atsiskyrė nuo Kauno komendantūros jau paskelbus mobilizaciją.

Vilniaus komendantūra padarė užuomazgą Kauno komendantūrai. Iš atvykusių Kaunan vilniečių buvo sudaryta 1-ji Kauno komendantūros kuopa ir kulkosvaidžių k-da.

Einant įsakymu kariuomenei 1919 m. sausio m. 6 d. 12 nr. 1 § Kauno karo komendantu buvo paskirtas karininkas Mikuckis.

Ilgainiui k-tūra išsivystė ir turėjo jau 6 kuopas, 2 gusarų eskadronus, kulkosvaidžių ir mokomą komandą.

Kovo m. 2 d. nuo k-tūros išsiskyrė 5 ir 6 kuopos su 2-ru gusarų eskadronu į atskirą batalioną, kuris buvo pavadintas Atskiras b-nas, o vėliau Vilniaus. Šis vėliau išsivystė į 5 pėst. pulką.

Kovo 28 d. 1 ir 4 kuopos vėl išsiskyrė į atskirą batalioną.

Liepos mėn. 1 d. 1, 2, 3 ir 4 kuopos, ryšių, grenadierų ir kulkosvaidžių komandos, einant karo vado įsakymu 14 nr., išsiskyrė iš Kauno k-tūros ir buvo pavadintos Kauno batalionas.

Kaipo atskira dalis, batalionas Kaune, Žaliajame kalne, išbuvo 3 mėnesius. Batalionu vadovavo karininkas Petrauskas. Spalių mėn. 6 d. I. brigados vadas įsakė batalionui prisirengti vykimui lenkų frontan, gynimui demarkacijos linijos. Batalionas turėjo veikti Utenos grupės sudėtyje. Išvykti batalionas turėjo gauti kitą parėdymą. Spalių mėn. 9 d. 19 val. gautas I brigados vado įsakymas 118 nr., pagal kurį batalionas

turi vykti į Baisogalos rajoną ir vesti žvalgybą prieš bermontininkus. Spalių m. 10 d. batalionas išvyko iš Kauno. Vadovavimą stotyje priėmė karininkas E. Adomkevičius (dabar pulk. lt. ir 9 p. pulko vadas). Radviliškio — Šiaulėnų bare batalionas išbuvo ištisą mėnesį, kilnodamasis iš vienos vietos į kitą. Su bermontininkais įvyko keletas susirėmimų. Žymiausias buvo netoli Linkaičių, kur nukentėjo antra kuopa: neteko viso turto, o kuopos vadas lt. Pridotkas buvo sužeistas. Batalionas nebuvo dar pratęs kautis. Išsisklaidė 1-a kuopa.

Tuo laiku batalione buvo 4 kuopos ir dar tvėrėsi mokomoji komanda.

Lapkričio m. 15 d. batalionas gavo įsakymą vykti per Raseinius ir ne vėliau lapkričio m. 20 d. užimti Tauragę. Tą dieną batalionas atvyko į Tauragės rajoną ir po trumpų kautynių su vokiečių komendantūros kareiviais ir žandais užėmė miestą. Atsitraukimo kelias į Mažąją Lietuvą vokiečiams buvo atkirstas. Tuo laiku prancūzų karo misijos šefas gen. Nisels pareikalavo iš mūsų vyriausybės atitraukti mūsų dalis iš Tauragės ir leisti vokiečiams laisvai evakuotis iš Lietuvos. Batalionas, išbuvęs Tauragėje vos 3 dienas, gavo įsakymą pasitraukti į Jurbarką ir užimti barą prieš Smalininkus. Jurbarkė prie bataliono dar buvo prijungta viena kuopa su karininku Kemežiu priešakyje. Čia batalionas teišbuvo vos savaitę ir gruodžio mėn. 3 d. gavo įsakymą vykti į Raseinius ir užimti barą pagal geležinkelį Šiauliai—Tauragė, kad sutrukdytų vokiečių koncentraciją Lydavėnų rajone ir paragintų juos greičiau kraustyti. Po 10 dienų batalionas vėl grįžo į Jurbarką.

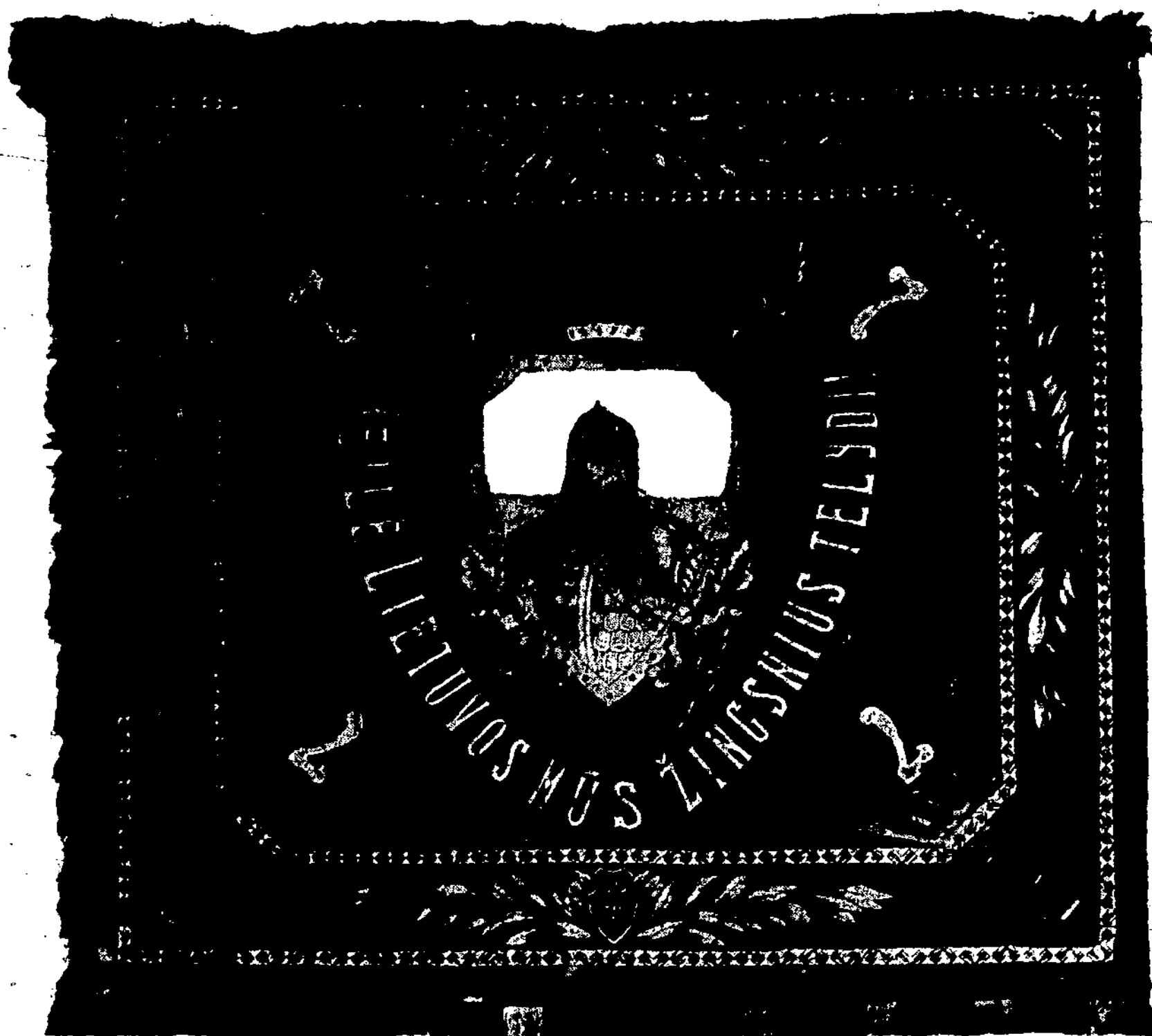
Gruodžio m. 8 d. batalionas buvo pavadintas 7 pėst. pulku. Jurbarkė pulkas stovėjo apie mėnesį ir buvo užėmęs sieną nuo Sartininkų (Taur. apskr.) iki Nemuno ties Jurbarku. Dešinėje buvo 1 p. pulkas.

1920 m. sausio 9 d. 7 p. pulkas gavo Žemaičių Kunigaikščio Butegėidžio pulko vardą (Isak. Kariuomenei 217 nr. 1 §) ir sausio m. 15 d. išvyko į Ukmergę.

Po penkių dienų užėmė barą prieš lenkus nuo Veprių iki Kurklių (prie demark. linijos). Čia užtvoros reikarčiais susiremdavo su lenkų užtvaramis.

Ukmergės rajone pulkas prabuvo 6 mėnesius.

Iš pat pavasario jau buvo laukiama didesnių kautynių bolševikų — lenkų fronte. Ir štai staiga liepos mėn. 10 d. pulkas gavo pranešimą, kad lenkai, spau-

7 pėst. 2. K. Butegeidžio pulko I rūš. 3 lap. Vyties Kryžiaus vėliava, kurią pulkas gauna 3. m. rugpiučio mėn. 5 d.

džiami bolševikų, traukiasi visu frontu; pulkui įsakyta žygiuoti pirmyn ir užimti lenkų apleidžiamus Lietuvos plotus. Tuo laiku jau buvo pasirašyta taikos sutartis su rusais. Pulkas gavo įsakymą sekti paskui besitraukiančius lenkus ir užimti taikos sutartimi nustatytą valstybės sieną. Po 6 dienų pulko štabas apsistojo Pabradėje (geležinkelio stotis tarp Daugapilio ir Vilniaus), o kitos pulko dalys pasiekė Švenčionis, Naručio ir Svirių ežerus. Pabradėje pulkas susidūrė su bolševikų kariuomene, kuri turėjo labai keistą išvaizdą. Tai buvo ne kariuomenė, bet klajūnų gaujos. Beieškodami maisto, bolševikai atsidurdavo toli mūsų užpakalyje, kur plėsdavo ramius gyventojus.

Kad apsaugotų savo užpakalį, liepos m. 23 d. pulkas atsitraukė atgal. Štabas apsistojo Paberžėje, o dalys užėmė barą išilgai kelio, einančio iš Pabradės į Vilnių per Nemenčiną (6—7 klm. atstume nuo minėto kelio).

Rugpiučio m. 12 dieną pulkas vėl grįžo į Pabradę, nes rusų kariuomenė jau buvo praėjusi. Dalys užėmė nustatytą su rusais sieną. Mūsų santykiai su bolševikais buvo neblogi. Tik jų vyriausybė reikalavo, kad pulko kariai nevystų agitacijos raudonarmiečių tarpe. Bolševikai buvo užėmę Vilnių. Nors Maskvos vyriausybė žadėjo tuojau jį užleisti lietuviams, bet jų karo vadovybė rado reikalingu Vilnių laikyti savo žinioje, kaip bazę prieš lenkus. Pagaliau Lietuvos vyriausybė pareikalavo iš bolševikų, kad jie išsikraustytų per tris dienas iš miesto. Tuojau buvo įsakyta 4, 7 ir 8 p. pulkams užimti Vilnių. Rugpiučio m. 27 d. po pietų 7 p. pulkas, griežiant orkestrui, įžengė į Vilnių nuo Naujosios Vileikos, pro Antakalnį. Kartu įėjo ir kiti pulkai. Gyventojai mūsų kariuomenę sutiko su didžiausiu džiaugsmu. Pulko vadą ir karininkus Vilniaus ponios ir panelės apdovanojo gelėmis.

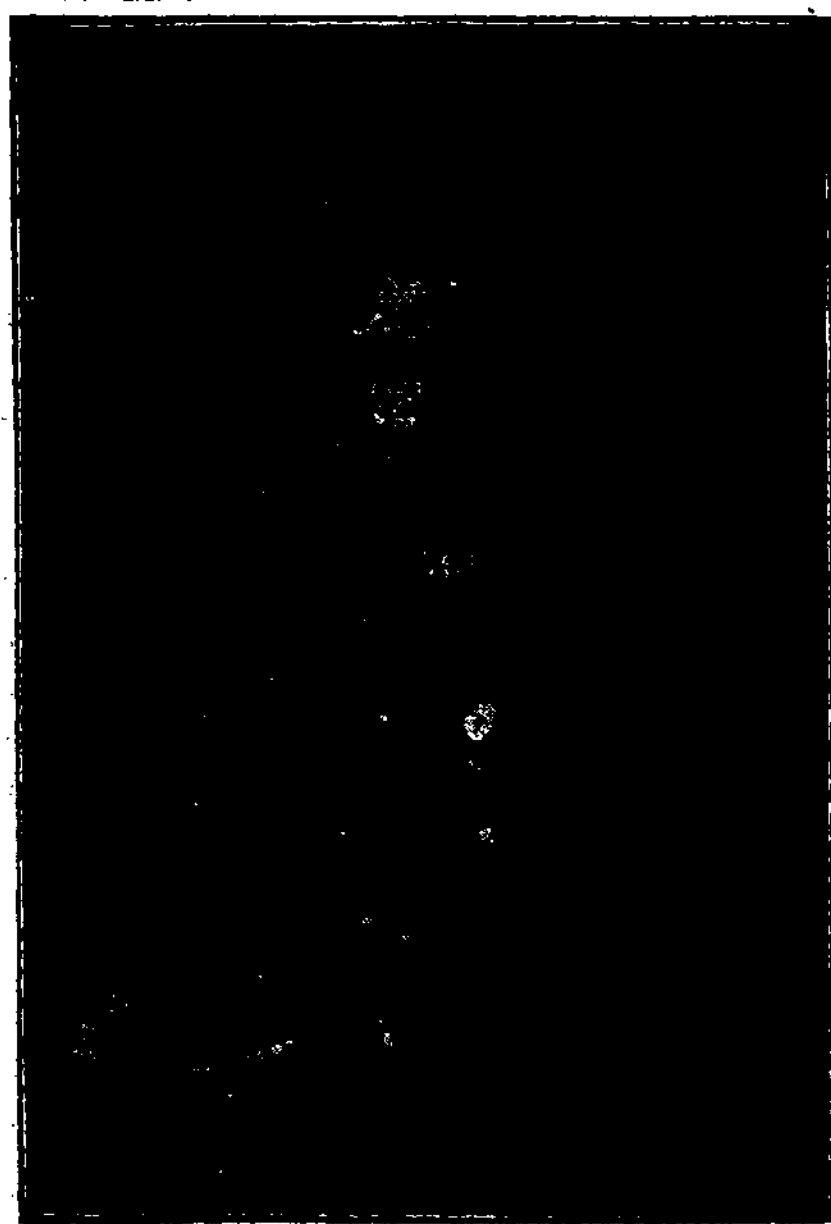
Pulkas apsistojo Snipiškių kareivinėse ir išstatė mieste sargybas. Bolševikai turėjo išsikraustyti iš Vilniaus. Tą pačią dieną vakare, saliuotuoju baterijai, buvo pakelta Gedimino kalne Lietuvos vėliava.

Vilniuje pulkas išstovėjo mėnesį laiko. Rugsėjo m. 22 d. pulkas ešelonais išvyko į lenkų frontą ties Druskininkais ir Gardinu. Nuo šio laiko prasidėjo kautynės su lenkais, sulaužiusiais tik ką pasirašytą Suvalkų sutartį, ir tęsėsi iki lapkričio m. 21 d. Pulko štabas išvyko iš Vilniaus paskutiniu ešelonu, bet atvykęs Varėnon sužinojo, kad tiltas per Ulos upę sušprogdintas ir toliau traukiniai eiti negali. Su anksčiau išvykusiomis dalimis jokio ryšio nebuvo, nes lenkai jį nutraukė.

Rikiuotės dalys, I ir III batalionai ir I baterija, jau buvo nuvykę į Parėčio stotį. Tuojau buvo imtasi taisyti geležinkelio tiltas susisiekti su esančiomis Parėčy dalimis. Per pataisytą tiltą buvo paleistas šarvuotas traukinys „Gediminas“ (kuris vėliau Varėnoje pateko lenkams), bet pastebėta, kad kita stotis už Varėnos (Marcinkonys) jau lenkų užimta. Į Marcinkonis „Gediminas“ paleido kelius patrankų šūvius ir grįžo atgal. Tada tik buvo suprasta, kad šie 2 batalionai ir baterija yra žuvę, nes jie buvo apsupti prasiveržusių lenkų, apėjusių bolševikų dešinįjį sparną. Apsuptų dalių likimas paaiškėjo tik vėliau. I batalionas, kuris jau spėjo užimti barą, po kelių smarkių susirėmimų su lenkais, buvo išsklaidytas ir

dalinai pateko nelaisvėn. Pabėgę iš lenkų nagų karininkai pranešė, kas atsitiko su I batalionu. Apie III batalioną ir bateriją tikrų žinių nebuvo. Buvo gandy, kad baterija buvo apsupta lenkų raitininkų ir paimta nelaisvėn.

II batalionas, atvykęs Varėnon, toliau nebevyko, bet išsikraustė iš vagonų ir gavo įsakymą rugsėjo m.

Pirmasis 7 p. pulko vadas karininkas (dabar pulk. lt.) Petrauskas, vadovavęs Kauno batalionui nuo 1919 m. liepos m. 1 d. iki tų pačių metų spalio m. 10 d.

Pulk. lt. Adomkevičius, vadovavęs pulkui nuo 1919 m. spalio m. 10 d. iki 1922 m. rugsėjo m. 15 d.

25 d. užimti barą ant Nemuno kranto ties Merkinė. Pulko štabas rugsėjo m. 27 d. išvyko Alytun, gi spalio m. 2 d. per Kauną (Varėną jau buvo užėmę lenkai) persikėlė į Vilnių.

II batalionas liko III divizijos vadovybėje.

Atvykus į Vilnių sužinota, kad III batalionas nuo Gardino atvyko į Gudugajų stotį (tarp Vilniaus ir Molodečnos); ešelonas buvo pasiūstas jį atgabenti.

Dabar pulkas turėjo vieną III batalioną, labai nuvargintą 11 dienų žygiu ir dvi naujokų kuopas, kurios buvo paliktos Vilniuje.

Atvykę Vilniun radome besikraustant lauk visas ministerijas. Mat lenkai, sulaužę Suvalkų sutartį, 4-mis divizijomis puolė Vilniaus kryptimi. Šią kryptį gynė nuvargintos ilgomis kautynėmis 4 ir 9 p. pulkų dalys. Pačiame Vilniuje buvo likęs tik 7 p. p. vienas batalionas. Buvo aišku, kad esamomis jėgomis Vilnių neapginsime. Spalio m. 9 dieną 7 p. p. apleido Vilnių ir atsitraukė plentu Maišiagalos link. III batalionas užėmė barą pagal Bukiškių dvarą. Iš kairės buvo 9 p. p., ir dešinės — 4 pulkas.

3 dienas bare buvo ramu, bet 4 dieną iš ryto prasiėjo lenkų puolimas. Po poros valandų atkaklių kautynių batalionas neišlaikė daug stipresnio priešo spaudimo ir buvo priverstas pasitraukti 7—8 klm. 8-os kuopos būrys su lt. Stepeliu pakliuvo nelaisvėn. Čia pulkas užėmė barą tarp Maišiagalos ir Vilniaus (5 klm. į pietus nuo pastarojo); šioje vietoje pulkas darė du priešpuolius. Pirmasis įvyko spalio m. 15 d. ir buvo vietos pobūdžio, užimant keletą aukštumų.

Spalio m. 16 d. įvyko antras priešpuolis jau platesniame mastabe. Iš dešinės veikė 4 p. pulkas, o iš kairės 9 pėst. pulkas. 7 p. pulkas kovėsi gana sėkmingai ir pasistūmė 5—6 klm. pirmyn.

Kapitono Tarasenos vadovaujama 3 kuopa užėmė Puciniškių kaimą, bet staiga lenkų užpulta, po valandos vėl jį apleido. 8 kuopa, kap. Balno vadovaujama, išmušė lenkus iš pozicijos ties Puciniškiais, pasuko kairėn ir užėjo lenkams į užpakalį, kurie puolė 7 kuopą. Tada lenkai pasitraukė panikoje, palikdami 8 kuopai apie 20 belaisvių.

Bet čia buvo gautas įsakymas pasitraukti ir užimti senas pozicijas. Šiose kautynėse buvo sužeistas III bataliono vadas majoras Vitkauskas.

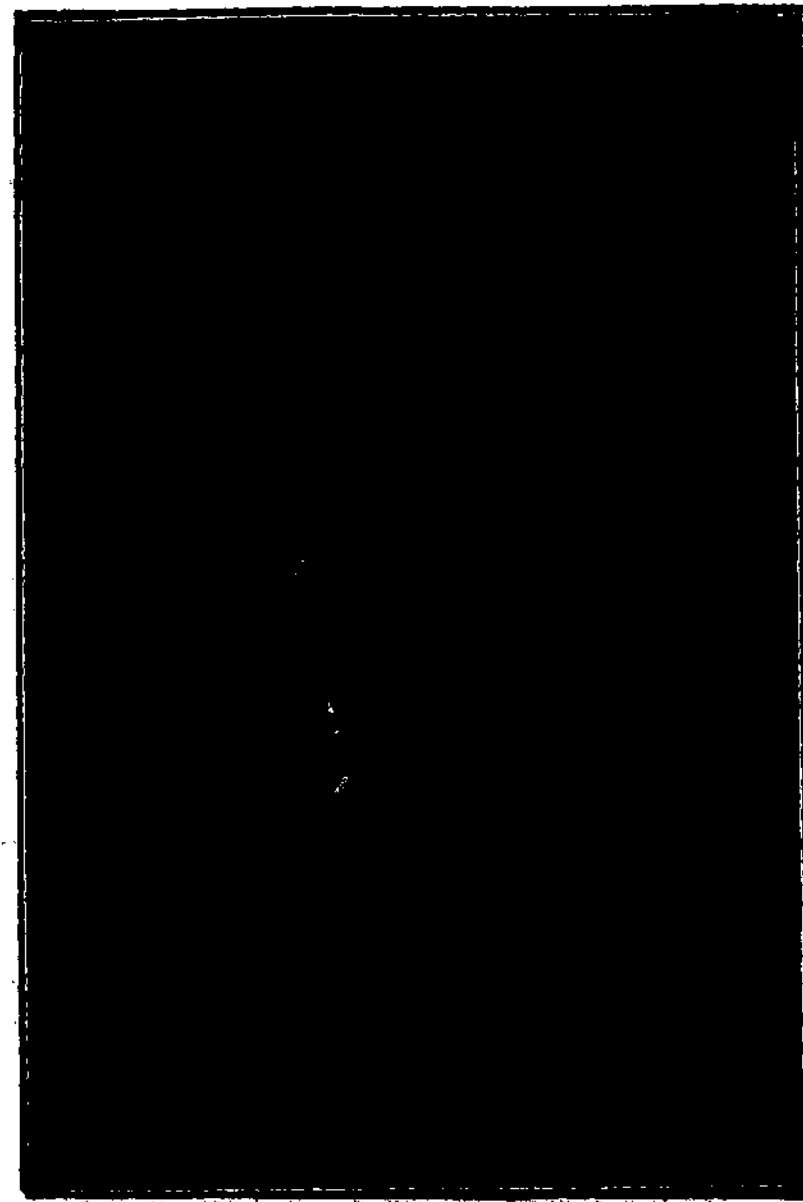
Vėliau paaiškėjo ir atsitraukimo priežastis: 4 pėst. pulkas, sutikęs stiprų pasipriešinimą, toliau Sudervos miest. pasistūmti negalėjo.

Čia atvyko iš III divizijos ir II batalionas, kurie turėjo susidūrimų su lenkais ties Lentvariu ir prie Vokos upės.

Spalio m. 21 d. pulkas atsidūrė Širvintuose ir užėmė barą 3 klm. į pietus abiejose pusėse plento Širvintai — Vilnius.

Pulkas pasitraukė be jokio spaudimo iš lenkų pusės; I divizijos štabas, stovėjęs Jodelių kaime, netoli Širvintų, pateko lenkams į nelaisvę. Atsitraukė ir 9 p. pulkas. Vėliau užėmė barą kairiau 7 p. pulko.

Greitu laiku įvyko žinomas lenkų raitininkų prasi-veržimas. 9 pulkas užsuko savo kairįjį sparną. Kap. Balno vadovaujamas 7 p. pulko 8 ir 9 kuopos gavo įsakymą spalio m. 28 d. skubiai vykti ir užimti Pažel-vą, o jeigu šis punktas būtų užimtas lenkų, tai išmušti juos ir atmesti Giedraičių link. Tuo laiku, kai veikė lenkų raitininkai, jų pėstininkai turėjo užėmę Giedraičius ir plėtėsi į žiemius. Kuopos veikė kaip atskira grupė. Ji skubiai žygiavo visą naktį, vesdama žvalgybą. Naktis buvo šalta, labai pustė, auštant grupė prisiartinė prie Pažėlvos miestelio ir užėmė jį. Lenkai buvo iš vakaro jį užėmę, bet naktiai pasitraukė. Pažėlvos grupė pasuko vieškeliu Giedraičių link. Viename klm. nuo miestelio (Bikonių k.) grupė juoklupo miegančių lenkų eskadroną. Kada grandinė prisi-artino 100—150 mtr. prie kaimo, buvo patėmyta lenkų sargyba, kuri ir mus pamatė. Kai lenkai pradėjo trimituoti pavojų, grupė puolė kaimą ir paėmė 86 pabalnotus arklius ir 12 belaisvių; gurguolių ir turto nesuspėta paimti, nes lenkai pradėjo sūpti iš dešinės ir kairės, šaudydami iš kulkosvaidžių. Grupė pasitraukė per Pažėlvą Balninkų link, skubiai išvesdama paimtus arklius ir belaisvius. Kai lenkų ugnis pasidarė nepa-vojinga, grupė pasuko į dešinę Niduokių link ir sūstojo Paskonių kaime už 2—3 klm. nuo Pažėlvos.

Pulk. lt. Čaplikas, vadovavęs pulkui nuo 1922 m. rugsėjo m. 15 d. iki 1923 m. lapkričio m. 1 d.

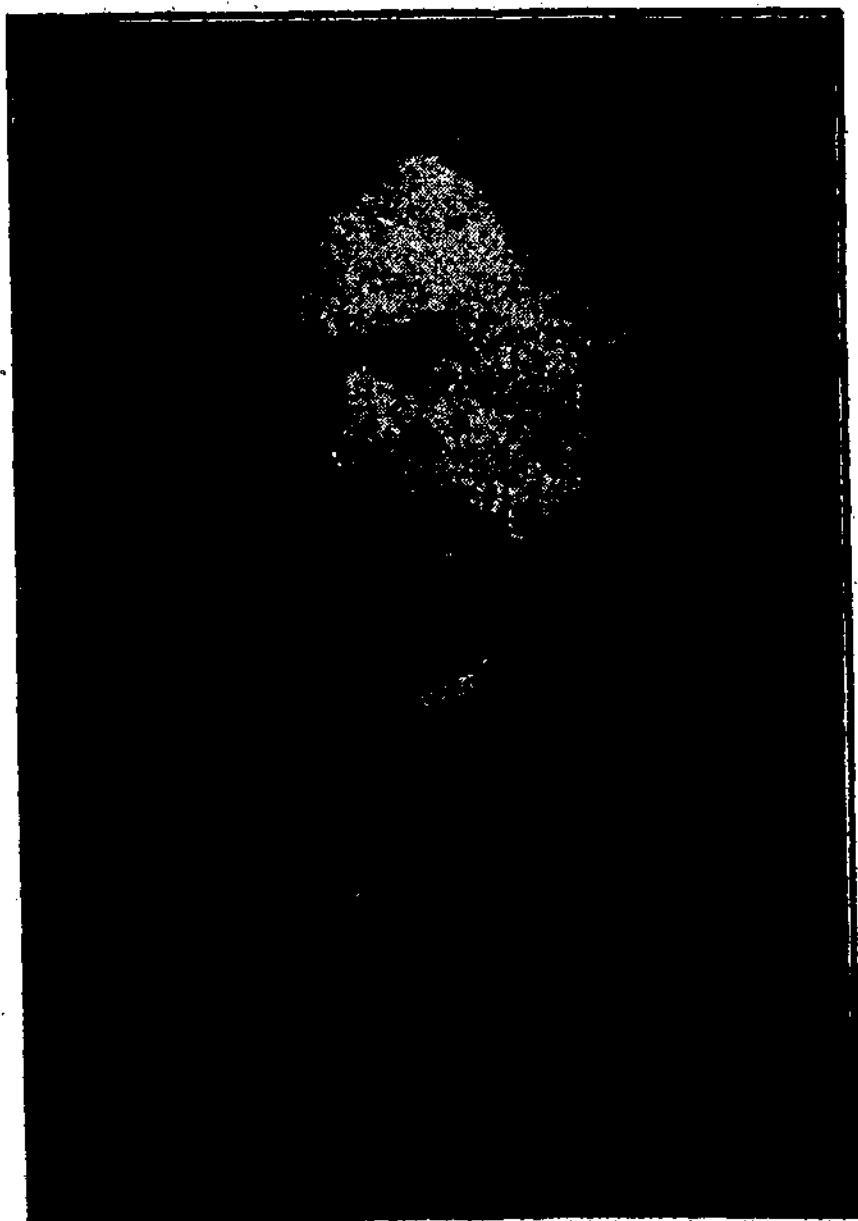
Antrą naktį buvo nutarta vėl pulti lenkus Giedraičių link. Pulti buvo susitarta su 2 pulko batalionu, atvykusių irgi užkšti lenkų praplėstą spragą. Čia buvo susitarta, kad abi grupės pradės tam tikromis kryptimis pulti naktį. 24 val. 7 p. pulko grupė pradėjo pulti ir susirėmė su lenkais ties Bastūnų kaimu. Apie 2—3 valandą kaimas buvo užimtas. Kaimą gynė lenkų kulkosvaidžių eskadronas. Paimta keletas belaisvių ir 12 pabalnotų arklių.

Bevalant kaimą nuo lenkų, grupė buvo užpulta iš dešinės ir užpakalio. Vos prasimušė ir pasitraukė Požėlės link į Bikonių k.

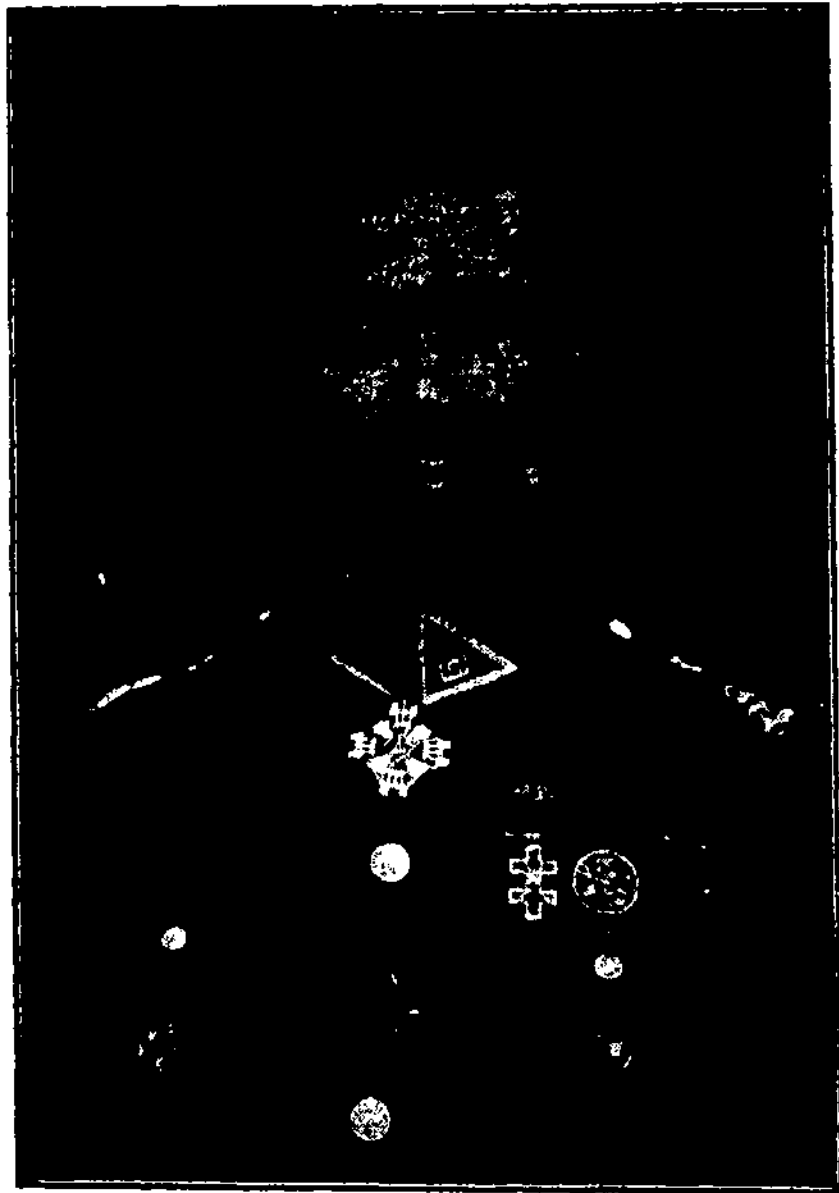
Kiek pasilsėjusi po nakties kautynių grupė vėl skubiai nužygiavo pirmyn Giedraičių link, kame buvo girdėtis smarkus šaudymas. Į kautynių vietą prie Bekupių dvaro (1 km. nuo Giedraičių) grupė atvyko kaip tik laiku, nes, mums tik prisiartinus ir susipažinus su apystovomis, pradėjo trauktis 2 ir 9 pėst. pulkų dalys. 2 p. pulko b-nas neteko kelių nukautų karininkų.

7 p. pulko grupė tuojaus išsipylė pakalnėje į grandinę ir puolė besiveržiančius pirmyn lenkus. Mūsų priešpuolis buvo toks staigus ir netikėtas, kad lenkai staiga pakriko ir skubiai pasitraukė į savo senas įtvirtintas pozicijas, ginamas kulkosvaidžių ir artilerijos ugnimi. Grupė, turėdama tik 2 sugedusius kulkosvaidžius, sekė paskui besitraukiančius lenkus. Pagaliau grupė buvo sulaikyta smarkia kulkosvaidžių ir artilerijos ugnimi ir sugulė. Tai įvyko pavakare. Pristigę šovinių, temstant, atsitraukė apie 1 km. atgal. Naktį lenkų tarpe buvo pasklidę gandai, kad Giedraičiai lietuvius apsupti. Šie gandai taip paveikė lenkus, kad jie skubiai pasitraukė, palikdami sužeistuosius (apie 20 lietuvius ir keletą savų kareivių).

Kitą dieną Giedraičiai buvo užimti be kautynių. Dar naktį pernakuojusi Giedraičiuose grupė gavo įsakymą vykti į Širvintus ir prisijungti prie savo dalies. Kai kovėsi ties Giedraičiais 2, 7 ir 9 pėst. pulkų dalys, kairiame ir dešiniame sparne irgi ėjo atkaklios lenkų atakos, bet be vaisių. Tik ties Juodiškių dvaru 1-os kuopos vadas leit. O' Gilvis buvo paimtas į nelaisvę

Majoras Kaunas, vadovavęs pulkui nuo 1923 m. lapkričio m. 7 d. iki 1924 m. kovo m. 20 d.

Dabartinis pulko vadas pulk. Genys.
Vadovauja pulkui nuo 1924 metų kovo mėn. 20 d.

ir drauge su juo arti būrio kareivių, bet tai atsitiko po labai smarkių kautynių. Po šitų kautynių keletą dienų buvo ramu. Apie lapkričio m. 17 d. lenkai vėl pradėjo pulti Širvintus, labiau spausdami kairįjį pulko sparną. Kautynės ėjo visą dieną be žymios persvaros kurion nors pusėn. Tik pavakarėje pasisekė lenkams prasilaužti mūsų pulko kairiame ir 2 pėst. pulko dešiniame sparne. Lenkai tirštomis grandinėmis atakavo kairįjį pulko sparną, pūdami Motiejūnų kaimo ($1\frac{1}{2}$ km. į pietų rytus nuo Širvintų) ir jį užėmė. Ten 9 kuopos būrys, kuris nespėjo prieiti tiltą, išbuvo apsuptas ir pateko nelaisvėn. Lenkai tuojuo puolė per tiltą Paširvinčių dvarą, kurį stengėsi atsarginė 8 kuopa ginti. Bet čia buvo nukautas kuopos vadas lt. Tiška; lenkų nepasisekė sulaikyti. Širvintai buvo palikti.

Po šių kautynių pulke liko labai maža žmonių, nes anksčiau dar buvo išsiųsta mokomoji kuopa, o paskiau ir I batalionas gaudyti prasiveržusių lenkų raitininkų. Pulkas pasitraukė į Viesių kaimą, kur ir užėmė barą. Buvo surinkti visi kareiviai, net ir nerikiuotės, ir sudaryta maždaug 300—350 žmonių, visai nuvargintų, rinktinė. III batalionas iš karto buvo suvestas net į vieną kuopą, kuri sudarė daugiausia apie 130—140 žm.

Kadangi jau buvo žinoma, kad lenkai rengiasi vėl pulti Ukmergės link, o pulke nebuvo tiek jėgų, kad galėtų sulaikyti jų puolimą, tai kilo sumanymas patiemis pulti lenkus. Lapkričio m. 19 ir 21 d. buvo daromi du puolimai, kurie labai pasisekė 7 pėst. pulkui. Apie šiuos puolimus yra atskiras aprašymas.

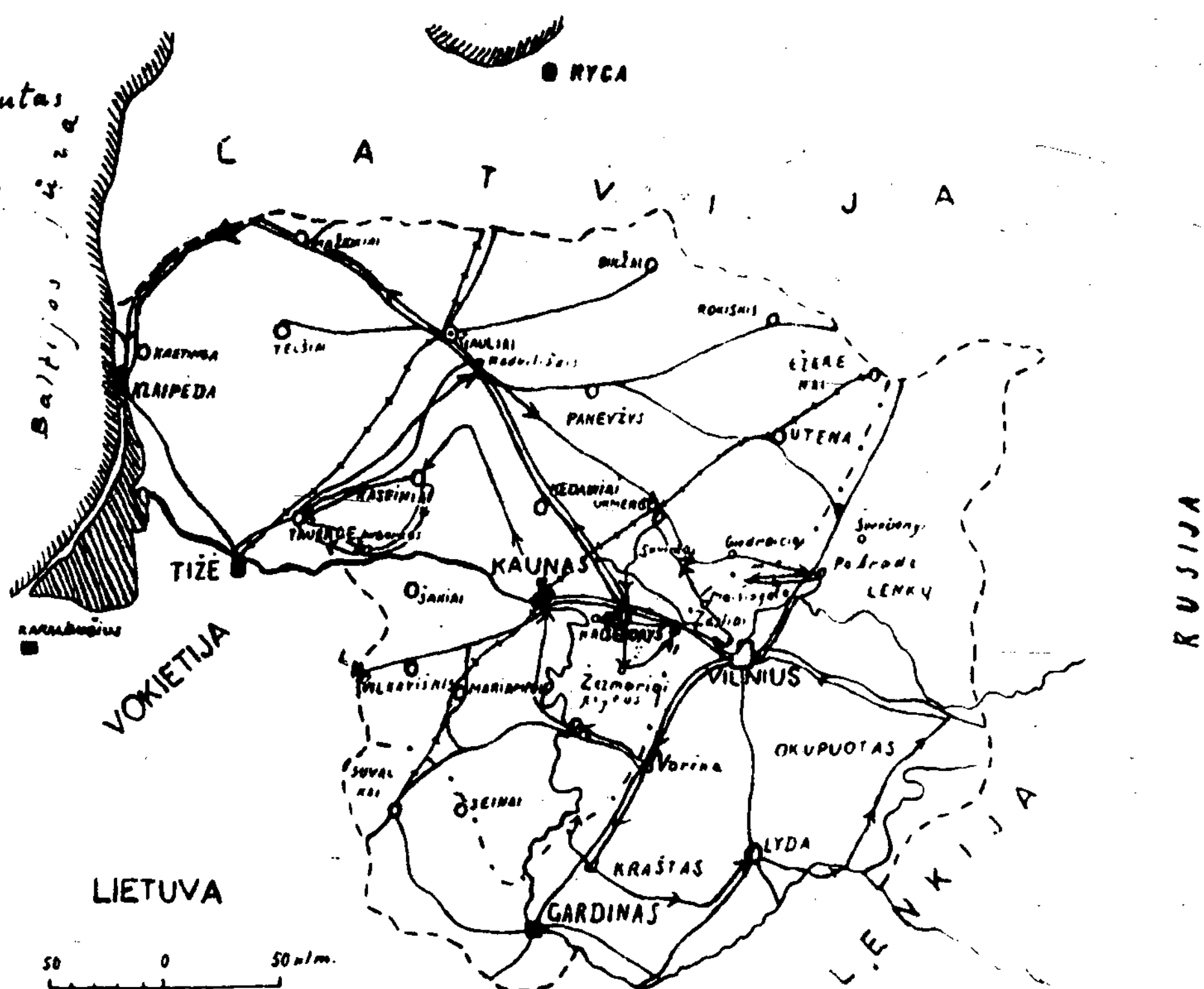
Lapkričio m. (1920 m.) 21 d. kautynės buvo sustabdytos ir įsigalėjo taip vadinamos paliaubos, kurios tęsiasi ir dabar.

Už penkių dienų pulkas išvyko Ukmergėn, palikęs vieną batalioną demarkacijos linijai saugoti.

1921 m. vasario m. 11 d. pulkas užėmė demarkacinę liniją nuo Nerio iki Širvintų. Štabas apsisėjo Gelvonyse. Čia pulkas prastovėjo 9 mėnesius ir rugsėjo m. 27 d. persikėlė į Žiezmarius, pereidamas iš I divizijos

7-jo pėst. Ž. K. B. pulko
stovėjimo vietos bei maršrutas
nuo
1919 m. Spalio mėn. 10 d.
iki
1923 m. Kovo mėn. 1 d.

Paaškinimai
— Geležinkeliai
++++ Plentai
--- Rubėzės
- - - Dem. linija
→ Pulko maršrutas

sudėties į III diviziją. Lapkričio m. 1 d. vėl užėmė demarkliniją. Pulko štabas apsistojo Žasliuose.

1922 m. birželio m. 22 d. pulkas išėjo atsargon į Rumšiškių rajoną.

Rugsėjo m. 15 d. pulką priėmė pulk. leit. Čaplikas.

Rugsėjo m. 19 d. pulkas persikėlė Kaišiadorių rajonui.

1923 m. vasario m. 26 d. išvyko į Klaipėdą, kur ir tebestovė. Lapkričio m. 7 d. pulką priėmė majoras Kaunas.

1924 m. kovo m. 20 d. pulką priėmė pulkininkas Genys.

Pulkas stovėjo ilgesnį bei trumpesnį laiką 37 vietose ir padarė 1620 klm. Lietuvos keliais, iš kurių pėsčias 715 klm. ir geležinkeliais 905 klm.

Už narsumą buvo apdovanota Vyties Kryžiaus ordinais 22 karininkai ir 77 kareiviai. Už Širvintų kautynės pulkui švenčiant šias (9 metų) sukaktuves bus įteikta I rūšies 3-laipsnio Vyties Kryžiaus vėliava.

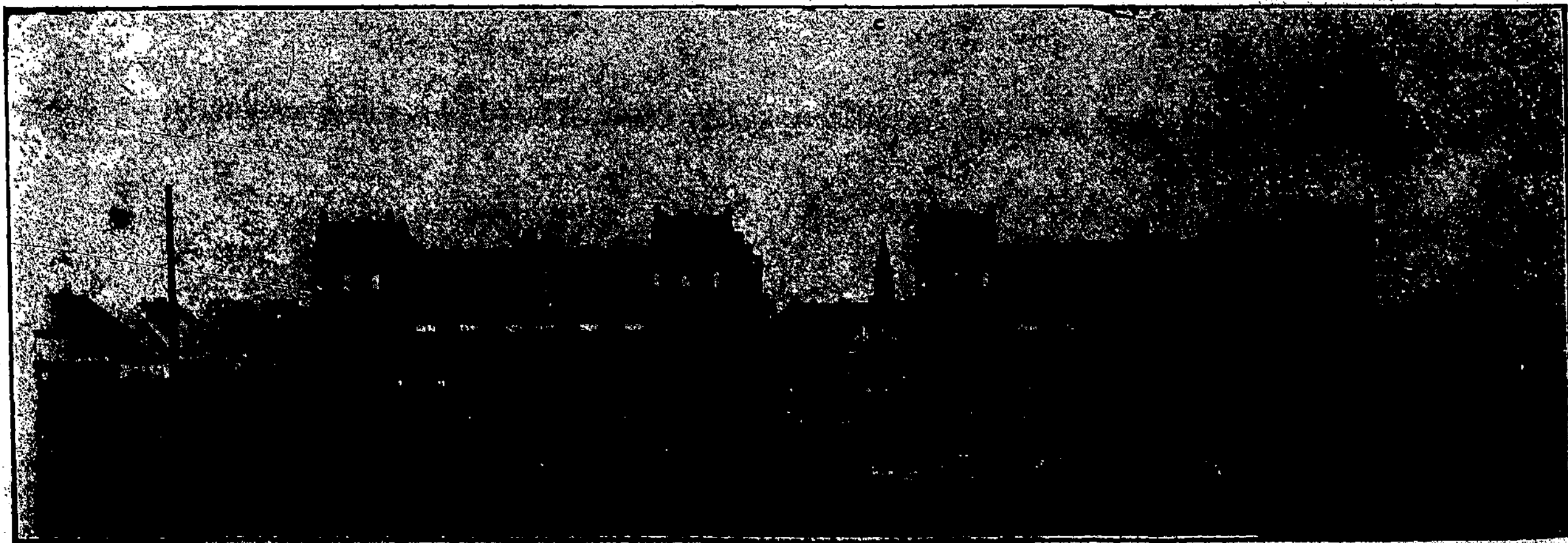
Kapitonas P. Baltrūnas.

1920 m. lapkričio m. 19 ir 21 d. kautynės ties Širvintais.

(Atsiminimai).

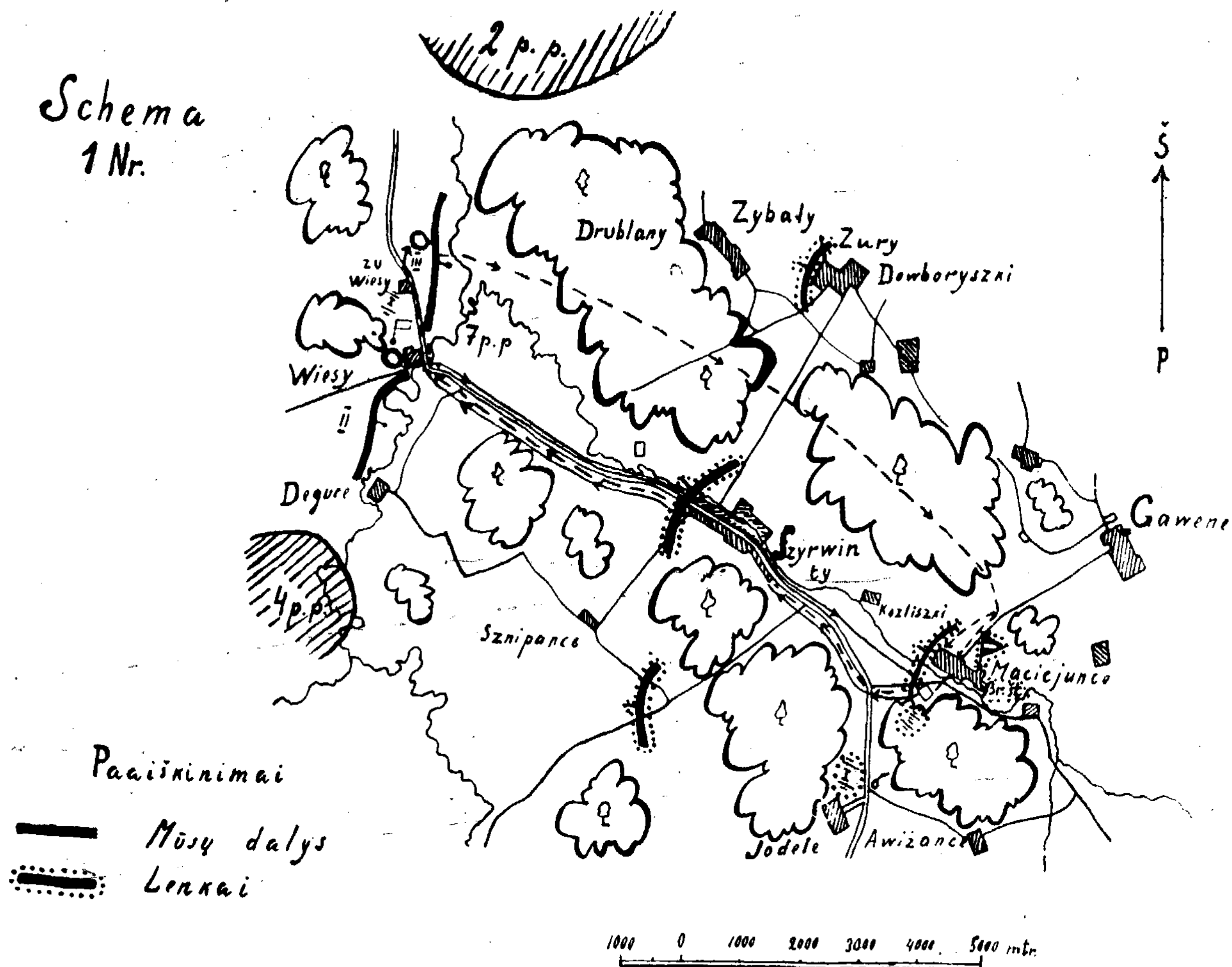
1920 m. spalio 9 d., pasitraukus iš Vilniaus, Lietuvos kariuomenei tenka labai sunkios ir atsakingos pareigos. Lenkai, užėmę Vilnių, norėjo pavergti ir visą Lietuvą. Suvalkų sutartis jau buvo sulaužyta, žygis prieš Lietuvą pradėtas ir tik, lenkų manymu, reikia spustelėti ir Lietuvą bus Lenkijos „kresas“. Taip

lenkai svajojo, ir to pat siekė. Priešo raitininkai, prasiiveržę Giedraičių rajone, pasileido klajoti po Lietuvą. Apsilanko paliai Panevėžį, Kėdainius, sudaro pavojų mūsų kariuomenės užpakaliui ir sukelia didelį nerimą lietuvių visuomenei. Lenkams liko tik paspausti Ukmergės kryptimi, kur stovėjo labai silpnos mūsų ka-

Dabartinės pulko kareivinės Klaipėdoj.

Schema 1 Nr.

riuomenės dalys ir nežinia kas būtų atsitikę su Lietuva...

Bet čia, baisaus pavojaus akivaizdoje, silpnose ir nuvargusiose Lietuvos kariuomenės dalyse atsiranda pasiryžimas žūt būt gelbėti padėti ir suardyti akiplėšiškus lenkų planus.

Aš ir noriu čia aprašyti, kaip lenkai buvo sutriuškinti Širvintuose 1920 m. lapkričio 19 ir 21 dienomis.

vių — gudų brigada). Minėtos grupės štabas buvo Motiejūnų kaime. Be abejo, kad šiame rajone buvo ir daugiau lenkų kariuomenės.

Žvalgybos daviniiais ir iš perėjusių mūsų pusėn vietos gyventojų sužinojome, kad lapkričio 20 d. lenkai rengėsi pulti Ukmergės kryptimi, užimti jį ir eiti Kauno link. Lapkričio 18 d. batalionų ir kuopų vadai susirinko į Viesių km., pulko štaban, pasitarti kas da-

I

Lapkričio 17 d. 7 p. Ž. K. B. pulko II ir III batalionas užima barą Viesių km. rajone (Wiesy) (Schema 1 nr.) pagal širvintos upelio žiemų (dešinią) krantą. Abiejuose batalionuose apie 300 šaulių. I batalionas Kurklių rajone prieš lenkų raitininkus. Pulko vadas pulk. ltn. Adomkevičius eina divizijos vado pareigas; pulkui vadovauja majoras Reklaitis, bet jo nėra, jį pavaduoja II b-nio vadas majoras Kerbelis, II-am b-nui vadovauja 4 kuopos vadas vyr. ltn. (dabar kapitonas) Statkevičius ir III b-nui vyr. ltn. (dabar ats. kap.) Balnas. Lengvoji baterija užėmė poziciją į žiemius nuo Viesių km. 7 p. p. dešinėj (Mūsų rajone) 4 p. pulkas; kairėj — 2 p. pulkas, su kuriuo ryšių nebuvo. Tokios buvo mūsų jėgos. Lenkų jėgos žymiai didesnės, nes vien tik širvintų rajone (miestelyje ir Motiejūnų km.) stovėjo du pulkai (1 lietu-

Pulko kautynės su lenkais ties Širvintais (1920 m. lapkričio m.).

Kazliškių vienkiemis ir Širvintos upė. Toj vietoj ėjo atkaklios pulko kautynės su lenkai (1920 m. lapkričio m.). Čia buvo sužeisti virš. Lisas, vyr. pusk. Gedminas, vyr. pusk. Gudmanas ir nukauti Juigis ir Antanas Vienažindžiai.

ryti. Buvo aišku, kad lenkams puolant, mes nieku būdu negalėsime atsilaikyti, nes dalys silpnos ir nėra jokių rezervų. Pradėjome ieškoti išeities suardyti lenkų planus. Visi nusiminę, susirūpinę, bet veiduose matosi pasiryžimas. Nutarėme, kad gintis negalima, nes vis vien lenkų nesulaikysime ir patys žūsime, todėl reikia pulti. Bet visus ėmė nerimas dėl mūsų jėgų silpnumo. Staiga sustiprėti negalima. Jeigu ryt mes nepulsime, tai poryt lenkai mus puls.

Susitarta taip: lapkričio 19 d. naktį III batalionas (apie 137 šaulius) susirenka Barčių kaime ir 5 val. rytą išeina, kad užeitų priešui iš užpakalio nuo Giedraičių. II b-nas, išlaukęs tam tikrą laiką, artinasi prie Širvintų Ukmergės—Širvintų keliu ir drauge puola priešą iš užpakalio ir priešakio pagal sutartą ženklą.

Apie šį nutarimą buvo pranešta karo vadovybei, kuri sutiko ir įsakė pulti. III batalionas išėjo lapkričio 19 d. švintant. Ėjo mišku, kuris tęsiasi dešiniuoju Širvintos upės krantu nuo Viesių iki Motiejūnų—Giedraičių kelio, apie 14 klm. B-nas ėjo be jokios žvalgybos, apsaugos ir be vadovų; reikėjo tyliai laikytis, niekam nepasirodyti, sutiktus miške žmones sulaikydavom ir vedėmės kartu, kad jie negalėtų apie mus pranešti priešui. Telefono vielos pratiestos iš Širvintų į Zybalius buvo keliose vietose nukirstos. Pagaliau po 7 žygio valandų per mišką ir pelkes, apie 12 valandą, išėjome ant kelio, kuris eina iš Širvintų į Giedraičius, tarp Motiejūnų ir Gavėnų kaimų. Žygis buvo labai nejaukus. Čia reikėjo vėl įlipti į telefono stulpą ir nukirsti laidus. Keliu pasukom Motiejūnų link ir prieję miško pakraštį pamatėm kaime daugybę lenkų kareivių. Jie stovėjo eilėse ir ėmė pietus. Atstumas iki kaimo buvo apie 300 mtr. Nieko nelaukdam mes persirikiavom į kautynių rikiuotę, t. y. į dvi grandines—viena paskui kitos, ir pradėjome bėgti kaimo link.

Lenkai nekreipė dėmesio, matyt, jie niekuomet ir nemanė, kad kas iš čia galėtų juos pulti. Pabėgę koki 100 mtr., stati pradėjome šaudyti tankia ugnimi į išsirikiavusius prie virtuvių lenkus, norėdami juose paniką pakelti. Kaime būta bataliono kareivių, brigados štabo ir kitų komandų. Sunku įsivaizduoti kokia maišasis prasidėjo lenkų stovykloje po pirmųjų mūsų šūvių. Pietūs, žinoma, buvo sutrukdyti. Kaime prasidėjo triukšmas ir sužeistųjų vaitojimai. Sužeistųjų niekas nebežiūrėjo, nes nebuvo kada. Kaime mūsų niekas nestojo, bet perbėgę per tiltą metėsi į Paširvinčių dvarą ant baterijos, kuri stovėjo paliai dvarą. Įdomu, kad lenkai į mus nepaleido nė vieno šautuvo šūvio, tiksliai baterija, stovėjusi prie Paširvinčių dvaro, keletą kartu bumbtelėjo, nors žalos nepadarė, nes visą laiką sviediniai krito mūsų užpakalyje, kur tik vienas vienintelis sanitarijos puskarininkis buvo sužeistas. Baterija greit nustojo šaudyti; karininkas, vadovavęs baterijai, buvo nušautas, kareiviai išsibėgiojo; mūsų gi kareiviai pribėgę išėmė patrankų uždarus ir paslėpė. Batalionas nieko nelaukdamas puolė Širvintų miestelį iš pietų. Kas buvo sutikta miestely—viskas varoma kartu. Batalionas, išėjęs į miestelio žemių pusės galą, išsivare apie 200 belaisvių, apie 100 arklių, kurių apie 40 porų pakinkytų vežimuose; vežimai gi pilni šautuvų, kulkosvaizdžių ir kt. karo grobio. Įsivaizduokit sau: arklius valdo lenkų kareiviai, ir tik ant paskutiniųjų vežimų keletas mūsų linksmomis veidais kareivių komanduoja lenkams. Šis nepaprastas transportas labai tvarkingai juda Ukmergės kryptimi. Taip pat eina būriai nelaisvių vos dvejų trejų mūsų kareivių lydimi.

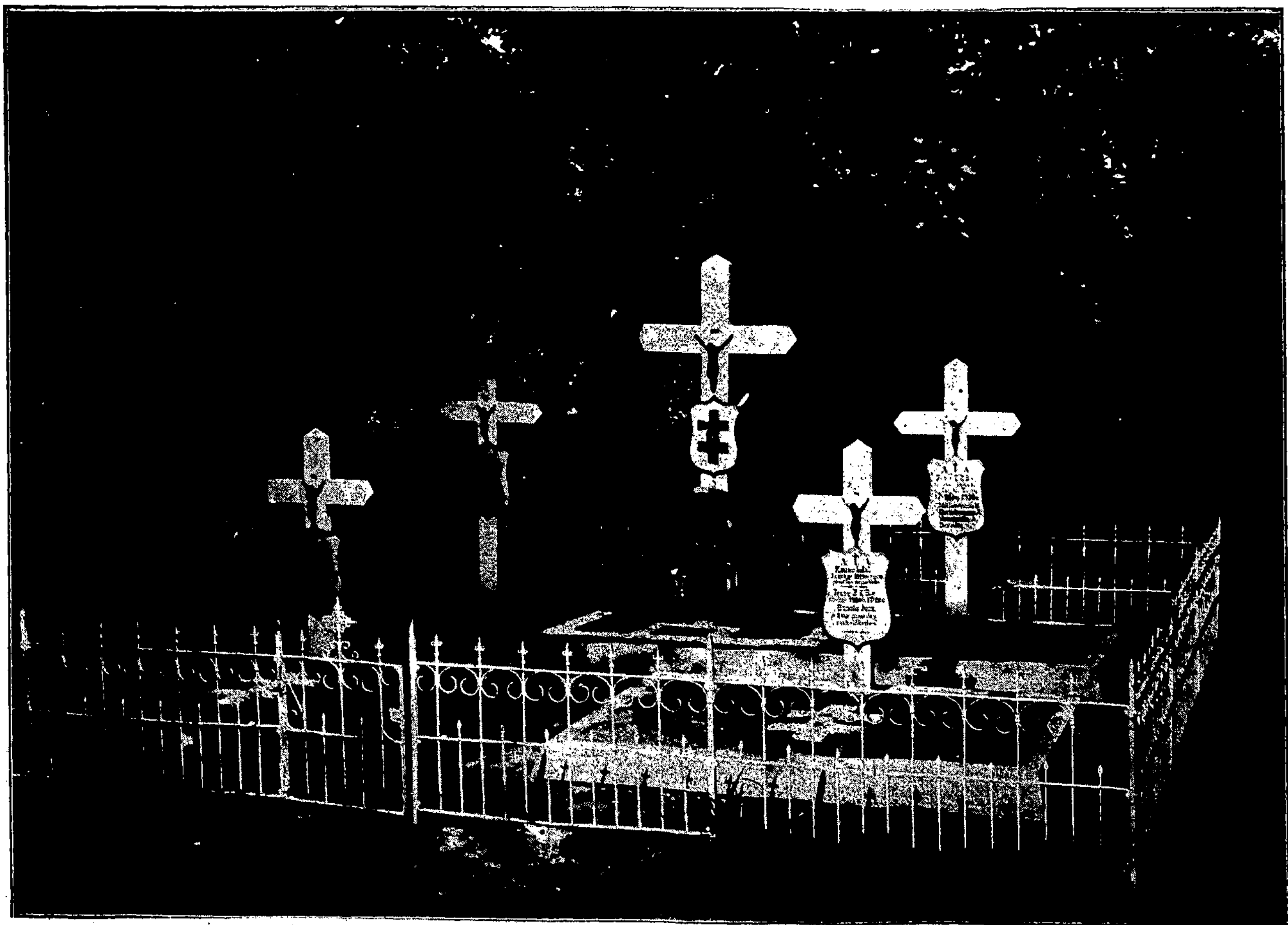
Kada III batalionas puolė iš užpakalio, tai II batalionas turėjo pulti iš priešakio, bet dėl įvairių priežasčių ir susidėjusių aplinkybių nespėjo prieiti prie Širvintų, nors reikėjo iš viso eiti tik apie 4 klm. III

batalionas, perėjęs ir iššlavęs Širvintus, sutiko II bat. 1½ klm. į žiemius nuo Širvintų. Širvintų miestelis tęsėsi apie 2 klm. ilgio. Kada III b-nas pradėjo pulti iš pietų, tai daug lenkų suskubo išsprukti keliu Zibalių link. Jeigu II b-nas nebūtų pasivėlavęs, tai III b-nas būtų galėjęs drąsiau veikti ir, be abejo, Širvintai būtų buvę geriau išvalyti ir grobis būtų buvęs keleriopai didesnis. Kaip paskiau gyventojai pasakojo, miestelyje buvo likę daug pasislėpusių lenkų karininkų ir kareivių, taip pat ir daug paslėpto turto. III b-nas į Širvintus nebegrižo, nes visas išsiskaldė begabenant karo grobį ir bevarant belaisvius. II b-nas turėjo dar pereiti Širvintų miestelį iš žemių į pietus ir išvežti paimtas iš lenkų patrankas, stovėjusias prie Paširvinčių dvaro, kurių III b-nas negalėjo su savimi paimti.

Cia reikia grįžti kiek atgal prie to momento, kada buvo sutrukdyti lenkams pietūs ir paimtas Motiejūnų kaimas. Iš šio kaimo III b-nas nieko neišsivarė, bet paliko mane su 12 kareivių evakuoti kaimą. Pirmiausia aš mečiau į brigados štabą ir suardžiau telefono centralinę stotį pertraukimui lenkams ryšių. Reikėjo sudoroti svarbesnius susirašinėjimus, įsakymus ir t. t. Kareiviai tuo laiku rinko belaisvius, kurių buvo gana daug. Surinktus išvarėm dviem partijom po 30-40 žmonių, kiekvienai jų skirdamas po 3 kareivius palydovais. Su šiais kareiviais išsiunčiau taip pat ir svarbią medžiagą, rastą štabe. Pas mane liko dar 6 kareiviai, su kuriais maniau galutinai išvalyti kaimą. Du kareivius nusiunčiau į kitą kaimo galą, bet greit atbėgo jų vienas ir pranešė, kad kitame kaimo gale yra dar daug lenkų ir kad jie antrą kareivį paėmė ir nuginklavo. Man gi rūpėjo išvežti lenkų brigados vado automobilis. Mėginant varyti jį per tiltą į Paširvinčių dvarą, pasirodė nuo Avizonių (Romaškancų) kaimo lenkų vora žygiuojanti Paširvinčių link. Tada pasiunčiau automo-

bilį Kazliškių link, bet čia jis įklimpo purve. Žygiavusi lenkų vora pasuko atgal ir nuėjo. Tuo tarpu iš Širvintų pradėjo smarkiai šaudyti šautuvų ugnimi į Motiejūnų kaimą. Prieš tai kai kurį laiką Širvintuose buvo visai ramu. Aš, neturėdamas jokio ryšio su savo dalimis ir būdamas 10 klm. prieš užpakalyje tik su 5 kareiviais, pasijutau keblioje padėtyje. Automobilis prisiėjo sunaikinti. Aš pamaniau, kad III b-nas, nuėjęs į Širvintus, žuvo, II b-nas iš priešakio nepuolė — nebuvo girdėti nė vieno šūvio. Į mano sutartinius ženklus raketomis niekas neatsakė. Aš, būdamas tokioje padėtyje, padariau išvadą, kad mūsų žygis, taip gražiai pradėtas, nepasisėkė ir kad mane šaudė lenkai. Ačiū Dievui aš apsirikau. Kaip vėliau pamatysime, mane šaudė savieji, t. y. II b-nas. Iš kaimo dar buvo nepasiūsti 6 raiti lenkų brigados štabo arkliai. Pradėjo jau temti. Aš, sušaukęs kareivius, įsakiau sėsti ant arklių ir pradėjau trauktis. Iš Širvintų į mane dar smarkiau pradėjo šaudyti. Pasidarė aišku, kad į Širvintus vykti nebegalima, tad nutariau prasimušti Zibalių link. Jau temstant, prijoję Bilotų k., užsigrūdome ant lenkų užtvaros (placowka). Tamsa mus išgelbėjo, nes lenkai mūsų nepažino; mes grįžom į mišką. Daubariškių kaime pasikartojo tas pat, ką ir Bilotuose. Prisėjo trauktis tuo pačiu keliu, kuriuoėjome pulti.

Netoli Zibalių--Širvintų kelio, miške, sutikom lenkų vorą (apie kuopą) per kokį 15-20 mtr. Matyt, lenkai buvo nusigandę, nors aš irgi greit nesusigriebiau, nes kaip jie taip ir aš manėme vienodai — esą apsupti. Lenkai, tur būt, bus mus jau anksčiau pastebėję, nes mes vedėm 7 arklius, kurie miške traškėjo, todėl jie greičiau susigriebė iššauti į mus. Nekliuvo nė vienas. Turėjom mesti arklius ir sprukti iš kelio į mišką, bet čia pasirodė miške kraštas ir kelias, o ant kelio bevaikštą lenkų patrulis iš dviejų žmonių. Dabar aš

Širvintų kapinėse. 7 p. pulko karių, žuvusių dėl Tėvynės, kapai. Po tais kryžiais ilsisi 27 žuvę butegeidiečiai.

susigriebiau anksčiau už lenkus ir ištiesiau karabiną. Lenkai metė šautuvus ir pakėlė rankas. Buvo jau visai tamsu. Ir taip, vieton arklių, turėjome belaisvių, kurie mus varžė. Ant kelio matėsi daugiau lenkų ir vežimų, kurie buvo pasitraukę iš Širvintų, kada III b-nas puolė iš užpakalio. Mes ėjome Viesių link. — Įsidėmėtina, kad kol buvo pavojus ir įtempti nervai, nuovargio nesijautė, bet kai tik pavojus praslinko, mūsų jėgos nebeišlaikė ir mes sudribom ant žemės. 12 žygio valandų be kelio, per balas, nevalgius ir su baisiais įtemptais nervais labai mus nuvargino, taip, kad mes iš karto pajutom esą bejėgiai, alkani ir toliau judėti nebegalėjome. Kai kurį laiką sėdėjome ant kelmų visai nekalbėdami. Tik vėliau vienas kareivis išsitraukė iš kišenės duonos pluta, kurią visi pasidalinom ir sugraužėme. Einam toliau. Pasirodė mėnulis ir pradėjo nuo šalčio sniegas skrobėti. Artinomės prie Viesių ir čia mane pradėjo vėl imti nerimas, ką mes ten rasime, kur anksčiau buvo mūsų pulko štabas? Prienam prie

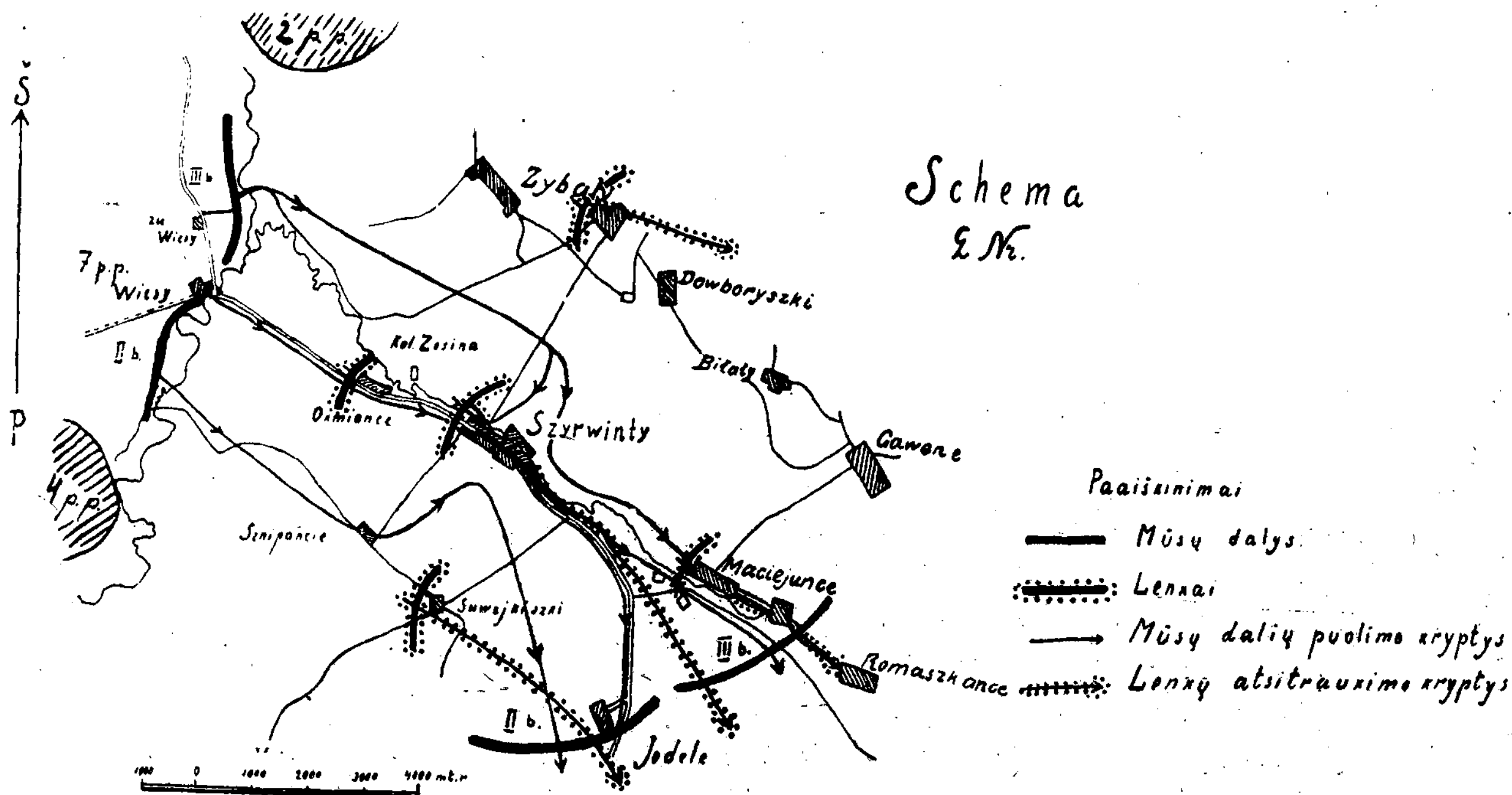
kaip paskiau pasirodė, buvo generolas Mokšeckis su savo adjutantu. — Jie turėjo gerokai tupėti pakrantėje, nes pasislėpė mums pradėjus pulti. Paaiškėjo ir tai, kad į Motiejūnų kaimą, kur aš buvau, šaudė iš miestelio II b-nas.

Naktį Širvintai buvo tušti. Mūsų batalionai grįžo į savo vietas, gi lenkai buvo išsklaidyti, tik kitą dieną, t. y. lapkričio 20 d., lenkai, labai atsargiai, vėl susikraustė į Širvintus.

Lenkų planai buvo suardyti pasiryžus mažai lietuvių kariuomenės saujelei laimėti. Ta saujelė buvo 7 p. Ž. K. B. pulko du batalionai po 140 žmonių. Lapkričio 20 d. lenkai Ukmergės nebepuolė, kaip anksčiau buvo manę padaryti.

II.

Lapkričio 20 d. ilsimės. Lenkų pasiruošimo pulti jau nebematyti. Mes dabar drąsesni ir tikrai manom

kelio, sugulam pagal griovį krūme ir laukiame: važiuoja vežimai, kalbasi žmonės... Klausom kaip kalba. — Kalba lenkiškai. Praleidžiam ir laukiam toliau: važiuoja tik vienas vežimas. Mes iššokam iš krūmo ir sustabdom. Klausiam — atsako lietuviškai. Pasirodo, kad mano kareiviai varo Ukmergės paimtą grobį. Pasidarė linksma, — mes nugalėjome! Nebejačiu nė nuovargio; bėgu štaban. Štabe triukšmas, linksmi veidai. Girdžiu majoras Kerbelis kalba su Širvintais ir klausia: „ar visi mūsų yra, kurie ėjo puoliman?“ Matomai atsako, kad kažko trūksta. Pasirodo veiduose nusiminimas. Majoras Kerbelis padeda telefono triubelę ir sako: „Tur būt, 9 kuopos vadas vyr. lt. Baltrūnas žuvo ar paimtas nelaisvėn“. Iki tol jie manęs nepastebėjo. Aš prisartinu ir raportuoju: „Tamsta vade, aš ir 5 kareiviai iš Motiejūnų kaimo grįžau!“ Majoras nudžiunga, patveria mane glėbin ir sveikina su laimėjimu. Aš čia pat nuvirtau ir užmigau. Pabudus naktį man papasakojo tokį dalyką: mano kareivis, pasiūstas kitan Motiejūnų km. galan, buvo lenkų nuginkluotas, bet jam pavyko išbėgti. Kaime manęs jis neberado ir atvyko į pulką, kur apie viską pranešė. Todėl taip ir buvo susirūpinta apie mane. Kareivis ėjęs paupe. Netoli tos vietos, kur buvo lenkų brigados štabas, jį sulaukė pakrūmėj sėdėjęs žmogus, kuris grąsė jam revolveriu. Tas kareivis ištraukė iš upės du lenkų karius, kurie

laimėti. Vadovybė sutinka ir įsako lapkričio 21 d. anksti rytą pulti tikslu paimti Širvintus ir persekioti lenkus.

Tie patys batalionai naktį surenkami ir manoma pakartoti beveik tas pat, kas buvo lapkričio 19 d., tik III batalionas nedaro tokio gilaus apėjimo (Sch. 2 nr.). III batalionas išeina tik pradėdant aušti. Eina tuo pačiu mišku, kuriuo ėjo ir anksčiau, bet perėjęs Širvintų — Zibalių kelią sustoja ir laukia, kada pradės iš priešakio pulti Širvintus II b-nas. Saulė teka ir iš pamiškės matosi, kaip II batalionas artinasi prie miestelio. Jau daro perbėgimus ir smarkiai šaudosi su lenkais, esančiais Akmenių kaime. Matyti, kad II b-nas dešiniuoju sparnu supa miestelį. Išeina iš miško ir III b-nas, kuris smarkiai puola Paširvinčių dvarą, esantį prie pat miestelio, ir tiltą per upę, kuris yra ant kelio einančio iš Širvintų į Zibalius. Dvaras paimtas, bet sunku pereiti per upę, nes iš miestelio gatvių lenkai atidengia smarkią šautuvų ir kulkosvaidžių ugnį į mus. Mūsų artilerija šauda miestelį ir plentą, kuris eina į Vilnių. Batalione yra jau keletas sužeistų. Bataliono dalis persikėlė per upę ir įsiveržė miestelin, kita dalis pasuka Kazliškių vien. ir Motiejūnų link. II b-nas supa iš dešinės. Lenkai bėga viską mesdami. Gatvėse kovos lauko reikšmės: guli sužeisti, šaukia pagalbos, ir nukauti lenkai, pakinkyti vežimuose arkliai vieni ne-

gyvi, kiti ir prunkščia: valiojasi pamesti šautuvai, kulkosvaidžiai ir šovinių dėžės. Yra nuostolių ir mūsų pusėje: keletas nukautų, nemaža sužeistų, jų tarpe ir du karininkai iš II bataliono. Širvintai paimti. 7 p. pulko du batalionai puola toliau, nesutikdami rimtesnio lenkų pasipriešinimo. Paimtas jau Motiejūnų kaimas ir Paširvinčių dvaras. Čia pasirodo kaip lenkai buvo demoralizuoti ir sumišę: kada aš užėmiau Paširvinčių dvarą ir jau artinausi prie Avižonių (paliai Romaškonius), tai pamačiau atlekiantį raitą lenkų kareivį, kuris prilėkęs tiesiog prie kuopos buvo paimtas nelaisvėn. Pasirodo, kad jis nešė pranešimą į Paširvinčių dvarą, bet jo pranešimas galėjo tik mums patarnauti.

Čia reikia priminti, kad pirmą kartą užimant Širvintus, lenkai sunkiai sužeidė leit. Tiškų, 8 kuopos vadą. Kareivis Deveikis norėjo išnešti sužeistą vadą, bet buvo nukautas. Leit. Tiškus sunkiai sužeistas liko nelaisvėje. Matyt, lenkai norėjo kur nors jį vesti, bet jis mirė. Lapkričio 21 d. aš radau leit. Tiškaus lavoną, vien marškinių, į pietus nuo Paširvinčių dvaro, atstume 250 — 300 metr., pamestą griovyje prie kelio.

Kautynės tęsėsi visą dieną iki vakaro. Užėmus Širvintus, didesnio pasipriešinimo nebuvo sutikta, nes lenkai visur buvo labai pakrikę ir visur bėgo. Kitą dieną atvyko į pulko štabą Širvintuose Santarvės misija karo veiksams sustabdyti. *Kpt. Baltrūnas.*

Iš mano atsiminimų.

Knygoje „Kareivis — Lietuvos Gynėjas“ 7 p. Žemaičių Kunigaikščio pulko istorijoje įdėta sekantis: „7 kuopos vadas leit. Černius, neturėdamas žemėlapių, nuėjo su savo kuopa ne tuo keliu ir liepos 15 d. 14 val. įėjo į Vilnių“. Taigi šį žygį noriu kiek nors nušviesti, kiek dar neišgaravo tai visa iš atminties. Nuo to laiko likosi dar keletas įsakymų, pranešimų, kuriuos čia ir įdėsiu.

Kai kuriuos jų jau esu pamešęs ir todėl tenka paduoti bendra mintis.

Kada 1920 m. liepos mėn. rusai žymesnėmis jėgomis pradėjo pulti lenkus nuo Berezinos upės Gardino kryptimi, lenkai, negalėdami atsilaikyti prieš gausingesnį priešą, pradėjo trauktis. Bijodami, kad neliktų atskirti nuo savų, ėmė trauktis ir nuo lietuvių fronto. Jau liepos 8 — 9 d. buvo pastebėta, kad lenkai skubiai traukiasi iš užimamų vietų ir mums, butegėdiečiams, jau tėsė, kad jau neilgai teks sėdėti sudėjus rankas. Liepos 10 d. vakare buvo gautas iš divizijos įsakymas pasiruošti žygiui ir pradėjus lenkams trauktis, užimti paliktus punktus. Žygiuoti Svyrių ir Naročės ežerų kryptimi ruožu iš kairės Malėtai, Lakajų upė ir Rachovcizna. Iš dešinės: Musninkai, Maišiagala, Nemenčinė — Bistrica.

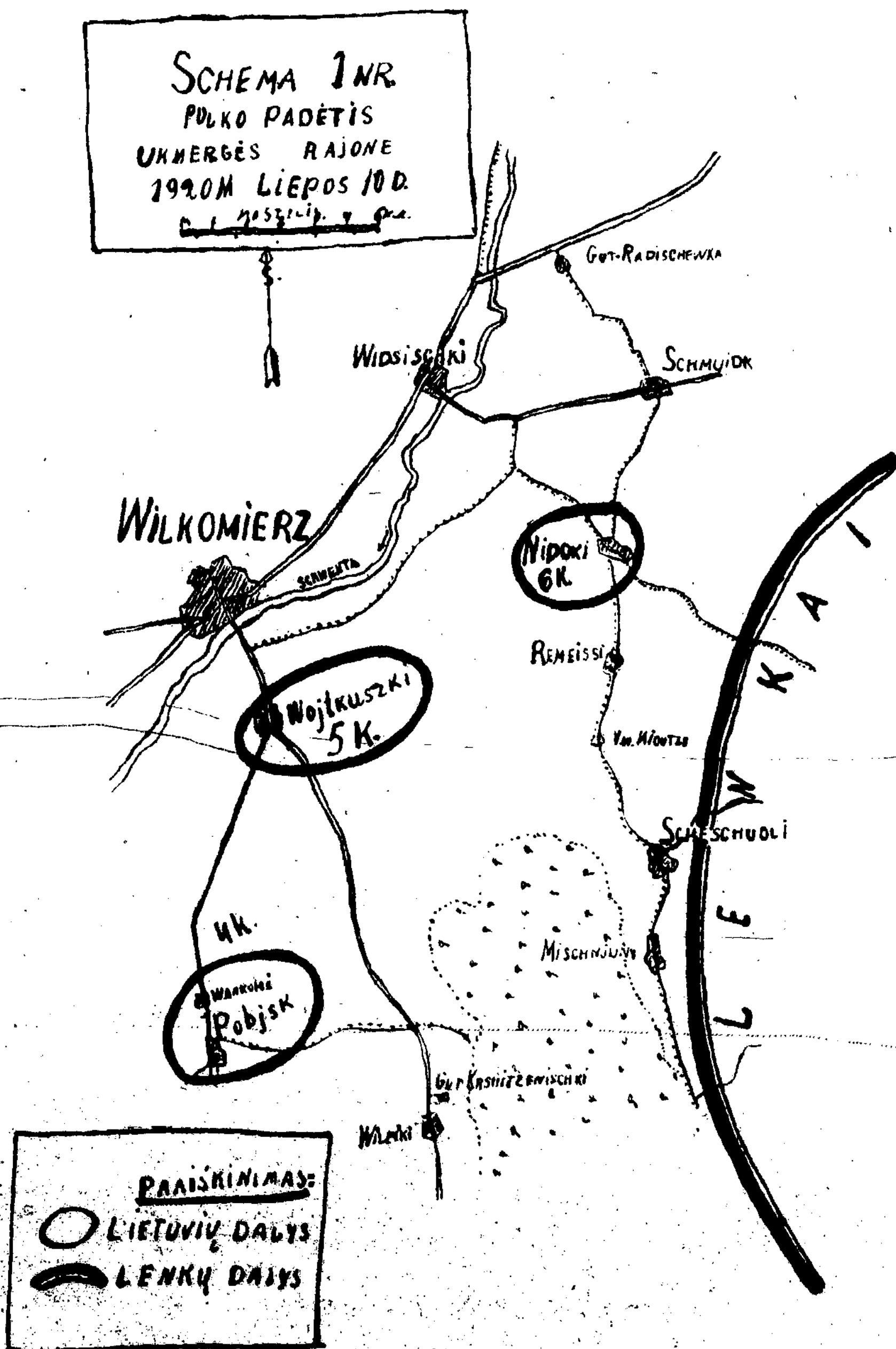
Buvo duotas pulkui įsakymas pradėti žygį. Pulkas liepos 10 d. apie 13 val. paliko senąją vietą. (Schema 1 nr.) ir pradėjo slinkti pirmyn (*Operatyvis įsakymas 4 nr.*).

II b-nas, vadovaujant kap. Kerbeliui (dabar pulk. leit.), kaipo avangardas, slinko kryptimi Musninkai — Širvintai — Giedraičiai.

Pulkas tvarkingai išsirikiavęs išėjo iš Ukmergės ta pat kryptimi.

II b-nas tik kai kuriose vietose turėjo mažus susirėmimus su lenkais, ir 5 kuopa, vadovaujant leit. Kemežiui, ties Purviniškių kaimu paėmė keletą belaisvių. Viso paimta 4 kareiviai, 3 arkliai, 2 virtuvės ir vėliau paimta 8 kareiviai. (*Pranešimai 75, 76, 77 nr.*)

Žygiuojant pulko baras pasidarė labai platus, o jame buvo tik vienas b-nas. Todėl buvo nuspręsta papildyti II b-ną. Buvo pertvarkytos II b-no kuopos ir papildyta 7 kuopa. 7 kuopa Giedraičiuose gavo sekantį įsakymą:

7 kuopos vadui Nuorašas.

1920 m. 13 d. 11 val.—min. Nr 27 iš Giedraičių. Žemėlapis 1:00000.

Įsakau Tamstai su pavesta kuopa vykti į Podberezie pamainymui 4 kuopos Nuo 4 kuopos vado perimti barą, žinias apie lenkais užimamas vietas. Kuopos užduotis ginti barą Kazimierzowo — Kowszodola — Vizulany nuo lenkų užpuolimo ir žvalgyti frontą ant Myszogala — Bzesa — Dosianci.

Pranešimus siųsti į Štabą pulko. 5 gusarai esantieji prie 4 kuopos pasilieka. Podberezie Jūsų žinioje.
Pulk. leit. Adomkevychius.

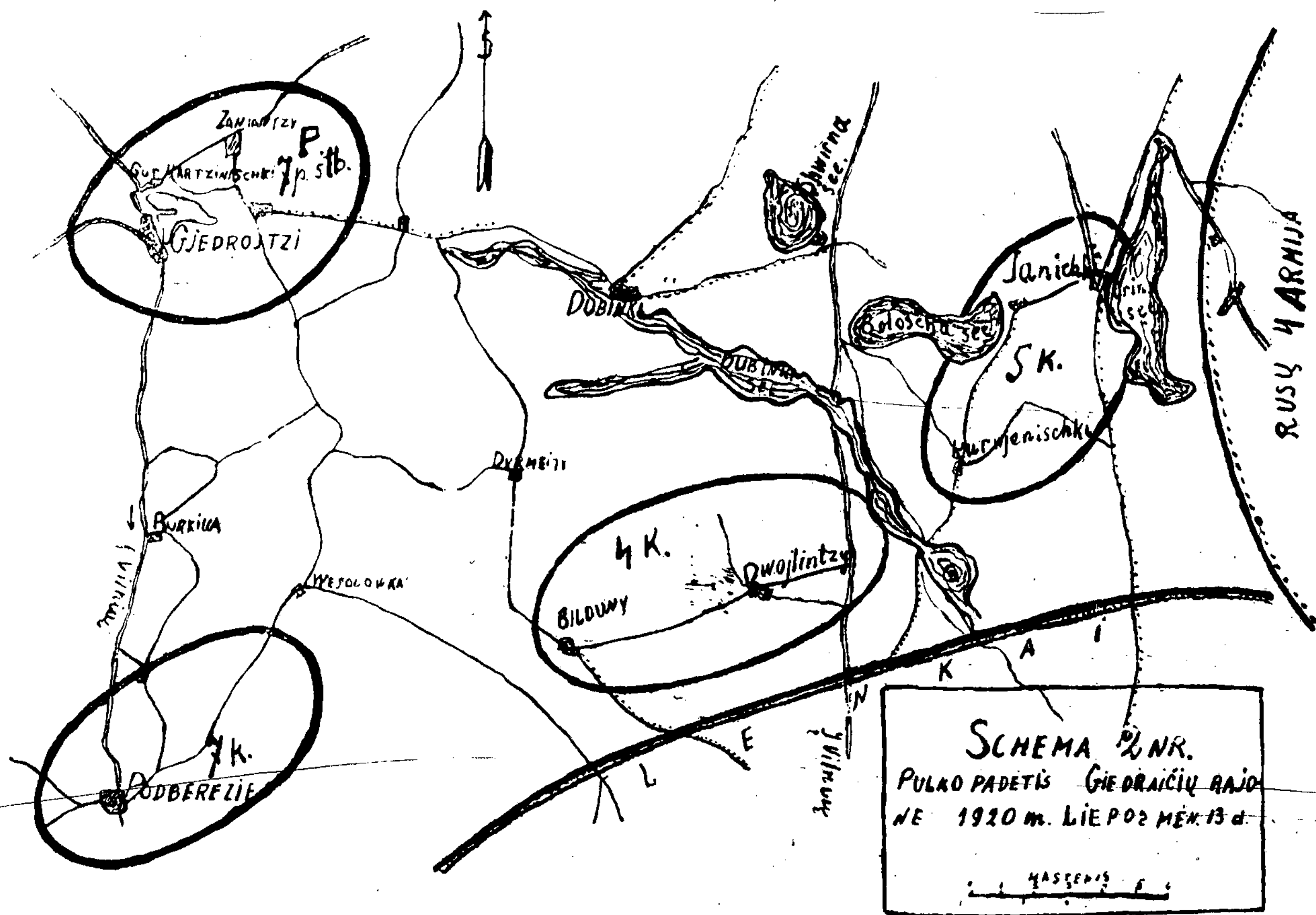
Gavęs įsakymą, susirikiavęs, išėjau Paberžės link. Paberžėn atvykom apie 16 val. 4 kuopos vadas vyr.

Panašioj padėtyj išbuvom ligi liepos 14 d. 14 val. 14 d. visas pulkas vėl pradėjo slinkti pirmyn. Buvo gautas naujas įsakymas.

7 kuopos Vadui. Nuorašas.

1920 m. Liepos 14 d. Nr. 8 Giedraičiai.

Sulyg gautų žinių lenkai visu frontu traukiasi atgal. Jums su kuopa tuojaus vykti Niemenczyn link per Szepiece — Biernaty — Nova — Iljinsk — Rezy — Paszkaice — Gausztany — Niemenczyn. Užėmus paskutinį punktą, apsaugoti tiltą per Viliją. Jeigu sutiktumėt lenkus, reikalaukit, kad jie atsitrauktų, nes bolševikai jau jiems užpakalyje apie Vilnij. Su tuo pačiu raiteliu praneškite, kokias turit žinias apie lenkus. Štabas pulko šiandikt pereis į Dubinką. Darykit tankesnius pranešimus.

leit. Statkevičius (dabar kapitonas) perdavė barą ir papasakojo, jog siūsta žvalgyba kryptimi Maišiagala — Riešė niekur lenkų nesutiko. Sužinota iš vietos gyventojų, kad netoli Riešės—Lindeliškių miške yra gana daug lenkų. Vėliau pasiūsta žvalgyba nieko nerado. Buvo pradėtas pasimašinimas su 4 kuopa ir susipažinimas su kuopos baru ir bendra padėtimi. Tuo būdu vakare mūsų pulkas buvo šioje tvarkoje (Schema 2 nr.).

Pulko štabas Giedraičiuose. Čia palikta I b-nas, 8, 9 ir mokomoji kuopa, viena art. baterija Martiniškių dvare, o 7, 6, 5 ir 4 kuopos bare. Pastaršios kuopos buvo šioj tvarkoj: 7 kuopa Paberžėj, 4 k. Dovilėnuose, Zingiuose, 5 k. Purviniškiuose, Jonišky, 6 kp. Poguliankoj. Vietos gyventojai buvo labai atsargūs ir laikėsi labai nuošaliai, nes, matomai, negalėjo susivokti kas čia darosi. Dauguma vistiek prijautė mums, o ypatingai žydai, kurie labai bijojo lenkų, nes šie su jais žiauriai elgdavosi. Piaudavo su peiliais barzdas, mušdavo ir šiaip dar įvairiausiais būdais išjuokdavo.

Žygiuokit su pilna apsauga ir žvalgyba. Susitikę su bolševikais — venkit nesusipratimų ir laikykit ryšius.

Pulk. leit. Adomkevychius.

Įsakymas buvo gautas apie liepos 14 d. 12—13 v. Beveik tuo pat laiku buvo gautas pranešimas ir iš 8 p. pulko. Jo turinys toks:

Vadui 7 kuopos. Nuorašas.

1920 m. Liepos 14 d. 13 val. Nr. 57. Majšiogalos.

8 p. pulko, 3 kuopos Vadas randasi Povidaki. Sargybos siekia Kierzanka ir toliau. Tęsim link Suderva.

Priešas pasiektas Bandary. Link upės, mes atsiremiam į kaimą Zaviesy. Prašau apie tai pastatyti žinion Jūsų batalijono Vadą.

I-mo b-no Vadas

Kap. Leonas.

Pasiūsta mūsų kuopos žvalgyba atsiuntė iš Vizulėnų kaimo šioj pranešimą:

7 Kuopos Vadai. Nuorašas.
1920 m. VII—14 d. 10 val.
Nr. iš Vižulany.

Priešo apylinkėse niekur negirdėti. Žvalgyba — išsiųsta šiandien rytą, dar negrįžo. Susirišimui su 5 kuopa irgi pasiųsta. Žvalgyba ir susirišimas sugrįžo 12 valandą. Taigi dabar tikrų žinių suteikti negaliu. Praneškite ar žygiuosite pirmyn ir duokite nurodymus.

Leit. Šidlauskas.

Gavus įsakymą žygiuoti Nemenčinės link, duoti tinkami parėdymai ir 13½ val. kuopa pradėjo atsargiai ir pilnai apsaugojus judėti. Priešus Sipiečių kaimą apsauga pranešė, kad miške, dešiniau kelio kryptimi Bajoriškiai — Gerbiškiai pastebėta lenkų pėsti žvalgai. Buvo duoti tinkami įsakymai ir kuopa vėl pradėjo slinkti keliu link Bernotų. Išėjus iš Šepečių (apie 142 kilometrų) kuopa buvo apšaudyta iš kulkosvaidžių ir šautuvų, o mūsų žvalgai pranešė, kad miške yra lenkų kuopa. Nenorėdamas palikti sparnę priešo, nusprendžiau pulti Šarnų—Pikiliškių kryptimi. Pastebėję lenkai skubiai pradėjo trauktis, mes gi juos persekiojome ir apie 18 val. kuopa pasiekė Pikiliškius. Čia sugauta 4 lenkų kareiviai, kurie pranešė, kad lenkų yra apie 2 pulkų. Jie yra atskirti nuo savų ir dabar traukiasi. Jie gi buvo žygio užtvaroje ir norėjo kartu su užtvara pasitraukti, todėl ir pakliuvo lietuviams, kurie, pagal jų žodžius, labai smarkiai juos puolė. Iš Pikiliškių pasiųstas pranešimas į pulko štabą — Giedraičius ir iš ten išsiųsta žvalgyba Gieglaukės Raudondvario keliu. Apie 19 val. kuopa pradėjo žygiuoti nuo Pikiliškių artimiausiu keliu, Nemenčinės link, ir užėmė tiltą per Nerį, kaip pulko vado buvo įsakyta. Vos tik išėjo kuopa iš Pikiliškių dvaro, apie 1—2 kilometrų, kaip iš Nemenčinės kaimo staiga pradėjo šaudyti. Pirmiausia iš šautuvų, o paskiau ir iš kulkosvaidžių. Kuopa metėsi nuo kelio į griovius šalia kelio, bet ugnies neatidengė,

Šivintiečių dovana, įteikta pulkui už 1920. XI. 19 ir 21 d. kautynes su lenkais. Ši vėliava dabar yra Karo Muziejuje.

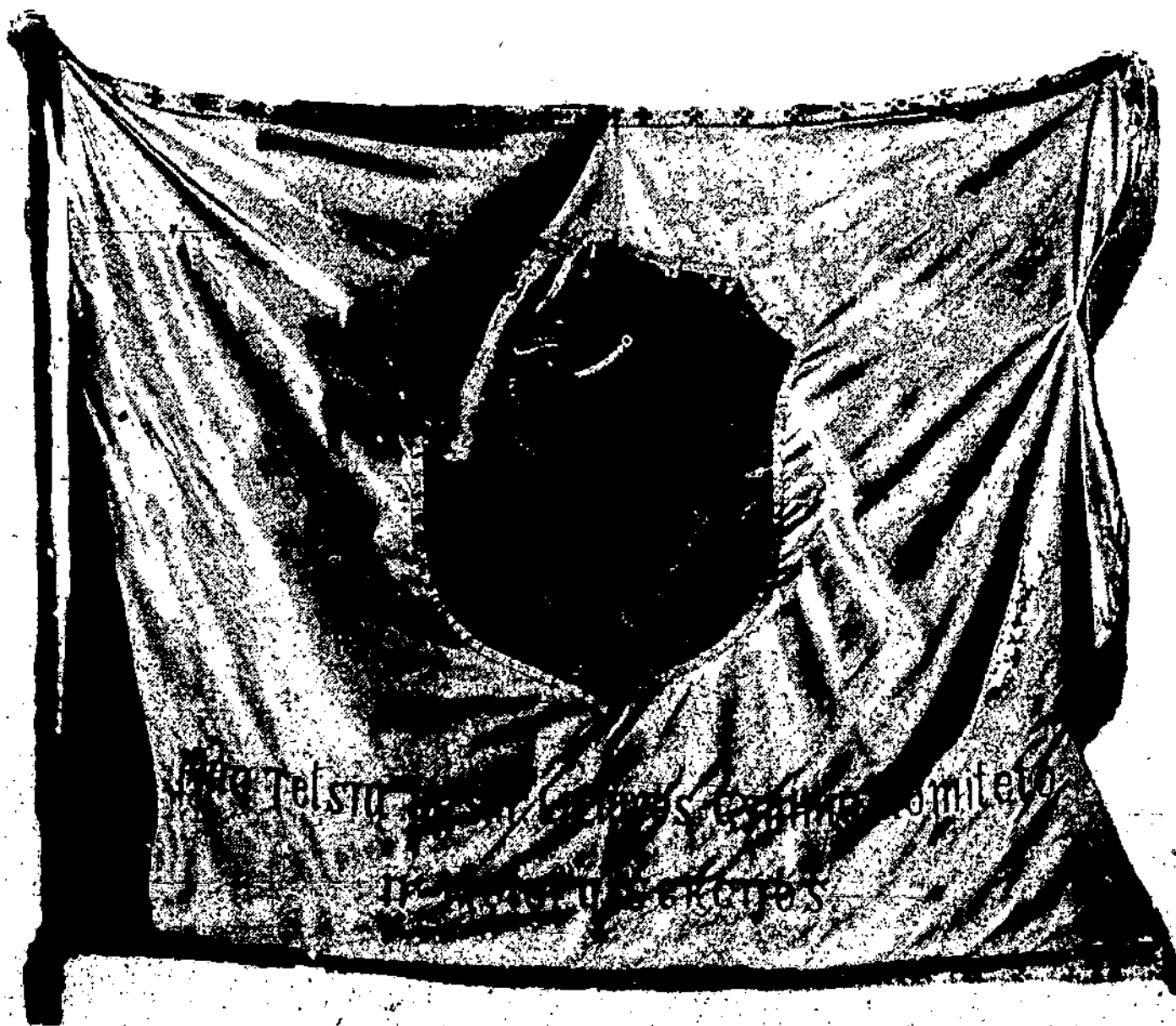
nes nežinojome kas šaudė. Apystovos ir nuovoka sakė, kad lenkai. Reikėjo išaiškinti. Sekant žiūronu pastebėta, kad po Nemenčinės kaimą jodinėja raitininkai. Reikėjo išaiškinti. Tuo tikslu pasiųsta keletas vyrų. Po vienos valandos jie grįžo, o kartu su jais ir du bolševikai. Jie labai nudžiugo sutikę lietuvius. Paaiškėjo, kad bolševikai apie 16 val. buvo susidūrę su lenkais, kurie pasitraukė Nemenčinės — Bzešos kryptimi. Taigi jie mus palaikė lenkais ir pradėjo šaudyti. Čia buvo pirmas susitikimas su bolševikais, su kuriais vėliau ir laikėm ryšius.

Kuopa dėl minėto susišaudymo užtruko ligi 24 v. Tuo laiku grįžo iš štabo raitininkas ir pranešė, kad pulko štabo Giedraičiuose nerado ir net nesužinojo, kur jis išsikėlė. Buvo pasiųstas antras raitininkas į Dubingius, bet ir ten pulko štabo nerado. Tuo būdu ryšys nutrūko. Pasiliko tik su bolševikais, kurie skubino Vilniaus link.

Iš Pikiliškių apie 22 val. atėjome į Raudondvarį. Prieš valandą bolševikų raitininkai buvo susidūrę su lenkų dalimis (regis su brigada, kuri vėliau buvo lietuvių nuginkluota), kurios skubiai pasitraukė.

Kadangi kuopos žmonės buvo labai nuvargę ir alkani, todėl nusprendžiau nakvoti, o tuo laiku susirišti su savo dalimi ir su bolševikais; užmegsti geresnius ryšius ir gauti naujų tikslesnių žinių.

Išstačius apsaugą pasilikom dvare. Čia šeiminkavo bolševikai. Jie buvo tik 1—2 val., bet jau užtektinai pridirbo „zbitkų“. Dvaro rūmai buvo paversti į kažkokį šiukšlyną. Kambarių baldai sulaužyti, veidrodžių stiklai sudaužyti. Patalinė išmėtyta, pagalvės sudraskytos — plunksnos paleistos, durys visur buožėmis išmuštos. Apskritai, sunku viskas ir aprašyti, kaip ten buvo šeiminkauta. Liepos 13 d. vėl mėginta susirišti su savo dalimis, bet išsiųsti raitininkai, niekur nesuradę, grįžo. Išsiunčiau pas bolševikus raitininkus, kurie stovėjo Pašilė, klausdamas, ar jie turi ryšį su mūsų pulku ir kokios žinios pas juos? Neužilgo grįžo siųsti žmonės ir pranešė raštu tokias žinias (gaila, kad kažkur tas raštelis dingęs), rusiškai parašytas, ir pasirašyta 3 eskadrono vado. Jis buvo tokio turinio: „Lenkai visur trau-

Žemaičių telšiškių dovana savo pulkui. Ši vėliava dabar yra Karo Muziejuje.

Butegeidiečių pastatytas paminklas Ukmergėje savo žuvusiems draugams pagerbti.

kiasi. Mūsų (bolševikų) dalys juos uoliai persekioja ir dar šiandien prieš pietus bus Vilniuje. Su jūsų dalimis (lietuviams) ryšį mes turim. Jie buvo Dubingiuose, bet šiandien išėjo Vilniun". Gavę tokias žinias iš bolševikų, o jokių iš savo dalies, reikėjo veikti savo nuožiūra. Pasitarus su leit. Šidlausku ir leit. Babarskiu, kuris buvo su 4 gusarais prie 7 kuopos, nuspręsta žygiuoti Vilniun, nes bolševikų pranešimas rodė pulko kryptį, be to, ir anksčiau buvo žinoma, kad pulkas turės užimti Vilnių.

Išsiuntę lenkų belaisvius, kuriuos naktį sugaudėm apie 12 žmonių, kuopa išėjo keliu Raudondvaris — Riešė — Verkai — Vilnius, tikėdami ten rasti ir pulką.

Pakelėje pralenkdavo mus bolševikų raitininkų būriai, kurie pakeliui atiminėdavo nuo gyventojų gyvulius, valgomus daiktus ir kita. Prie Augustavo vienosėdžio matėm tokį įvykį. Prie trobos stovėjo bolševikų raitininkų būrys. Jie nuplyšę, nešvarūs, arkliai vos gyvi. Du bolševikai atėmė iš ūkininko paskutinę karvę. Visa šeimyna su mažais vaikais verkė ir prašė atiduoti karvę, bet du bolševikai čia pat papiovė karvę, įvertė į to paties ūkininko vežimą ir nuvyko toliau.

Bandėm įsikišti į tai, bet tuo laiku atvyko daugiau bolševikų raitininkų ir mes turėjom nusileisti. Pasipiktinę nuėjom toliaus. Taip apie 12 val. pasiekėm Zurovičius — Naujuosius. Čia susitvarkėm, pasisėjom ir su dainomis traukėm Vilniun, tikėdami, kad ten rasime ir pulką. Jau priemiestyje žmonės, pamatę mus, iš karto nesuprato, kas tokie mes esame, bet sužinoję, kad lietuviai, pradėjo mėtyti gėlėmis ir bučiuoti

kareivius, vadindami juos išgelbėtojais ir pan. Pakalbėjus su vietos gyventojais sužinojome, kad nešėnai bolševikai užėmė Vilnių ir kad lietuvių Vilniuje nėra. Mieste daug bolševikų raitininkų ir pėstininkų. Paliktas prie kuopos leit. Šidlauskas, o mudu su leit. Babarskiu ir 4 raitininkais nujojom miestą — Jurgio prospektą. Čia mus apspito žmonių būrys ir apipylė gėlėmis ir šauksmais valio ir t. t. Bolševikai išsižiojo, žiūrėjo į mus ir matomai nesusivokė kame čia dalykas.

Mes gi jautėm, kad toks lietuvių priėmimas mums ne visai geras, nes bolševikai, kurių buvo kai kurių, pyko, nes juos niekas nepriėmė ir gėlių nedavinėjo. Noroms nenoroms reikėjo joti pas įgulos viršininką persistatyti, o antra ir žinių gauti.

Nujojom. Prie durų stovėjo bolševikų minia. Paklausus jų parodė kur įgulos viršininkas. Palikęs leit. Babarskį su gusarais gatvėje įėjau. Gražiai apstatyta me dideliame kambaryje sėdėjo apsivilkęs „burka“ ir užsivertęs „papacha“ įgulos viršininkas. Įėjęs prisistačiau.

Pradėjom kalbėti. Pastebėjau, kad jis geram ūpe — gerokai išgėręs. Paaiškinau, kad aš su kuopa, verčiamas apystovų, atsiskyrėm nuo savo dalies ir kad netikėtai užkliuvau Vilniun. Prašiau leisti pasilikti kol susirėsiu su savo dalimi ir gausiu tolimesnius įsakymus. Kalbant (kalbėjom rusiškai) aš jį pavadinau „ponas vade“. Tada jis man mandagiai pastebėjo, kad pas juos „ponų“ nėra ir visi save vadina „tovarišči“, — „draugais“ ir prašė „ponu“ nevadinti. Tąja tema kalbėjo apie 15 min. ir vis apie buržujus, kaip jie skriaudė darbininkus ir kaip dabar darbininkai sutriuškinę buržujų galybę Rusijoje.

Jiems dabar lieka tik Lenkija, kurią greitai laiku priversią kapituluotis. Stovėjau ir klausiau. Užbaigus vėl pradėjom kalbėti apie mano reikalą. Prašiau nurodyti vietą, kur galėčiau apsistoti. Jis man nurodė kareivines ant Nerio kranto, apačioje Gedimino kalno, ties Žaliuoju tiltu. Padėkojau ir norėjau eiti, bet jis mane sulaukė ir viršininko tonu įsako: „jūs turit nešti visas sargybas įguloje“. Tuomet pradėjom derybas. Aš paaiškinau, kad mano žmonės nuvargę, o antra tai, ar turiu įsakymus nuo savo viršininkų. Po ilgų derybų jis pasakė: „paleidžiu jus nuo sargybų, bet jūs žiūrėkit, jeigu kas nors atsitiks, tai aš jus sušaudysiu“. Taip mūs pasikalbėjimas pasibaigė. Išėjus gatvės pamačiau, kad apie leit. Babarskį ir gusarus begalinė minia bolševikų, kurie kažką kalbėjo, rėkė ir stumdėsi tarp savęs. Jaučiau, kad padėtis ne visai gera. Bolševikai kažkuo nepatenkinti ir ieško kažkokių priekabių. Tuo pat laiku atėjo ir dainuodama kuopa. Susirinko kelių tūkstančių žmonių minia, kuri mėtė gėles, traukė iš rikiuotės kareivius, bučiavo, šaukė valio!... Daugelis iš džiaugsmo verkė. Kareiviai buvo apkaišyti gėlėmis — ant kiekvieno šautuvo po gėlę. Vos tik kuopa sustojo, kaip tuojaus atsirado mėsos, duonos, pyrago ir t. t. Bolševikam tai nepatiko ir mes jautėm, kad bus blogai.

Gal būt ne kaip užsibaigę, bet čia pamačiau gatvę ateinantį mūsų kariuomenės vadą pulk. Ladygą (dabar gen. leit. atsarg.), gen. Nagevičių ir keletą angelų — ar amerikonių karininkų (tikrai nebeatmenu). Pamatęs priėjau su raportu. Kar. vadas man pasakė: „tai labai gerai, kaip tik laiku“.

Kiek atmenu, tuo laiku, rodos, buvo pasirašoma kažkoki rusų — lietuvių sutartis. Įsakė man išrikiuoti kuopą ir laukti Jurgio prospekte.

Sutvarkęs išrikiavau kuopą ir laukiau.

Laukti teko vos keletą minučių. Pamačiau vėl ateinant kariuomenės vadą ir tuos pačius karininkus. Kartuėjo ir bolševikų minia. Tarp jų buvo daug komisarų ir viršininkų su įvairiais ženklais ant rankovių

Pulko vado kabinetas. Dešinėj matosi prizai: ministerio pirminko, kurį pulkas dukart iš eilės laimėjo per pirmąją ir antrąją kariuomenės sporto šventę; toliau 1927 m. — kariuomenės futbolo nugalėtojo, kurį irgi 7 p. p. laimėjo.

ir kepurų. Jie, nors buvo kariai, bet greičiau atrodė kokiais nors miestelio pirkliais ar šiaip vertelgom, negu kariais.

Sukomandavus ir priėjus su raportu, kar. vadas pasisveikino su kuopa. Po to kar. vadas pasakė tinkamą kalbą. Po šio buvo sušukta valio ir sugiedota Lietuvos himnas. Iš bolševikų tarpo išėjo komisaras su raudona žvaigžde ir drožė kalbą, primindamas Vilnių, kurį išvalė nuo „buržujų“ lenkų ir Maskvos sutartim atiduos lietuviams, su kuriais draugingai gyvena ir gyvens. Vilnius jiems reikalingas operaciniais sumetimais ir jie tuojau apleisą Vilnių, kai tik „lenkų buržujus sutriuškinsią“. Po kalbos bolševikai užtraukė „Internacionalą“ ir revoliucionines dainas. Vėliau kalbėjo mūsų kariuomenės vadas — Himnas ir vėl komisaro kalba — „Internacionalas“. Įdomu tai, kad giedant Himną, mes rankas prie kepurės pridėjom, o jie visai nusiėmė. Žinoma, susirinko begalinė daugybė žmonių ir sekė tą visą ceremoniją. Po visų kalbų, kariuomenės vadas įsakė žodžiu vykti į kareivines ir būti iki atskiro įsakymo. Taip traukėm dainuodami kareivinių link. Lydėjo begalinė minia žmonių, mėtydama gėles. Einant kiek suklydom, bet tai išėjo geron pusėn, nes ties lietuvių gimnazija sutikom mūsų gusarų eskadroną, vyr. leit. Labučio vedamą. Negaliu pareikšti, koks buvo džiaugsmas, kada mes susitikom su juo. Sustojom, pasibučiavom, kiek pasidalinom žiniomis, ir nuėjom savo kryptim. Nuvykę į kareivines radom kai kuriose lovose šienikus ir antklodes. Matoma, lenkai skubiai turėjo išbėgti iš jų, kad net guolį nespėjo pasiimti.

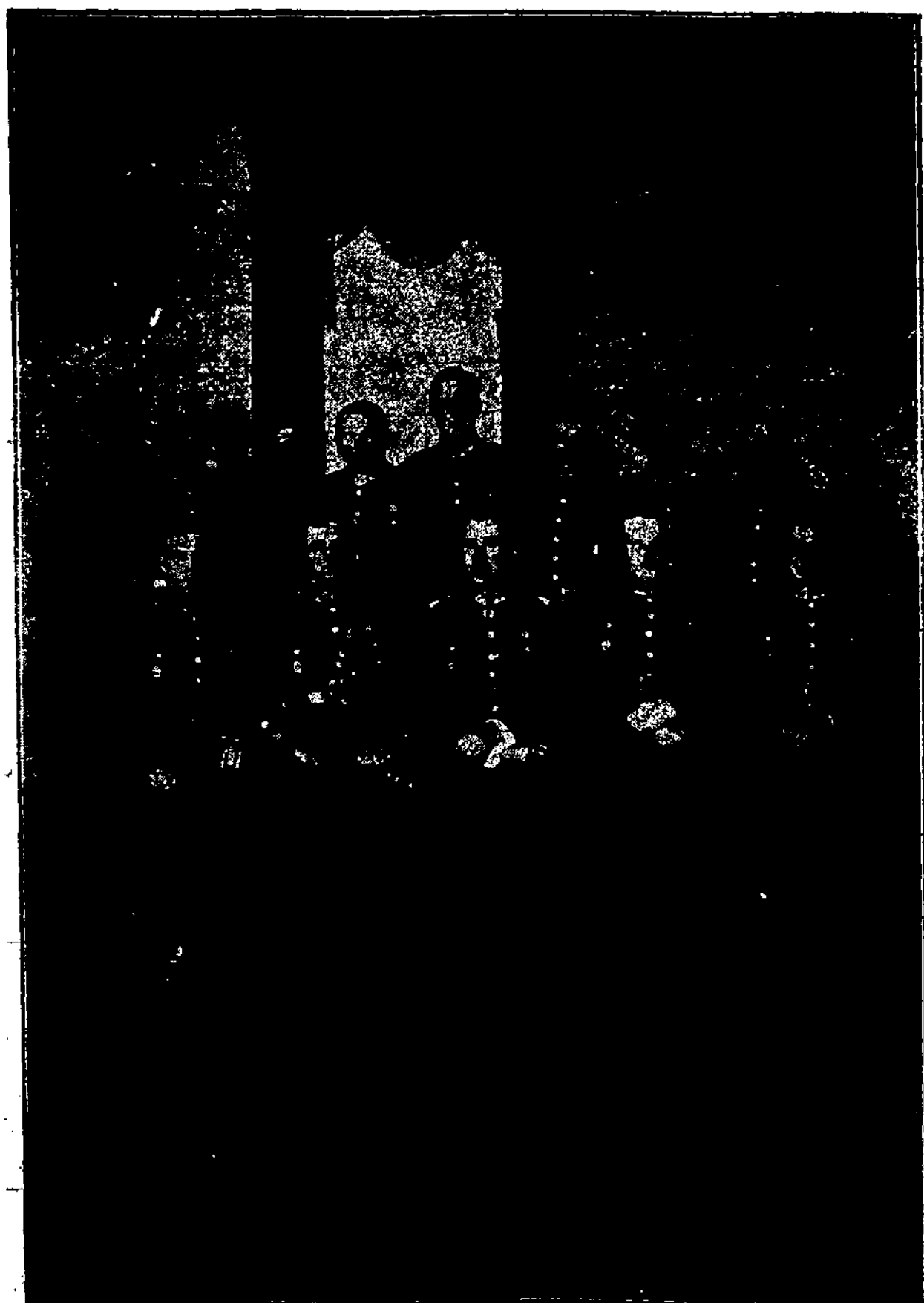
Vos tik spėjau sutvarkyti, kai iš miesto pradėjo eiti vietos gyventojai su sviestu, sūriais, mėsa ir duona. Kuopai nieko netrūko. Bolševikai, būdami alkani ir apiplyšę, pradėjo lankytis į svečius, prašydami šiaip ką nors užkasti. Žinoma, netrūko ir agitacijos. Tai buvo piršimas ir gyrimas „rojaus“. Mūsų kareiviai tik juokdavosi iš tokių agitatorių. Kada koks nors oratorius įsikarščiuodamas pasakodavo apie jų „rojų“, staiga mūsų vyrai jiems užduodavo klausimų: „tai kodėl pas jus, kad taip gerai, visi nuplyšę, alkani, basi?“ Gavęs tokį paklausimą oratorius būdavo priverstas nutilti. Rusų pinigai tuo laiku neturėjo jokios vertės ir todėl mūsų kareiviai juos labai erzindavo su tais pinigais. Už dežutę degtukų mokėdavo 120 — 160 rublių, o mūsų pinigais vos 19 fenigų (dar buvo vokiškos mar-

kės). Vėliau pradėjo lankytis daugelis, prašydami, kad mes juos priimtume savo kariuomenėn. Klausinėjo, kaip pastoti pas mus į kariuomenę ir baisiai skundėsi. Na, tiesa, ir buvo gi vargšai: nuplyšę, suvargę. Tankiai sutikdavai „tokį karią“: viena koja apauta, kita basą, ant galvos moteriška skrybėlė arba moterišku „žakietu“ ir panašiai. Raitininkai — tankiausiai ant šiaudinių balnų ir kaip ožkos — kumelės, kufios vos paėina. Raiteliui ant basos kojos — pentinai.

Apsigyvenom kareivinėse ir laukėm įsakymo. Pavakarėje atvyko 8 p. pulko viena kuopa, kuri skubiai kažkur išvyko. Vakare pas mane atėjo kažkoks ponas — lietuvis (regis, viršininkas) ir būtinai kvietėsi nakvynėn. Sutikau ir nuėjom su leit. Šidlausku.

Vakare, geriant arbatą, jis mums papasakojo šokių dalykų: „Iš visų apystovų jau buvo matoma, kad lenkai neišsilaikys ir turės palikti Vilnių. Lietuviai prašė, kad lenkai geruoju atiduotų mums Vilnių. Lenkai nesutiko. Liepos 14 d. atėjo pas mane 2 legionininkės moters. Jos atnešė raštą, kuriuo skubiai aš kviečiamas pas įgulos viršininką. Skubiai apsirengiau ir išėjau. Priėjus prie rūmų, kur jis buvo apsistojęs, išgirdau šautuvų šūvius ir pamatėm bėgančius lenkų kareivius. Tada mano palydovai jau visai nežiūrėjo manęs ir viena kažkur dingo. Kita beeidama pametė šovinius; aš jai padaviau, bet ji juos paėmus numetė, vėliau šautuvą ir pati dingo. Likau vienas. Nuėjau pas įgulos viršininką. Šis tuojau man pakišo raštą ir prašė pasirašyti. Rašte buvo minima, kad lenkai geruoju atiduoda lietuviams Vilnių. Aš nesutikau pasirašyti ir tuo užsibaigė“.

Liepos 16 d. rytą pabudome nuo didelio ūžesio. Pribėgę prie langų pamatėm važiuojančią artileriją ir einantį 8 p. pulko batalioną. Taip greitai atsikėlėm ir išėjom kuopon. Kuopoje buvo geriausias ūpas. Vyrai tankiausiai juokėsi iš bolševikų, kad jie taip išalkę, nu-

Lietuvos kariuomenės kūrėjai-savanoriai karininkai, dar tebetaraujantieji kariuomenėj — 7 p. pulko eilėse.

plyšę ir t. t. Liepos 18 d. atvyko iš Kauno šarvuoti automobiliai, kažkokios dalies mokoma kuopa ir komendantūra.

Liepos 18 d. gautas iš komendanto kap. Kurkausko tokio turinio įsakymas:

Nuorašas.
Slaptai.

7 kuopos, 7 pulko Vadui.

1920 m. VII-17 d. 21 val. Nr. 15 iš Vilniaus.

Sulig įsakymo įgulos Viršininko ir 1-mos divizijos Vado, prašau 18-to VII. ne vėliau 12 val. grįžti savo pulkan, einant Giedraičių link.

Vilniaus miesto ir apskrities
komendantas kap. Kurkauskas.

Gavus įsakymą, liepos 18 d. dainuodami išėjom iš Vilniaus Niemenčynan, kur buvo apsistojęs pulkas. Pakelėje sutikdavom bolševikų gurguolių. Tankiausiai tai buvo vežama ne karo reikmens, bet šiaip pašaliniai nereikalingi daiktai. Važiavo ištisos šeimynos, žmonos su vaikais ir t. t. Dauguma tokių kareivių ėjo be šautuvų — su lazdomis rankose ir susitikus klausdavo: „tovarišč, daleko do Aršavy?“ (Draugas, ar toli ligi Varšuvos?). Bežiūrint į tai, taip ir prisiminė iš istorijos totorių karai, kada važiuodavo karan su visu turtu ir šeimyna. Liepos 19 d. pasiekėm štabą. Čia neteko ilgai ilsėtis. Dar tą pačią dieną gavom naują įsakymą, naują uždavinį, ir liepos 20 d. išėjom vykdyti jį.

Kap. Černius.

III bataliono veikimas užfronty.

1920 metų rugsėjis. Po ištisos eilės varginančių uždavinių ir žygių, pagaliau 7 p. pulkas apsistojo Vilniuje poilsui.

Prasidėjo lyg ramus kasdieninis gyvenimas: įgulos tarnybos nešimas, naujokų mokymas ir įvairūs kasdieniniai užsiėmimai bei rūpesčiai.

Tikrumoje gi buvo labai neramūs laikai ir Lietuvos padangė niaukėsi. Prasidėjusi Seinų operacija nieko gero nepranašavo. Rusų nepasisekęs puolimas Varšuvos link, paragino ir mūsų kariuomenę rimčiau susirūpinti ir tvirčiau atsistoti Lietuvos Nepriklausomybės sargyboje, kad užkirstų kelią bolševikus persekiojantiems lenkams į mūsų kraštą skverbtis.

Negausinga mūsų kariuomenė, pildant įvairius uždavinius, buvo išblaškyta Lietuvos teritorijos pakraščiuose.

Nesant rezervų, negalima tikėtis gauti iš kur nors pagalbos. Reikėjo pasitikėti esančiomis jėgomis.

Visų veiduose susirūpinimas, kaip nuveikti daug gausingesnis priešas, kaip pastoti jam kelią ir sustabdyti jo veržimąsi į mūsų kraštą. Be to, dar vietos gaivalas neaiškus, daug prielankių lenkams.

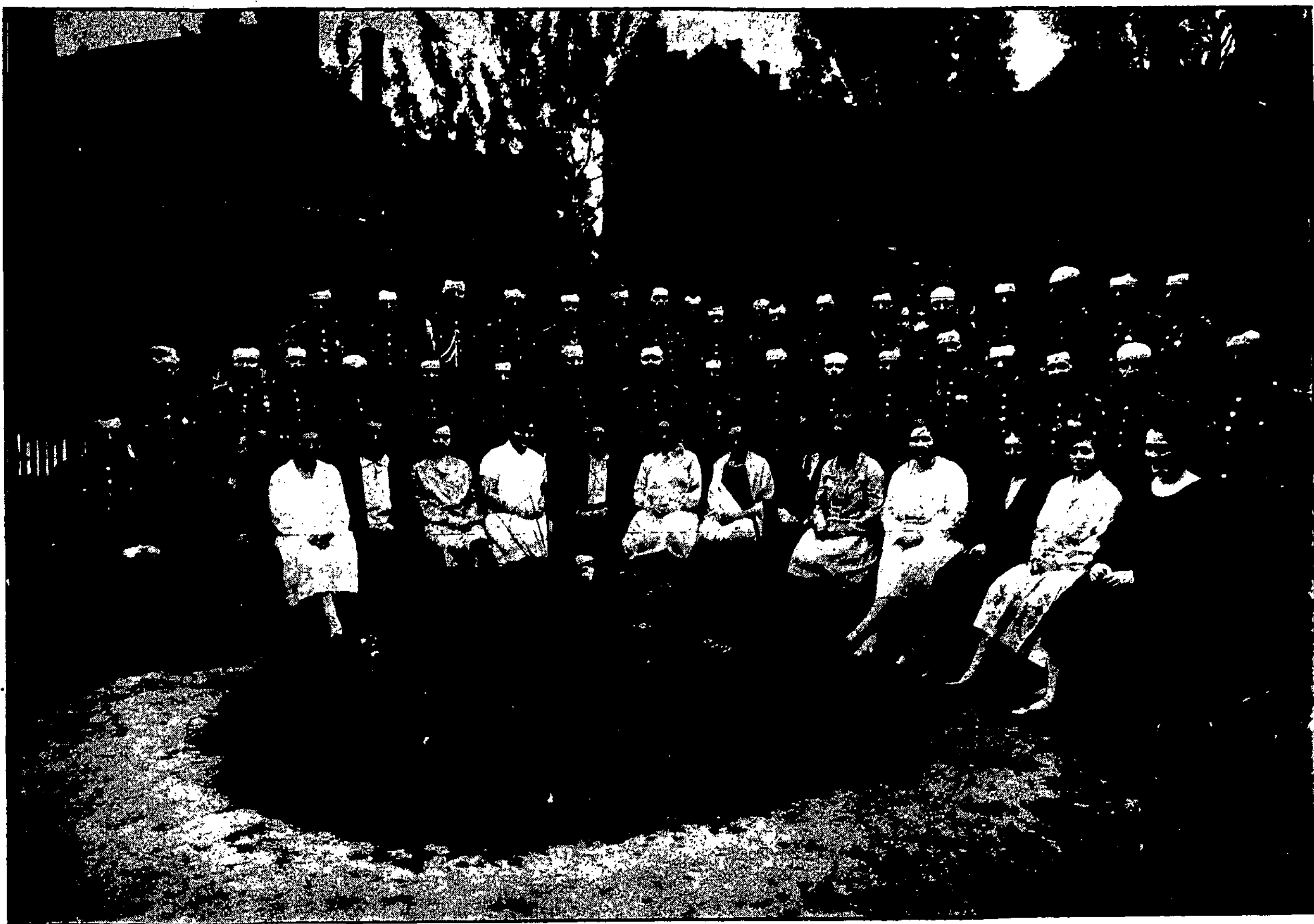
Mūsiškiuose buvo pastebimas tvirtas pasiryžimas geriau žūti, bet svetimiems nevergauti. Visų širdys buvo pilnos neapykanta prieš grobuonius lenkus.

Tokiame ūpe, stovint pulkui Vilniuje, slinko diena po dienos. Nuobodu ir neramu. Jokių parėdymų bei įsakymų nėra. Visi lyg kažko laukia.

Naktį rugsėjo mėn. 22 d. apie 2 val. staiga telefonu gaunamas skubus įsakymas III b-nui tuojau pasiruošti ir pirmuoju ešelonu vykti Gardinan. Tolimesnis uždavinys bus duotas stoty. Anksti rytą b-nas jau

Dabar tarnaujantieji pulke Vyties Kryžiaus kavalleriai karininkai.

Dabar tarnaujantieji pulke karininkai. Pirmoj eilėj sėdi jų žmonos.

buvo stoty ir krovėsi į vagonus. Tuo metu gaunamas įsakymas nuvykti į Ožę (Hožą), užimti Nemuno krantus nuo Grandičos iki Juodosios Ančios, ginti ir nepraleisti lenkų.

Uždavinys ir apystovos buvo neaiškios, bet daug galvoti nebuvo laiko, o reikėjo skubėti įvykdyti gautąjį įsakymą.

Apie vidudienį viskas buvo pakrauta ir ešelonas nudundėjo Gardino link.

Po intensyvaus ir skuboto darbo, atsidūrę vagonuose, visi lyg lengviau atsiduso, kad gaus bent kiek poilsio, nors važiuojant.

Visų veiduose buvo pastebimas pasitikėjimas savo vadais ir tvirtas pasiryžimas sutriuškinti nelabuosių lenkus, jeigu jie išdrįstų peržengti mūsų sieną.

Įvairių priežasčių verčiamas traukinys stotyse stovėdavo ilgiau, negu privalėjo, bet niekas nežinojo kam dalykas.

Galima buvo dasiprotėti, kad apystovos neaiškios. Susisiekimas Vilniaus — Gardino geležinkeliu nebuvo tikras. Priešas jaučiamas netoli.

Pagaliau rugsėjo mėn. 23 d. apie 3 val. ešelonas atvyko į Pariečę, kur išsikrovė ir pėsčiom turėjo tęsti kelionę į Ožę. Po kiek laiko atvyko ir antras ešelonas su I batalionu ir pulko vado padėjėju majoru Reklaičiu priešaky vykti į Bagužėlius (Bogušovka). III b-nas, kapitonui Vitkauskui vadovaujant, per Verkpolę (Wierchpole) tiesiausiu keliu nužygiavo į Ožę, gurguolės buvo pasiūstos aplinkiniais sausensiais keliais per Druskininkus—Ratnyčią—Ožę.

Nors ir sušlapę, nemiegoję, tačiau visi žygiavo gan gerai ir tvarkingai. Verkpolės (Wierchpole) kaime buvo trumpas poilsis.

Cia žmonės gyvena labai skurdžiai ir valgomo nieko nebuvo galima gauti.

Batalionas jokių ryšių priemonių neturėjo, nes jas turėjo atsiųsti tiesiai į Ožę. Susirišti su kuo ir išaiškinti apystovas bei surinkti žinių apie priešą negalėjo, todėl, kiek pasilsėjęs buvo tęsiamas žygis toliau.

Laimingai atvykęs į Ožę (Hožą), b-nas rado čia 2 p. p. III b-no karininką su keliais kareiviais, kuris, paskubom perdavęs barą III b-nui, išvyko į savo dalį. Stovėjęs gi čia 2 p. p. III b-nas jau buvo išvykęs į Druskininkus.

Iki atvyko gurguolės, suradus keletą valčių buvo per Nemuną išsiųsta žvalgyba išžvalgyti Kilbasėlių—Balių—Vasarabių—Sapockinės—Šilvanėlių (Kielbaski, Balla, Wassaraby, Sapockinie, Sylwanowce) rajoną.

Susirišti su 2 p. p. dalimis buvo išsiųsta žvalgyba Druskininkų link. 7 kuopa išsiųsta į Polnicą.

Jokių apčiuopiamų žinių apie padėtį ir apystovas nebuvo.

Cia netikėtai Ožėje pasipainiojo bolševikų telefonistas su lauko aparatu, kuris privalėjo skubiai vykti į Gardiną.

Bataliono vadui įsakius jis greit sujungė su Gardino gynimo viršininku.

Iš pastarojo gauta žinių, kad lenkai koncentruojasi Sapockinės rajone prieš Ožę ir jau yra užėmę Vasarabius, Kilbasėlius, Baltasias Balas ir Šilvanėlius (Wassaraby, Kielbaski, Bialy Blot, Sylwanowce).

Vakarė, traukdamosi nuo Druskininkų, atvyko į Ožę 2 p. p. 9 kuopa, kuri pranešė, kad lenkai jau paėmė Druskininkus ir jų vyriausios jėgos nuėjo Parėčių link. Tuomet atvyko b-no gurguolė ir ryšių priemonės.

Batalionas gavo tokį uždavinį: 7 kuopai pasitraukti ant kelio Ožė — Ratnyčia ir saugoti šį kelią ir kelią nuo Paežerėlių (Jeziorki); 8 kuopai — palikti

Ožėje; 9 kp. vykti į Verkpolį (Wierchpole), kad rezervuotų kelią susijungimui su mūsų I b-nu.

Bataliono baras buvo apie 28 km. Ryšių ir žinių su kitom dalim nebuvo. Apystovos reikalavo veikti greit ir energingai. Iš už Nemuno sugrįžę žvalgai pranešė, kad visi kaimai prieš Ožę lenkų užimti ir jie rengiasi keltis per Nemuną.

Veikimo apystovos sunkios. Naktis tamsi, pasiūsti žvalgai ir ryšių žmonės dažnai paklysta, pasivėluoja su žiniom arba visai negrįžta. Telefono ryšis tik su Gardinu.

Gardino gynimo viršininkui prižadėjus atsiųsti 48 ir 49 pėst. pulkus ir kazokų (kavalerijos) pulką Ožei užimti, III b-no buvo tikslas kaip nors skverbtis Pariečės link ir prisijungti prie I b-no.

Iš ryto, rugsėjo m. 24 d., apie priešą gautos tokios žinios: dalis lenkų eina Ratnyčia—Ožė, iš dešinės, netoli Ožės, yra persikėlusius lenkų apie 2 eskadronai.

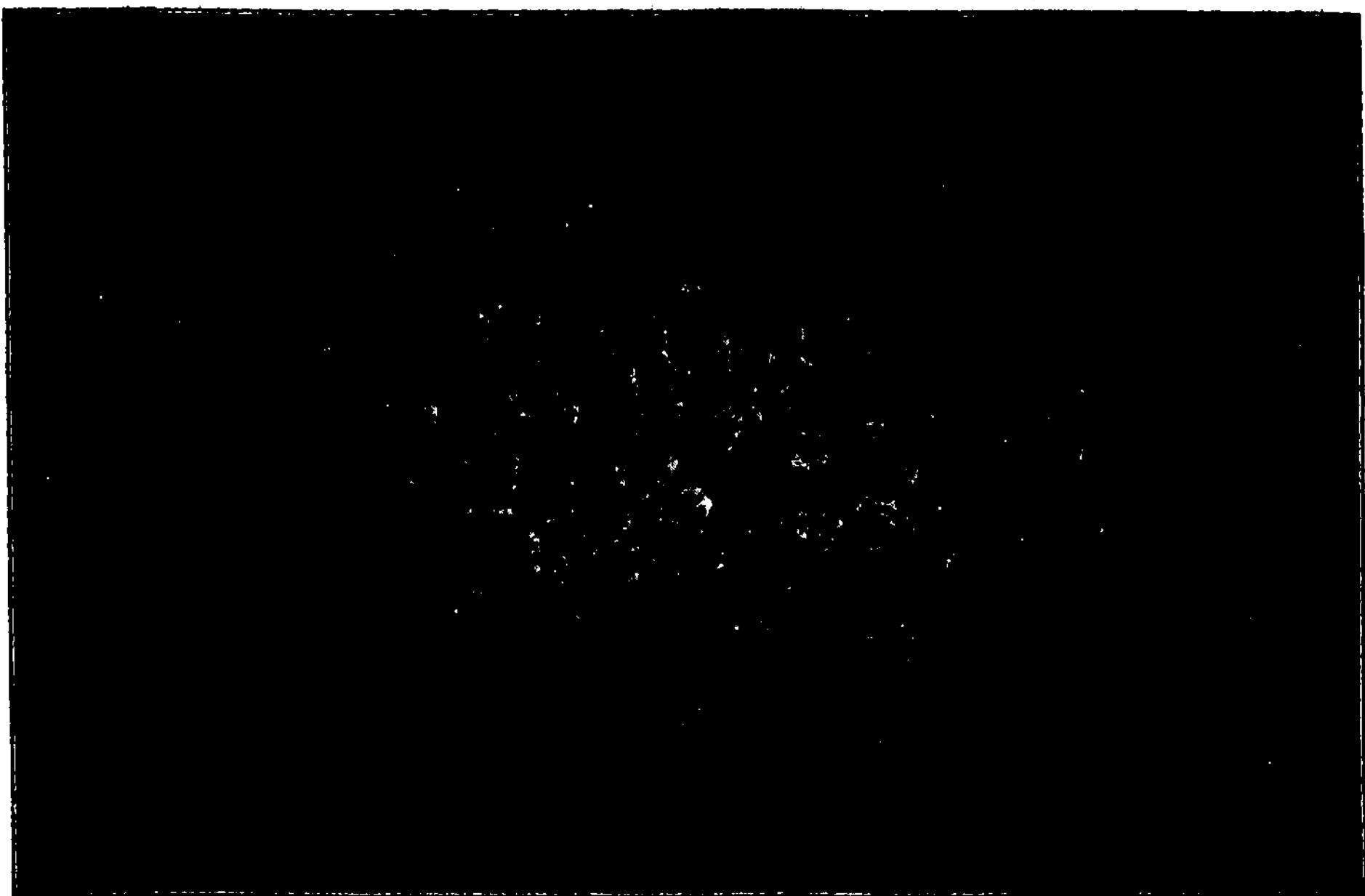
Gausinga priešo raitciji žalgyba pastebėta nuo plento Druskininkų—Pariečės—Ožės Verkpolės link.

Už Nemuno, prieš Ožę, yra apie 1 pėst. batalionas ir 1 pionierių kuopa.

B-nui buvo duotas uždavinys: 7 ir 2 p. p. 9 kuopom vykti į Verkpolės prie mūsų 9 kuopos, 8 kuopa eis paskui, kad greičiau pasiektų Pariečę ir susijungtų su I batalionu.

Iš Gardino pranešta, kad pažadėtos dalys jau išvykusios ir greit jų susilauksime.

Apie Ožę 10 val. jau pradėjo spiestis didelės lenkų jėgos; nuo Ratnyčios jau visai prislinko prie Ožės. Iš už Nemuno keli lenkų karininkai pradėjo derėtis su mūsų kariais, kad pasitrauktumėm ir leistumėm laisvai keltis per Nemuną. Bataliono vadas įsakė jokių derybų nevesti, mėginančius gi keltis sutikti ugnimi.

Pirmosios pulko šventės dalyviai karininkai ir svečiai (1920. VII-t.).

Vienai 8 kuopai atsilaikyti prieš daug gausingesnį priešą neįmanoma, bet tik buvo svarbu kiek galima ilgiau sulaikyti lenkus ir atvykus gi bolševikams perduoti jiems šį barą, o III b-nui tvarkoj pasitraukti ir skubėti pagalbon I batalionui.

Lenkai, negavę derėtis, pradėjo mus spausti keilomis kryptimis: nuo Ratnyčios pusės jų pėstininkai jau pradėjo veržtis miestelin. Kita jų dalis pasirodė beveik užpakaly netoli nuo Ožės—Verkpolės kelio.

Tuo būdu Ožė buvo apsupta iš visų pusių. Pradėjo šaudymasis.

Pasitraukti bataliono jėgos pasiskirstė dviem grupėm: viena prieš lenkus nuo Ratnyčios pusės, kita — prieš persikėlusius per Nemuną ties Ožė. Lenkų gi užpakalinę grandinę nuo Verkpolės pusės kuopos rezervas sėkmingai atmušė.

8 kuopai besitraukiant iš Ožės pasirodė ir bolševikų grandinės.

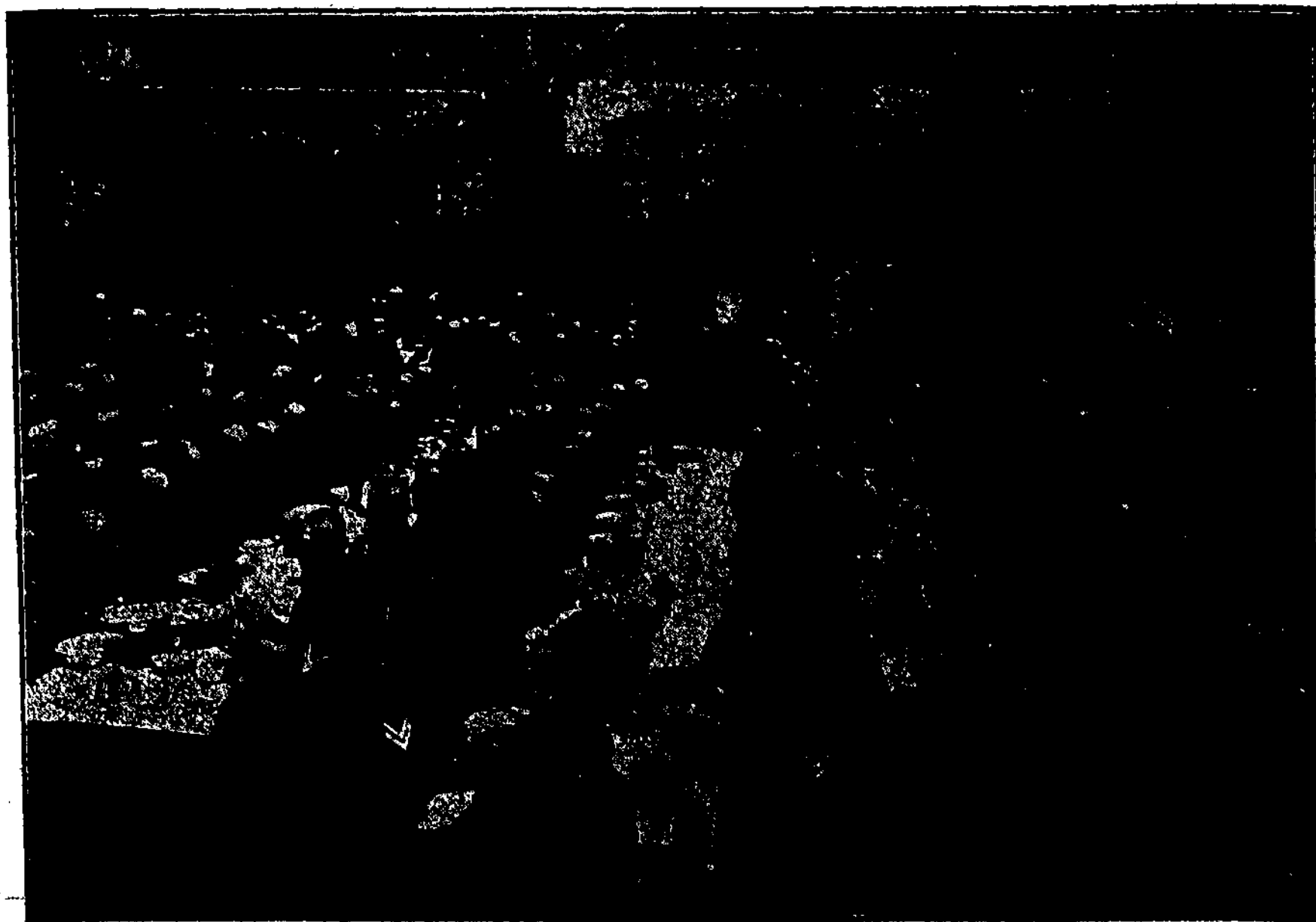
III b-no vadas trumpai supažindino jų bataliono vadą su padėtimi ir veikimo planu. Bolševikams pradėjus pulti Ožę, 8 kuopa skubiai vyko į Verkpolę. Nepriejus Verkpolės pasigirdo kulkosvaidžių šaudymas.

Pasiūsti žvalgai netrukus pranešė, kad III b-no kuopos užima Verkpolę ir kulkosvaidžių ugnimi atmušta lenkų raitininkų ataka. Jų raitininkai atkirtę kelią į Verkpolę—Pariečę.

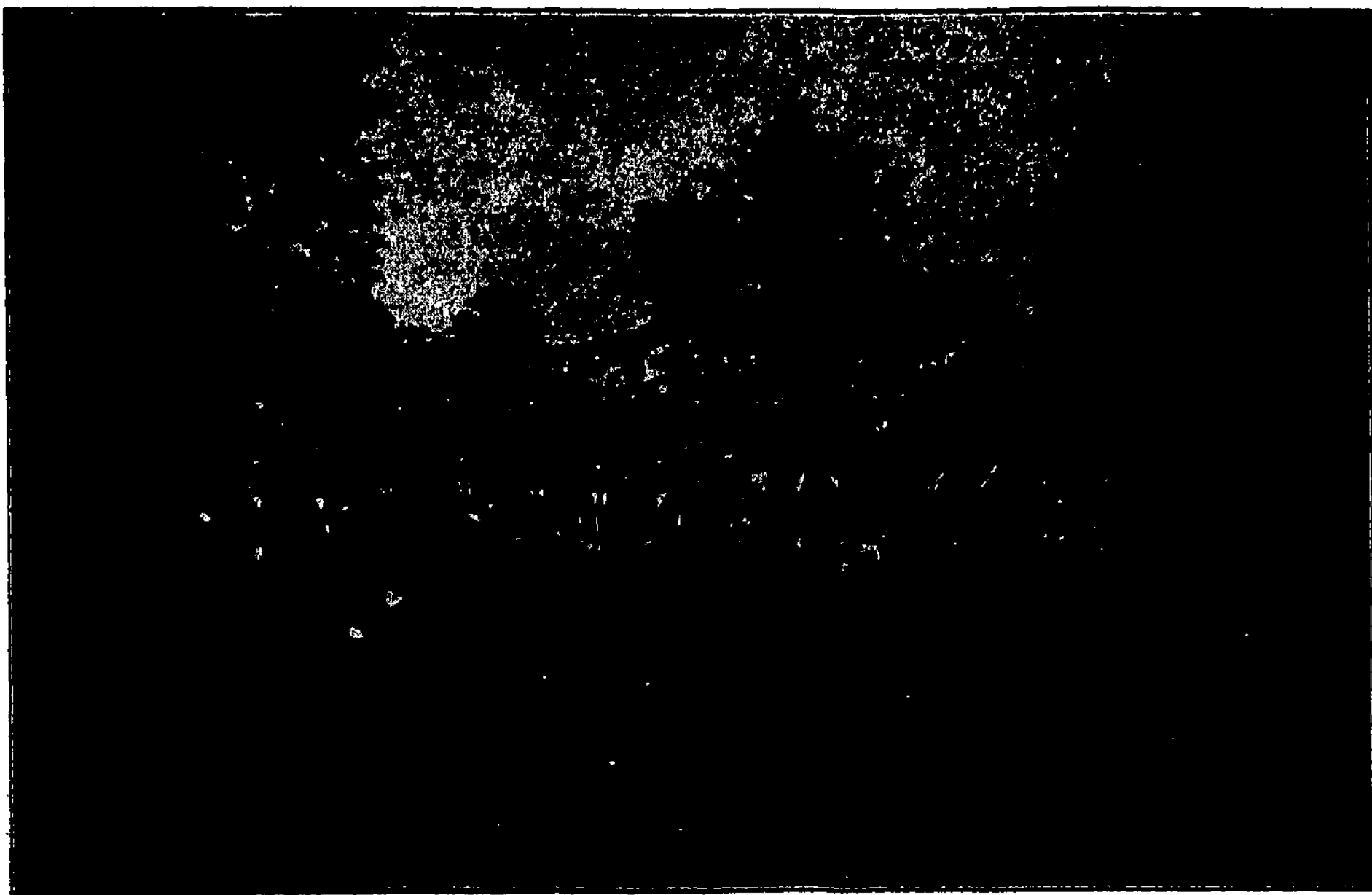
Susitvarkiusios b-no dalys nužygiavo per Sabolėnus (Saboliany) Rubnicos link.

Atvykus į Rubnicą sužinota, kad prieš 15 min. čia būta lenkų raitininkų, skaičiuje 40—100 žm., kurie nupiaustę geležinkelio telegrafo stulpus, išvartę, nupioję vielas ir užvertę kelią ties perėjimu per geležinkelį.

Pašalinus kliūtis b-nas nužygiavo Parienės link. Pagaliau bežygiuojant sutemo. Visose pamiškėse jodinėjo lenkų ar bolševikų žvalgai. Padėtis pasidarė

Pietas per pulko šventę 1926 m.

J. E. Respublikos Prezidentas A. Smetona su aukštais svečiais pulko karininkų tarpe (per pulko šventę 1927. VII. 10.).

neaiški. Besiartinant prie Pariečės girdėjosi smarkus artilerijos, protarpiais kulkosvaidžių, šaudymas.

Turint b-ne tik pėsčią žvalgybą, sunku buvo veikiai išaiškinti padėtį.

Prisiartinus 3 klm. nuo Pariečės šaudymas visai nurimo.

Civilių žmonių pranešimais sužinota, kad prieš keletą minučių buvo girdėti šauksmai „hura“ ir po to šaudymas visai nustojęs. Galima buvo spręsti, kad l b-nas visai sumuštas arba pasitraukė.

Netrukus iš dešinės pasigirdo kulkosvaidžių šaudymas. Batalionas buvo sustabdytas. Bataliono vadas su kuopų vadais suėjo į artimą namelių orientuotis ir aptarti padėtį.

Pasiūsti žvalgai grįždami pranešinėjo, kad mūšikai sumušti, per Pariečę, Senos Rūdos link, plentu einančios gan gausingos lenkų jėgos, visur išstatyta jų apsauga, aplinkui, ant visų kelių, raiti žvalgai ir jojos.

Kadangi priešo, matyt buvo apie 2 divizijos, tai prasimušti, be abejo, nebuvo galima. Buvo nutarta eiti atgal iki Rybnicos, paskui — į Paežerį (Jeziorų).

Visi žmonės buvo baisiai nuvargę ir reikėjo skubėti išvesti juos, kad bent kiek numigtų. Greit sutvarkę apsaugą, b-nas nužygiavo Rybnicos link.

Netoli Rybnicos buvo sučiuptas kazokų šimtinės raitininkas, kuris pamanė mus lenkais esant ir norėjo pranešti šimtinės vadui, kad jis apšaudytų. Įspėjus apie tai šimtinės vadą, susišaudymo išvengta.

Be to, buvo mėginta tartis su šimtinės vadu, kad informuotų jų pulko vadą apie padėtį, bet jis pasirodė bemokslis ir mažai nusimanęs. Tada b-no vadas pats parašė pranešimą jų pulko vadui ir batalionui kiek pasilsėjus

buvo tęsiamas toliau žygis Paežerių (Jeziorų) link.

Tamsi naktis. Kelias per mišką klaidus, dėl tamsos žemėlapiu naudotis neįmanoma, todėl reikėjo ieškotis iš vietos gyventojų kelrodį, kuris išvestų į Paežerius. Pasisekė surasti vienintelį gyventoją, kurį b-no vadas ir privertė vesti į Paežerius.

Auštant rugsėjo m. 25 d., batalionas pasiekė Paežerius. Įeinant į juos žvalgai pranešė, kad už pusvalandžio, kai b-nas apleido Rybnicą, ten pasilikusią šimtinę staiga užpuolę lenkai, ją išblaškė ir nuėję paskui b-ną. Lenkų raitininkai, neseniai užėmę Stryjaukos kaimą, vieni atvyko paskui b-ną, o kiti nuo Senos Rūdos Bialos-Stryjewka) keliu. Paežeriuose (Jeziorų) esantieji bolševikai

norėjo batalioną pasitikti su orkestru ir prakalbomis, bet išvydę su dainomis ir pilniausioj tvarkoj atžygiuojantį b-ną, tik žiūrėjo ir stebėjosi.

Čia b-nas apsistojo bent kiek poilsiui; b-no vadas gi nuėjo pas čia esantį bolševikų brigados štabo viršininką orientuotis apystovose. Tėn pasitvirtino, kad lenkai tikrai yra užėmę Stryjauką. Bolševikai sakė, kad jų čia esama visa pėstininkų brigada su artilerija ir nėra reikalo lenkų bijotis. Bataliono žmonės reikalavo maisto ir poilsio. Sužinojus, kuris kaimas laisvesnis nuo bolševikų, b-nas išvyko į Bandarių kaimą, kur, išstatęs pastovią apsaugą, tuoj sumigo.

B-no vadas su kuopų karininkais susirinko aptarti rytdienos veikimo planą ir išrišti svarbius klausimus dėl maisto, kurio atsarga senai pasibaigė ir visi žmonės buvo alkani.

Ukio viršininku buvo paskirtas lt. Stepelis, kurio žinion buvo duota keletas žmonių ir gurguolių. Jis turėjo, vis vien kuriuo nors būdu, surinkti po apylinke

Mokomos kuopos klasė teoretinių pamokų metu.

maisto produktų, kad nors kiek pavalgydintų žmones. Kareiviam irgi buvo duotas isakymas užtikus pakely bulvių ar kokių daržovių imti į kišenes kiek kas gali.

Visų padėtis buvo be galo sunki ir rytojus neaiškus. Kiek numigus ties Paežeriais pasigirdo artilerijos ir kulkosvaidžių šaudymas.

Nuo Gardino visi keliai buvo pilni bėgančios gurguolės. Trimitas prižadino visus iš saldaus miego ir per 20 min. b-nas pilnoj tvarkoj su apsauga jau žygiavo Ostrynos link. Bolševikai bėgo visur, kur tik buvo galima.

Iš Paežerių pusės šaudymas nutilo. Matyt, bolševikai pasitraukė; iš kairės ir užpakalio girdėjosi šūviai. B-nas stengėsi keliu per Naujadvarį (Nowy Dwor) išeiti Varėnos link, bet visur buvo pilna bolševikų ir jų gurguolės. Išvengti susigrūdimo važiojo į šoninius kelius. Pakely į Naujadvarį bolševikai, pamatę mūsų batalioną, manė, kad lenkai ir pradėjo skleistis grandinėn apšaudyti, bet laiku įspėjus, susišaudymo išvengta. Neprieinant Naujadvario sužinota, kad jis jau lenkų užimtas. Buvusius čia lietuvius (I b-ną) išsklaidė ir patys jau toli prasiskverbę Lydos link.

Kiek sustojęs, užvalgęs ir atsikvėpęs, b-nas vėl tęsė žygį Vasiliškių link.

Prieš tai buvo tartasi su bolševikų vadais, kad padėtų prasilaužti per Naują dvarį Varėnos link, bet jiems abejojant, nuo to sumanymo leko atsisakyti ir pasirinkti kitas kelias.

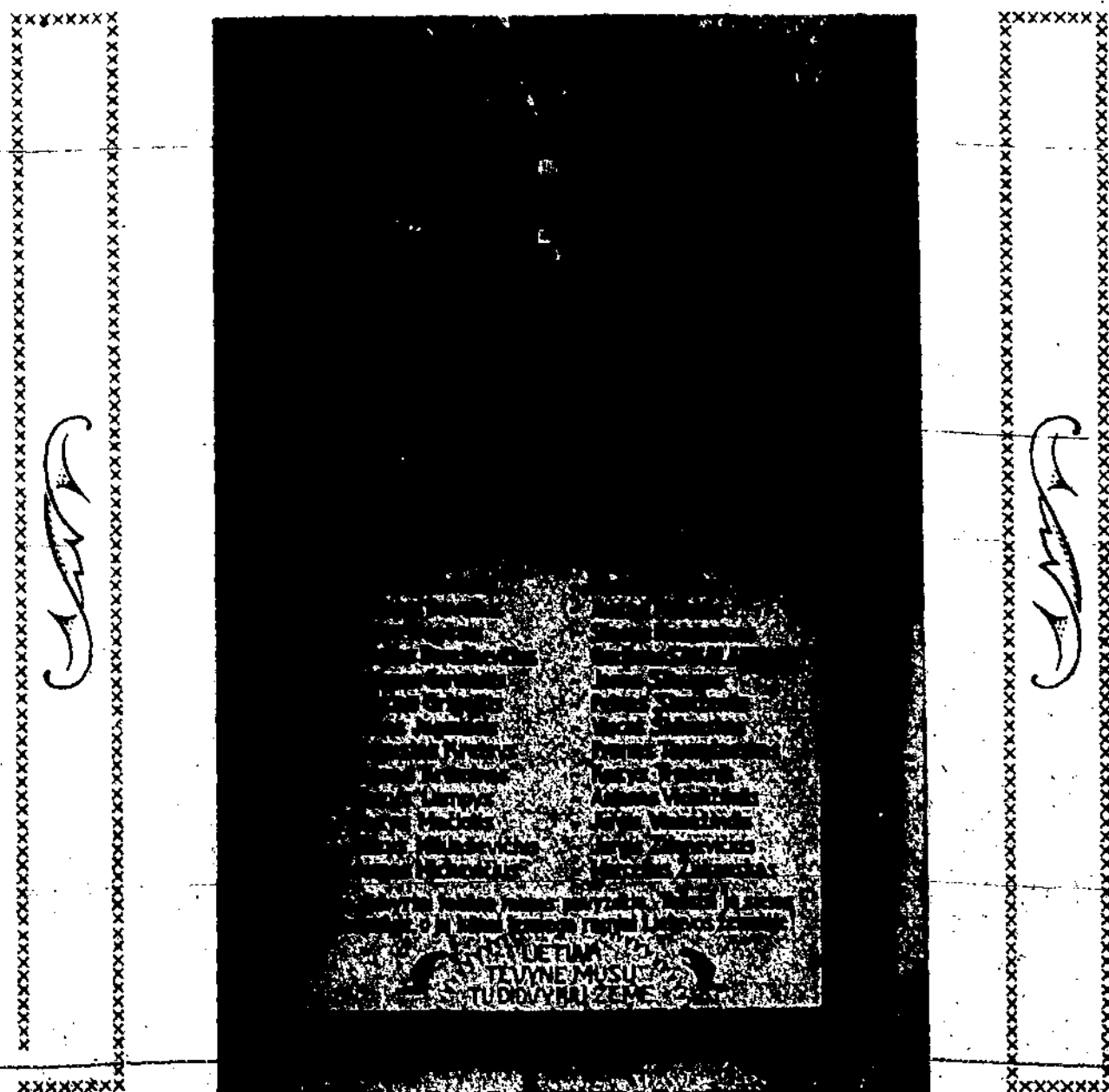
Žygis buvo be galo sunkus ir varginantis, nes visur ėjo didžiausios bolševikų masės; reikėjo labai tvarkingai žygiuoti, kad nesusimaišytų su jais, ypač užėjus tamsiai naktiai.

Pagaliau užėjusi tamsi naktis, besigrūdant tarp bolševikų, dar labiau apsunkino ir sumažino žygio greitį.

Pašarui trūkstant pradėjo silpti arkliai ir negalėjo toliau vežti nei virtuvių, nei gurguolių. Reikėjo lengvinti vežimus arba imtis kitų priemonių.

Pagaliau susiprotėta keisti mūsų arklius į paliktus bolševikų arklius, ir tai pasirodė labai praktiška, nes šie arkliai jau buvo pasilsėję ir galėjo vėl vežti, o naktį niekas tai nematė, kas ir kur ką daro.

Besitrusiant ir iš lengvo judant išaušo ir rugsėjo 27 d. Visi džiaugėsi sulaukę ryto. Duota vėl kiek poilsio susitvarkyti, atsikvėpti, o atsilikusiems pasivyti.

Lenta žuvusiems už Tėvynę butegidiečiams atminti.

Užsrėbęs kasdieninės bulvienės, batalionas vėl žygiavo Lydos link.

Paviršutiniai atrodė, kad mūsų ir bolševikai, nuovargio apimti, tyliai žygiuoja, mažai kalba ir jokios neapykantos vieni prie kitų nejaučia.

Tikrumoj gi buvo kas kita. Artinantis prie Lydos vis dažniau girdėjosi komisarų užmetimai, būk lietuviai, susitarę su lenkais, tyčia praleidę juos bolševikams į užpakalį ir sparną.

Viename kaime bolševikai buvo suėmę mūsų ar 10 kareivių. Sužinojus apie tai buvo pasiūstas lt. Černius su reikalavimu juos grąžinti, bet jie buvo suėmę ir pastarąjį; tik po geros derybų valandėlės paleido.

Po daug vargo ir koliojimosi su bolševikais, vakarėj pasisekė laimingai prisiartinti prie Lydos.

Už poros km. nuo Lydos atėjo ar trys kazokai, neva butininkai, ir pranešė, kad b-no vado reikalaujamas igulos viršininkas ir komendantas. Klausinėjant papasakojo, kad mieste esą apie 400 lietuvių, kurie čia „formosis“. Šie vyrai, iš jų elgesio, pasirodė lyg įtartini. Be to, dar ėjo gandai, kad bolševikai rengiasi lietuvius nuginkluoti. Buvo imtasi visų atsargos priemonių, kad staiga nepakliūtume į jų nagus.

Bataliono vadas išvyko pas jų armijos vadą.

Po keletos valandų grįžęs b-no vadas trumpai informavo apie derybų vaisius su bolševikais ir pranešė, kad duotas laikas už 2 val. mūsų kariuomenei iš čia išeiti. Per taip trumpą laiką tai padaryti, kada visos gatvės užkimštos bolševikais, buvo nelengvas darbas. Be to, dar reikėjo skubėti išvaduoti čia esantį II b-ną, kuris buvo nuginkluotas ir arkliai atimti. Padedant I b-no karininkams, viskas kas buvo atimta, vėl atgauta. Po valandos energingo darbo ir ginčų su bolševikais, batalionas buvo vėl sutvarkytas ir pasirengęs žygiuoti iš to užburto rato.

Neužilgo lietuvių rinktinė jau skverbėsi pro bolševikus iš Lydos Bagdonavos link.

Bolševikų masės buvo visai iškrikusios ir kauty-nėms nebetinkamos.

Pavojus gi dar nepraėjo ir reikėjo skubėti. Iš kairės priešas buvo jau toli praėjęs pro Lydą; retkarčiais pasigirdavo netoliese ir šautuvų ugnis.

Žygis gi su daug didesniu žmonių skaičium buvo įtemptas ir sunkus. Bent kiek palaikyti tvarką reikėjo visiems viršininkams išaiškinti daug energijos. Pagaliau ir prašvito. Pastebėta, kad I b-nas tikrai kiek demoralizuotas ir trūksta tvarkos. Žmonės tai atsilikdavo, tai išeidavo pirmyn ir landydavo po gyvenamus namus.

Pasitaikius gerai vietai b-no vadas kpt. Vitkauskas liepė sustoti visai žygiuojančiai daliai ir išsirikiuoti. Išsirikiavus visus supažindino trumpai su apytovom, padėtimi ir mūsų uždaviniu; po to sudraudė visus, kad žygiuojant prisilaikyti nustatytos tvarkos — prieš neklaužadas bus imtasi griežtų priemonių iki sušaudymui.

Visa rinktinė kiek pasilsėjus, užvalgius sriubos, tęsė toliau savo žygį.

Rinktinės vado griežtas įsakymas laikytis tvarkos žygiuojant, gerai paveikė žmones, nes toliau žygiavo daug tvarkingiau.

Užėjo naktis į rugsėjo 29 d., kuri buvo dar sunkesnė, negu praėjusios.

Dar labiau pakrikę ir netvarkoj visą laiką traukėsi bolševikai ir tamsoje maišėsi su mūsų žmonėmis.

Dėl tamsos, pagaliau, rinktinė persiskyrė į dvi dalis ir jos dalis kažkur dingo. Buvo sustabdytos likusios dalys, surastas atsiskyręs b-nas ir tik auštant, galutinai susitvarkius, galima buvo tęsti žygį.

Bolševikai, matydami keblią lietuvių dalies padėtį, lyg pasityčiodami siūlė eiti į Molodečną. Eiti pro

Trobus (Traby) Alšėnų link jau buvo per vėlu, nes iš kairės buvo lenkai, o kelias Trabiai — Alšėnai jau užimtas lenkų žvalgų. Prasimušti pro jų frontą nebuvo jokios vilties, nes visos dalys be miego, be tinkamo valgio ir be pertraukos žygiavę buvo taip nuvargusios, kad reikėjo tik kur kiek stabtelėti, kai visi, lyg miego ligos apimti, krisdavo ir knarkdavo, kad sunku būdavo ir prižadinti. Be abejo, tokiam stovyje dalis nebuvo tinkama bet kokiom kautynėm, reikėjo eiti tuo keliu, kuris buvo laisvas, kad tik greičiau paspruktumėm iš užetimėm lenkams už akių. Atvykus į Bogdanavą sužinota, kad lenkai, nepraėję Klevos upelio, yra Survilėškių—Dieviniškių—Subatninkų rajone, o kelias Bagdonava—Ašmena laisvas.

Užmiršę nuovargį ir viską, visi padėjo paskutines pastangas, kad tik greičiau išspruktų iš to rajono ir pasiektų savus.

Nuo Bagdonavos ligi Alšėnų, apie 11 klm. distanciją, nužygiavo greičiau kai per 2 val. Čia sužinota, kad lenkai jau liko iš kairės ir per Ašmeną kelias laisvas, o netoli Ašmenos jau yra lietuvių sargyba.

Gavę tokių žinių visi apsidžiaugė, atsirado daugiau jėgų, energijos ir vilties, pagaliau, išsivaduoti iš tos bolševikų košelėnos ir lengviau atsikvėti savųjų tarpe.

Rugsėjo mėn. 30 d. rinktinė atvyko į Ašmeną. Čia rasta dar daug bolševikų užpakalinių dalių ir kitų.

Iš gyventojų sužinota, kad tikrai netoli Ašmenos, Vilniaus link, yra lietuvių sargyba.

Ašmenoje duota kiek poilsio. Visi buvo alkani ir tikėjosi ką nors gauti užvalgyti, bet kaip visur, taip ir čia nieko negauta. Teko pasitenkinti kasdienine bulviene.

Iš Ašmenos tęsiamas žygis į Vilnių.

Po geros žygio valandos rasta pirmoji lietuvių sargyba (4 p. p).

Visų buvo neapsakomas džiaugsmas pagaliau atsiradus vėl tarp savųjų, visų ūpas pakilo ir širdy pasidarė daug lengviau, lyg būtų sunkus akmuo nuričjęs.

Buvo šiek tiek sužinota apie bendrą padėtį, taip pat, kad geležinkelis Molodečna—Vilnius veikia.

Tuo tarpu buvo pilnai pakankama ir tų žinių. Netrukus buvo tęsiama kelionė į artimiausią Gudogajų stotį. Iš čia pranešta Vilniui apie sugrįžimą ir pareikalauta ešelonas. Pernakvojus, iš ryto, buvo paduotas ešelonas, į kurį greit viskas ir buvo sukrauta. Prieš išvykstant, visus išrikiavus, b-no vadas kpt. Vitkauskas pasveikino laimingai užbaigus sunkų žygį, išreiškė padėką už ištvermingumą ir linkėjo ateityje irgi garbingai atlikti visus žygius. Visi sugiedojo himną ir sušuko griausmingą valio! Po to ešelonas išvyko Vilniaus link. Bešnekučiuojant ir dalinantis pergyventais epizodais nė nepastebėta kai ešelonas atvyko Vilniui.

Stoty pasitiko pulko vadas pulk. lt. Adomkevičius ir keletą karininkų.

Susitikimas buvo labai širdingas, nes apie šias dalytis nebūta iki šiol jokių žinių ir visi buvo laikomi žuvusiais arba patekusiais nelaisvėn.

Išsikrovę su dainomis nužygiavo per miestą į Šepiškio kareivines.

Nors ir nuvargę, apdulkėję ir nudegę, bet tvirtu žingsniu ėjo per miestą. Visų ūpas pakeltas, atrodė

Lenta pulko kariams, 1919 — 1920 m. pasižymėjusiems ir Vyties Kryžiumi apdovanotiems, atminti.

lyg naujai užgimę. Laimingai praėjus visiems pavojams galės vėl bent kiek atsikvėpti, pasilsėti ir ruoštis naujiems žygiams.

Neatsižvelgiant į tai, kad kareivinės rastos netvarkoj, be jokių patogumų, visi jautėsi daug lengviau ir taip malonu buvo, lyg savo gimtojoj bakūžėj.

Kiekvieno rūpestis buvo kuo greičiausiai griūti ir miegoti.

Iš šio nepaprasto žygio grįžo apie 10 karininkų ir 750 kareivių.

Tuo aukščiau aprašytas žygis ir baigėsi.

Dėka gerų Tėvynei atsidavusių vadų, dėka mūsų lietuvių kareivių ypatingam kantrumui ir ištvermingumui, buvo nuveiktos sunkiausios, tiesiog neįveikiamos, kliūtys, be to, prie sunkių sąlygų su maistu. Visos dalys, būdamos atkirstos nuo savųjų, tarpe priešo ir bolševikų demoralizuotos masės neiškriko iš kelio, bet sugebėjo susijungti į vieną vienetą, susitvarkyti ir po ilgos ir vargingos kelionės, pilnoj tvarkoj grįžti į savųjų tarpą.

Siame žygyje, per 7 tikro žygio dienas, neskaitant geležinkeliais važiuoto, pėsčia nužygiuota apie 310 kilometrų.

(Naudotasi medžiaga: iš 7 p. p. karo veiksmų žurnalo ir „Karo Archyvo“ II tom. mjr. Vitkausko atsiminimų „10 dienų užfrontų“.) J. G.

Atsiminimai iš kovų dėl Lietuvos nepriklausomybės.

1920 m. spalio mėnuo.

7 pėst. Žem. Kun. Butegidžio pulkas užėmė barą į rytus nuo Širvintų.

III batalionas buvo rezerve Širvintuose. Mūsų kasdieninis darbas buvo: sargybos, netarpinė apsauga,

patruliavimas ir retkarčiais užsiėmimai. Laikai neramūs.

Po kautynių ties Gardinu ir Vilniumi dalys susilpnėjo—liko negausingos ir silpnai apmokytos. Pasitraukimas iš Vilniaus ir lenkų prasiveržimas ties Giedrai-

Seniausieji pulke tarnaujantieji kariai (Čia dar trūksta kpt. Statkevičiaus ir kpt. Viršifos).

čiais sudarė nejaukią nuotaiką. Visi, nors ir paniūrę, bet pasiryžę žygiams. N pėst. pulkas, kuris užėmė barą kairiau (Giedraičių rajone), lenkams spaudžiant pasitraukė. Giedraičiai pateko lenkams. 7 pėst. pulkui gresė apsupimo pavojus iš kairiojo sparno ir užpakalio. Pulko baras platus, I ir II batalionai, nors ir negausingi, bet narsiai atrėmė lenkų puolimus ties Kėterių kaimu ir Pašešuolių dvaru. Batalionams buvo labai reikalingi rezervai, bet reikėjo gelbėti padėtį ir kairiajame sparne, kur prasilausė lenkai. Reikėjo apsaugoti pulko užpakalį: tiltus per Širvintos upę ir kelius. Šis uždavinys teko III b-no 7 kuopai, kurios vadu buvo leit. (dabar kap.) Černius. Širvintuose paliko tik dvi kuopos (140–150 žm.).

Kairiau 7 pėst. pulko stovinės dalys (9 p. p.) negalėjo likviduoti prasiveržusio Giedraičių rajone priešo. Per Poželvą, kuri yra 20 km. į vakarus nuo Giedraičių, kelias buvo atviras į užpakalį ir Ukmergę. 7 pėst. pulkui reikėjo atsisakyti ir nuo pasilikusių dviejų kuopų atsargoje, nors jos ir labai reikalingos buvo.

Vieną vėly vakarą gavome įsakymą vykti iš Širvintų per Šešuolius į Poželvą. Operatyvis įsakymas skambėjo maždaug taip: „užimti Poželvą ir sulaikyti lenkų veržimąsi Lietuvos gilumon.“

Jeigu lenkai bus jau užėmę Poželvą, išmušti juos ir veikti kryptimi Poželva — Giedraičiai. Batalionas (dvi kuopos) veikia kaip atskira grupė ir betarpiškai priklauso divizijos vadui. (Div. vadu laikinai buvo pulk. ltn. Adomkevičius)“...

Rinktinei vadovavo vyr. ltn. (dabar atsargos) Balnas, 8 kuopai — ltn. Tiška (nukautas ties Širvintais), 9 kuopai vyr. ltn. (dabar kapit.) Baltrūnas.

Skubėjome šį įsakymą kuo greičiau įvykdyti. Naktis buvo šalta. Žygiavome su apsauga ir žvalgyba. Laimingai pasiekėm Šešuolių miestelį. Iki tikslo buvo dar apie 8–10 km. Tarp rinktinės kareivių atsirado vietos gyventojas — 9 kuopos jaun. puskarininkis Radvėvičius. Gerai žinodamas vietą jis buvo nepakeičiamas žygyje ir žvalgybos vadovas. Už narsumą kautynėse ir gerą žvalgybą šiame žygyje jaun. pusk. Radvėvičius apdovanotas Vyties kryžiumi.

Pagaliau ir Poželva jau buvo nebetoli, bet ir naktis baigėsi. Jau švinta.

Nustojo snigti. Poželva čia pat už 500 mtr. matėsi ant kalnelio.

Sužinojome, kad iš vakaro lenkų raitininkai buvę miestely, bet ar pasiliko jie tikrai čia nakčiai nežinojome. Pradėjome žvalgyti prieigas prie miestelio. Visur aplink miestelį buvo lygūs, pliki laukai. Manėme, kad jeigu miestely yra lenkai, tai jie dar miegos ir mūsų nepastebės.

Reikėjo pulti staiga, kad priešas nespėtų pasirengti kautynėms. Taip ir nusprendėme. Miestelį apsupome iš abiejų pusių. Dvi kuopos išsipylusios grandinėn, visi žmonės susikaupe ir visai tyliai, tyliai, kaip pilki šešėliai, slinko artyn prie miestelio. Miestely taip pat tylu. Kas gali įsivaizduoti mintis ir jausmus pilkų žmonių tokioje baisioje tyloje? Rodos būtų daug geriau, kad priešas

pasirodytų, negu toks neaiškumas. Komandų visai nesigirdėjo. Viskas buvo nuspręsta iš anksto. Susižinota tik sutartiniais ženklais.

Miestelis buvo jau visai arti. Jau aiškiai matėsi namai, bet priešas nesirodė. Nejauku darėsi nuo tos tylos ir nežinojimo, kas yra namuose — ramūs gyventojai ar klastingas lenkas.

Priešakiniai kareiviai, pasiekę miestelį, įėjo į jį. Visur ramu. Matomai lenkų nėra. Buvęs miestely lenkų raitininkų eskadronas pasitraukęs, bet kur?

Vykdomė toliau duotą rinktinei uždavinį. Iš miestelio pasukome Giedraičių link. Kuopos ėjo grandinėje. Sparnus saugojo žvalgai. Visi jautė čia pat esant priešą.

Vos išėję iš miestelio pamatėm Bukonių kaimą, per kurį eina vieškelis į Giedraičius. Gale kaimo, pakelėje, stovėjo kryžius, aptvertas neaukšta tvorele. Prie kryžiaus pamatėm lenkų sargybą. Jų sargybiniai, pastebėję mus vos 150 mtr. atstume, pabėgo. Linksmi tekanti saulė pranašavo mums laimėjimą.

Kaime pasigirdo pavojaus trimitas. Priešas tuojau subruzdavo.

Staiga pasigirdo švilpukas. Kuopa sustojo, sugulo ir pradėjo šaltomis šaudyti į sujudusį priešą. Pagaliau pasigirdo garsus valio, ir grandinė atsidūrė kitame kaimo gale.

Priešas nespėjo paleisti nė vieno šūvio. Kuopa rinko grobį. Visų kareivių veidai linksmi. Taip nelaukta ir greita pergalė po sunkaus nakties žygio!

Išėjusi iš kaimo grandinė retai šaudė bebėgančius vienuose baltiniuose lenkus ir gaudė palaidus arklius.

Skubėjome evakuoti grobį ir siųsti jį į Poželvą. Mūsų jėgos buvo silpnos, o priešo gi, čia apylinkėse, buvo 6 eskadronai. Reikėjo būti apsukriems, kad neatiduotume atgal paimtų arklių ir belaisvių. Buvusieji kituose kaimuose 10 lenkų ulonų pulko eskadronai galėjo mus lengvai apsupti, nes sparnuose kaimynų neturėjome.

Lenkai užpuolė mūsų du vežimus, vežusius 8 ir 9 kuopoms šovinius.

Du kareivių nukovė, o kitus su vežimais ir šoviniais paėmė nelaisvėn. Turėdami mažai šovinių, traukėmės atgal į Poželvą, vedamies 86 pabaltotus arklius ir 12 belaisvių, kas sunkino mūsų ir taip nuvar-

gusią rinktinę. Nuspręsta kuo greičiausiai išnykti iš priešo akių. Grobį pasiuntėm Ukmergėn, patys gi greit pasitraukėm Nidokių link į Paškonių kaimą.

Džiaugės vietos gyventojai mūsų karių narsumu.

Vieną naktį pailsėję ir perdavę paimtą grobį, apsirūpinę šoviniiais, kitą naktį jau vėl žygiavome Giedraičių link, kur mus laukė sunkios kautynės.

Kap. Baltranas.

A. a. leitenantas Zigmas Tiška.

Kilęs iš Raseinių apskričio, Betygalos valsč., Būniūnų vienkiemio.

Buvo gan pasitūrinčių ūkininkų sūnus. Ligi 1914 m. ėjo mokslus Šiaulių gimnazijoje. Paskui, užėjus

A. a. ltn. Zigmas Tiška, 1920. XI. 17. žuvęs kautynėse su lenkais ties Širvintais. Už pasižymėjimus apdovanotas I rūš. 3 laip. Vyties Kryžiumi.

didžiajam karui ir 1915 m. vokiečiams užėmus Šiaulius gimnazijos VIII kl. teko baigti Vilniuje.

Baigęs Vilniaus gimnaziją, būdamas lietuvis ir tautiškai nusistatęs, 1919 m. įstojo į Karo Mokyklą.

Baigęs Karo Mokyklos II laidos kursą, 1920 m. sausio m. 8 dieną atvyko į 7 pėst. Žem. Kun. Butegeidžio pulką.

Pulke išsyk buvo 1-oj kuopoj ir ėjo jaun. karininko pareigas.

Gegužės m. pabaigoj perkeltas į 8 kuopą ir nuo birželio m. 7 d. paskirtas l. e. 8 kuopos vado pareigas. Jo tarnavimo metu pulkas veikė prieš lenkus Širvintų ir Giedraičių rajonuose.

Tais pat metais lapkričio mėn., lenkams užėmus Motiejūnų kaimą, buvo įsakyta mūsų pulko III b-nui išmušti priešą iš kaimo ir užimti pastarąjį.

Lapkričio mėn. 17 dieną 8 ir 9 kuopos pradėjo pulti Motiejūnų kaimą, kuris buvo užimtas žymiomis priešo jėgomis. Puolimas nepasisėkė ir b-no dalys su nuostoliais turėjo atsitraukti.

Tose kautynėse, nelygioj kovoje su daug gausingesniu priešu, buvo sunkiai sužeistas į krūtinę l. e. 8-os kuopos vado pareigas ltn. Tiška.

Du kuopos kareiviai puolė gelbėti savo vadą, kad išneštų prie savų ir suteiktų jam pagalbą, bet nepasisėkė: vienas iš jų buvo vietoj nukautas, kitas lengvai sužeistas.

Tada ltn. Tiška liepė jį palikti vietoje ir gelbėtis patiems.

Lapkričio mėn. 19 d., paėmus Širvintus, jo kūnas buvo rastas netoli Paširvinčio dvaro. Matomai, lenkai nesuteikė jam jokios pagalbos; būdamas sunkiai sužeistas mirė didvyrio mirtimi.

Jo kūnas buvo iškilmingai palaidotas Ukmergės kapinėse.

Velionis visų savo draugų ir pavaldinių buvo gerbiamas ir mylimas, kaip sąžiningas ir drąsus karys.

Už pasižymėjimą mūšiuose su Lietuvos Nepriklausomybės priešais buvo apdovanotas I rūšies III laipsnio Vyties kryžiumi.

Vyr. ltn. Gogė.

Kaip mus sutikdavo gyventojai.

1920 m. liepos m. 9 d. vakare po atviro dangum ir tyriam ore, sugiedojus vakarinę maldą ir Lietuvos himną, mūsų būrio vadas leit. Sodeika, kaip ir visada po vakarinio patikrinimo, tuojau liepė eiti į Šventosios upę nusimaudyti, o paskiau tik ilsėtis.

Kuopa skubiai ruošėsi maudytis, bet tuo tarpu pasigirdo mūsų kuopos vado komanda: „kuopa į vietas!“

Panaši komanda visiems buvo ne naujiena, todėl visi, ne kiek nenustebe, grįžo atgal, fikėdamies, kad vėl kuopos vadas, kaip ir kitais vakarais, susukęs kuopą ratu, viduryje atsisėdęs, ką nors papasakos iš didžiojo karo arba apie Lietuvos praeitį. Be to, vadas ir šiaip jau įvairių pasakėčių papasakodavo apie užburtas gražias kunigaikštystes ir Lietuvos senovės karžygius.

Pulko sportininkai, II kariuomenės sporto šventės dalyviai, antrąkart laimėję antrąją vietą ir ministerio pirmininko prizą (antrąkart iš eilės).

Mūsų vadas buvo griežtas. Nusizengus jau, brač, raitykis nesiraityk vis tiek, neišsisuksi ir ką užsitarnavai, tą ir gausi. Bet už tai buvo ir teisingas — ištikimą ir gerą kareivį mylėjo kaip motina savo vaiką. Todėl visi kareiviai prie vado buvo labai prisirišę ir šventai jo klausė. Labiausiai buvo dėkingi savo vadui už gausias švietimo pamokas ir įvairius papasakojimus. Ką nors papasakodavo ne tik vakarais, bet ir šventadieniais, visais laisvalaikiais, net žygyje. Bet tą vakarą visi apsigyvenę, nes kuopos vadas davęs ženklą aplink sustot, liepė viską susitvarkyt ir per dvi valandas pasiręmt žygiui. Eidamas į raštinę pranešė, kad naktį pirmą valandą visi išeisim iš Ukmergės. Kur eisime — niekas nežinojo. Prasidėjo įvairūs spėliojimai ir gandai. Vieni sakė, kad vilniečiai lietuviai, toliau nebe-pakęsdami lenkų plėšimų, mušimų ir kitų kankinimų, sukilo ir nuginklavo visą lenkų Vilnių stovinčią kariuomenę, todėl lenkai ir pasitraukė. Kiti tvirtino, kad mūsų kariuomenės, stovintieji Suvalkų krašte pulkai, sumušė lenkų divizijas, nuginklavo jas ir daug lenkų paėmė į nelaisvę. Dėl šios priežasties lenkų dešinysis

sparnas staiga pasitraukęs net už Vilniaus. Treti gi įtikinėjo, kad lenkus labai sumušė raudon-armiečiai ir jau žygiuoja prie Varšuvos.

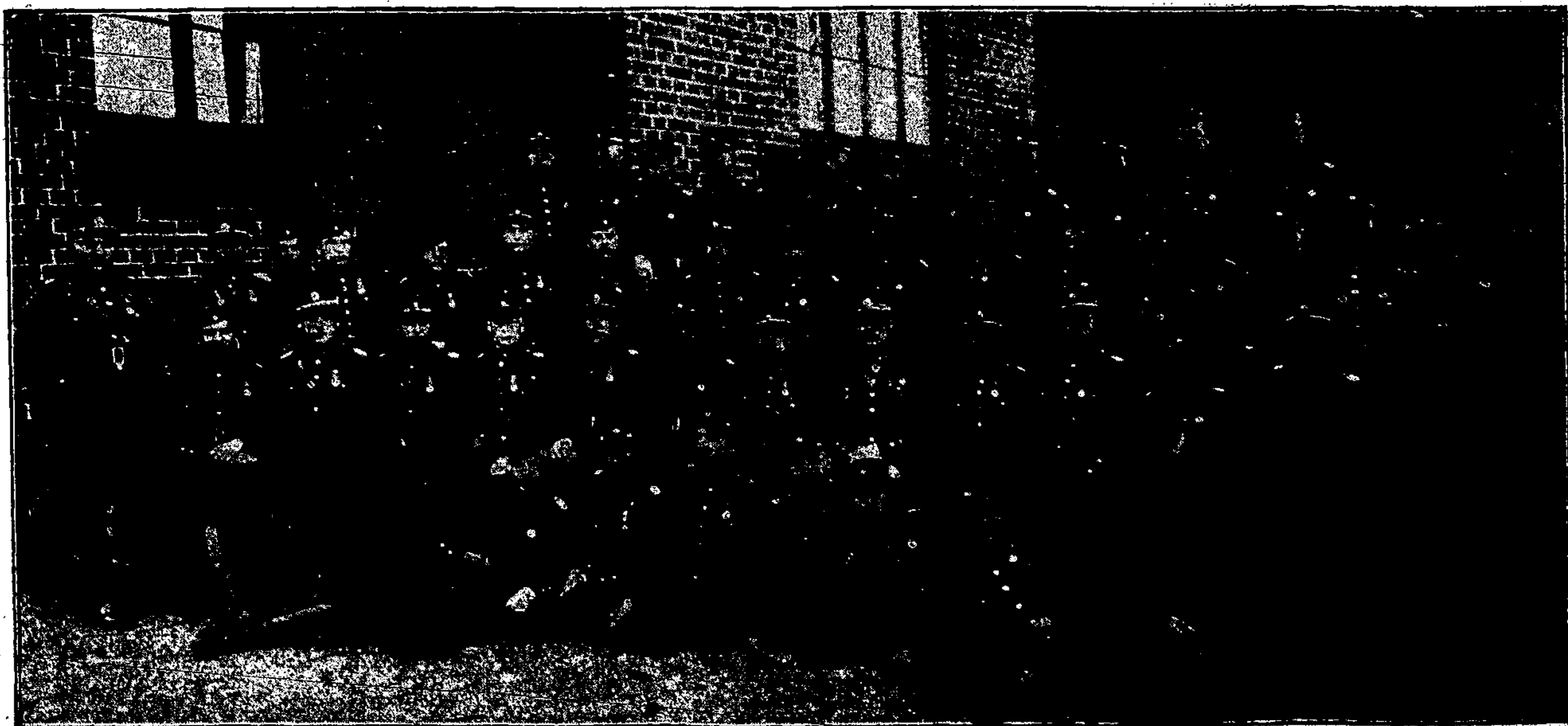
Lenkai, bėgdami nuo bolševikų, buvo priversti palikti Lietuvos kraštus su sostine Vilniumi. Vėliau šios žinios pasitvirtino, bet tuokart buvo tik spėliojimai. Pertraukdamas visų kalbas kuopos vadas, iėjęs į butą, paklausė: „ar jau viskas gata ir sutvarkyta kaip reikiant žygiui?“ Atsakymas buvo vienasbalsis: „taip, mūsų vade!“ Vadas viršilai liepė vest kuopą į pulko surinkimui skirtą vietą. Pulko dauguma gyveno privačiuose butuose, išsiskirstę po visą miestą, todėl čia reikėjo dar apie valandą palaukt, kol susirinko kitos kuopos.

Liepos 10 d. anksti rytą apie 2 val. atsisveikinom su ukmergiečiais, kurių, nežiūrint ankštaus ryto, susirinko gausinga minia, ir lydėjo toli toli iki žaliojančios girios. Daug moterėlių ir vyriškių matyt buvo apsiašarojusių. Tai liudijo, kad butegidiečiai glaudžiai sugyveno su visuomene; ypatingai ukmergiečiai buvo sužavėti butegidiečių dainomis.

Dainuodami išėjome Širvintų link.

Atėjus į Širvintų miestelį, jo gyventojai mūsų pulkui iškėlė lietuviškas sutiktuves, priimdami su druska, duona ir midum. Pavaišino mūsų vadus ir mus, išdalindami pintinėliuose jau iš anksto prirengtų riekių duonos, sūrio, uogų; taip pat atnešė didelių asočių su gardžia gira ir pienu. Mus sutiko gausingas būrys mažų mergaičių ir berniukų su pradžios mokyklos mokytojų priešaky. Širvintuose buvo didys poilsis ir naktynė.

Liepos 11 d. 8 val. rytą atsisveikinom su nuoširdžiais širvintiečiais ir tęsėm žygį toliau, tik jau ne tuo pačiu vieškeliu, kuris vedė iš Ukmergės per Širvintus į Vilnių, bet pasukom vieškeliu į rytus Giedraičių kryptimi.

Pulko liktiniai puskarininkiai su pulko vadu priešaky.

Pas daugelį kareivių pasirodė nusivylimas, kodėl neiname Vilniaus link, bet visai kiton pusėn.

Buvo aiškiai matyt, kad pas žygio dalyvius viešpatuoja kilnūs ir gražūs siekiai, kad greičiausiai galėtų pamatyti savo sostinę Vilnių.

Giedraičiuose buvo antrasis didysis poilsis. Poilsis užsitęsė dvi paras.

Liepos 14 d. 5 val. rytą išeinam iš Giedraičių, tęsdami žygį siauručių lauko keliu į pietų rytus, Dubingių miestelio link. Kaip pirmoj, antroj žygio dienų, taip ir trečioj, einant per kaimus, visur susirinkę kaimiečių būriai nuoširdžiai mus pasitikdavo. Tarp pasitinkančių gyventojų buvo matyti žilaplaukių senelių, senučių, kurių veiduose spindėjo gilus širdies džiaugsmas ir nuoširdumas, pamačius naujai atgijusias Tėvynės kovotojus. Ką turėdavo piliečiai, tuoj pusiau dalindavos su praeinančiais kareiviais.

Iš susirinkusiųjų tarpo daug gyventojų verkdami nusiskųsdavo, kad lenkų kareiviai daug yra pridirbę jiems skriaudų. Be atodairos viską iš piliečių vogė, plėšė, ką tik sugriebdami. Pasitaikydavo tokių tėvų, kurie, priėję prie vadų, su ašaromis prašė greičiau žygiuoti ir užimti Vilnių, ir paleisti ten iš kalėjimo jų mylimus vienintelius sūnus, kurie jau beveik visi metai ar keli mėnesiai nekaltai buvo lenkų suimti už tai, kad nėjo su lenkais prieš Lietuvos kariuomenę. Baigdavo nusiskundimus išvadindami lenkų kareivius žvėrimis, plėšikais, žmogėdromis, bedieviais ir t. t.

Mums pasižadėjus lenkams atkeršyti, moterėlės kalbėdavo prie Motinos Dievo, prašydamos atitolinti nelaimės nuo Lietuvos ir jos karių. Trečios dienos žygis buvo įtemptas, todėl su vietos gyventojų iškilmingais pasitikimais, vaišinimais ir nusiskundimais nebuvo laiko ilgai gaišti. Kai kuriose vietose seneliai bei moterėlės, iš paskui sekdami, tęsdavo savo nelaimių ir lenkų kareivių padarytų skriaudų apipasakojimus. Praėjus Dubingių miesteli, teko čia persikelti su keltu per Asvajos ežerą užtaką. Už Dubingių miestelio buvo mažasis poilsis.

Po minėto poilsio nužygiavom iki vieškelio, einančio nuo Vilniaus Joniškio ir Sakališkių link, ir tarp ežero Dubingių ir Arino apsinakvojom. Čia vietos labai mažai apgyventos, todėl daugumai prisėjo pasitenkinti nakvyne po atviru dangumi, pušynėly. Naktį apie 23 val. buvo gautas pulko štabe pranešimas iš žygio apsaugos užtvarų apie susitikimą su bolševikais ir jų plėšikavimą.

Gyventojus apsaugoti nuo minėtų plėšimų, buvo dar papildyta apsauga. Liepos 15 d. pasiekėm Pabradės stotį. Čia radom bolševikų kariuomenės rezervus, todėl butegėidiečiam teko kai kurį laiką pagyvent su bolševikų kariuomene. Bolševikai mūsų kariuomenę vadindavo „buržujų kariuomene“, bet vis tiek sugyvendavom taikoj, mat mus tuomet jau nebelaikė savo priešais. Bolševikai neturėjo nei maisto, nei drabužių, taip pat mažai ir ginklų.

Bolševikai maitindavosi vien keptomis silkėmis ir smarkiai rūkė tabaką, kurio perpilna turėjo. Duonos gaudavo į kelintą dieną po 150 gramų, sriubos retai kada virdavo, nes divizijoje tik po vieną virtuvę turėjo. Buvo matyti ir daugiau virtuvių vežiojant, bet sakydavo, kad esančios kiauros ir negalima virti. Tikrumoj, greičiau nebuvo kuo virti: kada ką nors sučiupdavo iš gyventojų, tada virtuvė stodavosi pilnoj tварkoj. Bolševikų eskadronai būdavo pasibalnoję arklius tik dešimtas balnų, o kiti pagalvėmis, maišais, prikimštais šiaudų bei anklodėmis.

Komisarai prašydavo mūsų vadų, kad neleistų savo kareiviams prikalbinėti jų kareivių pereit į mūsų pusę. Prabuvus Pabradėj apie savaitę, pulko štabas, mokoma

Virš. P. Lisas. Jis 1920. XI. 19. kautynėse su lenkais ties Širvintais buvo sužeistas. Už narsumą apdovanotas 105. 2 ir 3 laip. Vyties Kryžiumi.

kuopa ir ūkio kai kurios dalys buvo perkeltos į Paberžį, o visos kitos kuopos buvo išsiųstos saugoti gyventojus nuo bolševikų plėšimų. Po trijų savaičių vėl pulko štabas su minėtom dalim grįžo į Paberžę. Čia stovėjusios bolševikų dalys jau buvo išsikrausčiusios į Vilnių.

Rugpjūčio 24 d. apie 6 val. ryto čia stovėjusios pulko dalys sulipo į traukinį ir išvažiavo Vilniun. Privaziavus Vileikos stotį, prisėjo iš traukinio išlipti, nes į Vilnių traukiniais važiuoti nebuvo galima: pilnas miestas buvo bolševikų. Čia kai kurios kuopos grįžo iš apsaugos ir vyko jau pėsti į Vilnių. Pražygiavę Vilniaus priemiestį iš rytų pusės, turėjom laukti, nes į miestą eiti taip pat dar nebuvo galima, nors mūsų vyriausybė reikalavo bolševikų išeiti iš miesto. Bolševikai, nenorėdami užleisti geležinkelio susisiekimo centro, miesto atidavimą vilkino ir pažadėtu laiku neišsikrausė. Teko prastovėti prie Vilniaus miesto rytinių vartų apie dvi paras. Čia butegėidiečiams buvo ilgiausios va-landos.

Rugpjūčio 27 d. 15 val., nesulaukiant bolševikų visiško pasitraukimo iš miesto, mūsų vyriausybės buvo įsakytą stovintiems prie Vilniaus pulkams žygiuoti į Vilnių ir priversti užsilikusius bolševikus išsikraustyti. Minėtą dieną sakytas žygis buvo įvykdytas. Buvo labai gražus oras ir saulėta. Butegėidiečiai, susirikiavę, iškilmingais maršais ir galingomis dainomis iš rytų pusės žygiavo į Vilnių. Pasijudinus eiti į miestą, vilniečių minios, kurių buvo pilnos gatvės, namų balkonai, langai, durys sutiko griausmingais šauksmais „valiol! Lietuvos kariuomenės garbingi vadai, valiol narsioji kariuomenė, valiol Nepriklausoma Lietuva su jau laisva

sostine Vilniumi“. Šauksmais valio vilniečiai butegiediečius lydėjo per visą miestą iki pat Šnypiškės kareivinių. Moterys ir mergaitės pulko vadą pulk. leit. Adomkevičių, mokomos kuopos vadą kap. Saladžių ir kitus karininkus, einant miesto gatvėmis, apdovanojo daugybe gyvų gėlių. Mažutės mergaitės, eidamos šalimis žygiuojančių butegiediečių ir bėgiodamos prieky, visą laiką barstė gėlėmis gatvę.

Daug moterėlių, pamačiusios pirmą kartą savo tautos vadautojus, tvirtais žingsniais su maršais ir dainomis žygiuojant miesto gatvėmis, kuriomis prieš keletą valandų žygiavo atėjusių gaujos, iš džiaugsmo apsiverkė. Butegiediečiams kelionė į Vilnių ir pati įvygavimo valanda į Lietuvos sostinę Vilnių buvo neapsakomo džiaugsmo ir laimės valanda.

Viršila A. Biveinis.

Žemaičių kunigaikštis Butegidis.

Bevartydami garbingus mūsų istorijos lapus randame, kad seniau, kada kildavo lietuvių tautai pavojus, pirmi savo tautos laisvei ginti sukildavo žemaičiai ir dėka jų pasiryžimui, vienybei ir drąsai laimėdavo nors ir sunkiausias kovas.

Tokių kilnių žemaičių pasiryžimų laimėti ar mirti yra nemažai pažymėta mūsų istorijoje. Be ne pavyzdgingiausias iš senovės žemaičių karžygių yra kunigaikštis Butegidis. Jo žygiai dar ir šiandien sukelia mūsų širdyse pagarbą ir norą juos sekti. Kad ir dabartiniai žemaičiai yra kupini savo bočių dvasios, kad ir dabar jų gyslose teka ne vergų, bet laisvos tautos sūnų kraujas, nemaža jie yra parodę 1918—1920 m., kovodami už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. Tas pačias ypatybės parodė žemaičiai dar ir vėliau, kada pritrūkė kantrybės svetimą jungą vilkti. Mažosios Lietuvos žemaičiai sukilo ir 1923 m. sausio m. 15 d. paėmė Klaipėdą, nusikratė svetimųjų globos ir panaikino šimtmečius lietuvių tautos dalis skiriančias sienas.

Dar ir dabar yra progos jaunesniajai žemaičių kartai parodyti, kad jų širdyse tebėra gyvos garbingų

senovės žemaičių tradicijos. Kol svetimųjų nelaisvėje kankinasi visos Lietuvos širdis Vilnius, kol šaukiasi mūsų broliai vilniečiai išvaduoti juos, tol dideli ir sunkūs žygiai laukia visus lietuvius, laukia jie ir žemaičių. Ruošdamies minėtam sunkiam tautos žygiui, maža dar, kad stiprinsime savo jėgas, ginkluosimės, bet dar turime neužmiršti paruošti ir savo sielą, ją užgrūdinti didesne Tėvynės meile, senovės žemaičių dvasia, Žemaičių kunigaikščio Butegidžio ir jo karžygių pavyzdžiais. Minėtam reikalui priminsiu nors keletą senovės žemaičių, Butegidžio ir jo karių žygių.

Dabar Žemaičiais yra vadinama vakarinė lietuvių tautos dalis. Sakytas vardas yra ne atskirai žemaičių kilmei, bet gyvenamojo ploto prigimčiai pažymėti. Žemaičiai savo kilmę turi iš gilios lietuvių senovės. Gilioj senovėj, dar prieš Lietuvos valstybės įkūrimą, VIII—IX šimtmečiuose lietuviai gyveno vidurinės Lietuvos, dabartinės Panevėžio, Kėdainių — Kauno apskrityse, ir toliau į pietus ir rytus. Tie kraštai žymiai skyrėsi savo paviršiumi.

Vidurinę Lietuvą daugiausia sudaro lyguma bei žemuma, o pietinę ir rytų Lietuvą sudaro aukštumos. Dėl šitų skirtingų geografiškų ypatybių, gyvenantieji tuose kraštuose lietuviai ir pradėjo vadintis žemaičiais ir aukštaičiais. Nors jie ir turi kai kurių kalbos skirtumų, bet yra vienos kilmės, tos pačios lietuvių tautos dalis ir kaip ir dabar, taip ir senovėje, turėjo vienodus papročius, vieną tikybą ir bendrai pergyveno tuos pačius vargus ir džiaugsmus. Dabartinės Žemaičių aukštumose ir toliau į žiemius ir vakarus seniau gyveno gimininga lietuviams kuršių tauta. Laikui bėgant kuršiai silpnėjo ir žemaičiai pamažu slinko prie Baltijos jūrų, užimdami naujus žemės plotus ir juose apsigyvendami. Nors žemaičiai vėliau ir apsigyveno aukštumose, bet savo senoviška vardo nemeta ir iki šiandien save vadina žemaičiais.

Nepigia kaina ir nelengvais žygiais žemaičiai išlaikė per amžius savo ypatybes. Ypatingai sunkius laikus žemaičiai pergyveno XIII šimtmečiuose, dabartinio Žemaičių krašto apgyvendinimo ir Lietuvos valstybės įkūrimo laikais. Su aukštaičiais drauge sudarė vieną galingą Lietuvos valstybę, karaliaus Mindaugo valdomą, žemaičiai greitai pateko pavojun. Lietuvos valstybė atsikūrė sunkioj ir pavojingoj padėty. Kitos išeities nerasdamas, karalius Mindaugas buvo priverstas 1252 m. Žemaičių dalį atiduoti kardininkams, o pats priimti krikščionių tikybą. Tačiau toji sutartis liko tik poperyje. Buvę iš senovės laisvi žemaičiai, laisvais pasiliko ir toliau. Tuojau po minėtos sutarties traginga karaliaus Mindaugo mirtis visai atpalaidavo žemaičius nuo kuriuos nors priklausomybės kardininkams, ir jie, pasilikę vieni, visomis išgalėmis ėmėsi ginti savo laisvę.

Baisius laikus gyveno tuomet lietuviai. Mindaugui mirus pačioje Lietuvoje nebuvo tvarkos, o be to, iš visų pusių gresė svetimųjų pavojus, kurie nuolatiniiais puldinėjimais norėjo pavergti lietuvius. Tačiau, pamatę pavojų, lietuviai prisiminė karaliaus Mindaugo žodžius, kad vienybėje galybė, ir ėmė burtis į krūvą ir kovoti už savo laisvę. Pirmieji pradėjo kovoti žemaičiai.

Virš. Antanas Biveinis, seniausieji kariuomenės ir pulko tarnaujantis kareivis, 1919.1.1. savanoris (1919 m. uniformoj).

maičiai. Jie pradėjo kariauti su kardininkais, kurie daugiausia puldavo žemaičius. Vėliau teko ilgai ir atkakliai gintis ir nuo kito priešo — kryžievių. Tačiau nei priešo nuolatiniai puolimai, nei jų galybė neįveikė žemaičių, nes veikdami vienybėje žemaičiai savo laimėi turėjo dar ir gerų karo vadų, kurie sugebėdavo tais sunkiais laikais narsiai savo tautos laisvę ginti ir sumaniai kraštą valdyti.

Vienu tokių sumanių ir narsių Žemaičių karo vadų — kunigaikščių istorija mums mini kunigaikštį Butegeidį arba Budriką.

Yra daug gražių pavyzdžių, kaip mokėjo kariauti už Žemaičių laisvę Butegeidis ir jo kariai. Štai vienas tokių pavyzdžių.

1289 m. kryžieviai, pasikėlę Nemunu, apgulė žemaičių pilį Kolainę (buvusią netoli Jurbarko, ties Kalnėnų kaimo), kurios viršininku buvo narsus Butegeidžio karo vadas Surmenis arba Sumenis.

Ilgai ir narsiai gynėsi Surmenis su savo negausia 120 žmonių įgula. Buvo likę tik 12 nesužeistų karių, bet ir tie nepasidavė priešui.

Vakare, sutemus, išėjo žemaičiai iš pilies ir narsiai puolė kryžievius. Kryžieviai pamatę, kad juos puola atėjusi gausinga žemaičiams pagalba, išsigando ir pasileido bėgti. Vėliau apsižiūrėję, kad juos puola tik pilies įgula, kryžieviai grįžo atgal, o tuo tarpu Surmenis su savo sveikais ir sužeistais draugais išėjo iš pilies ir dar kryžievių gurguolę apiplėšė.

Supykę kryžieviai iki pamatų suardė pilį, bet nieko daugiau nenuveikę grįžo atgal.

Kadangi Kolainė turėjo labai didelę reikšmę Žemaičių gynimui nuo kryžievių, nes ji buvo prie Nemuno, kuriuo nuolat ir puldinėdavo kryžieviai, tai Butegeidžiui įsakius, Kolainės pilis buvo atstatyta ir sugrįžęs į ją karo vadas Surmenis toliau sėkmingai kariavo su kryžieviais. Kitas pavyzdys tai liudija.

Kitą kartą kryžieviai plaukia Nemunu žvalgyti. Surmenis sumanė juos apgauti. Pasiėmęs pakraščiu krūmuose kareivių būrį, jauna kareivį Nodą, mokantį lenkiškai, Surmenis perrėdė į moteriškus rūbus ir nusiuntė į Nemuno pakrantę.

Atplaukus arčiau kryžievių laivui, Noda pradėjo lenkiškai šaukti:

— Gelbėkit mane, esu lenkė — krikščionė, vergauju lietuviams; matau daug vargo pas pagonis; susimylėkite, gelbėkite dūšią nuo pragaro!

Išgirdę šauksmą kryžieviai priplaukė prie kranto, o tuo tarpu pasislėpusis žemaičių būrys puolė juos ir visus iškapojo.

Mokėjo žemaičiai su savo sumaniais ir narsiais vadais ne tik gintis, bet ne kartą ir patys pulti kryžievius.

Vieną kartą, susitarę su latviais, žemaičiai puolė Ragainės pilį, bet nepratę dar pulti mūro pilių, jos nepaėmė, o tik surinkę pilies apylinkeje didelį grobį grįžo atgal.

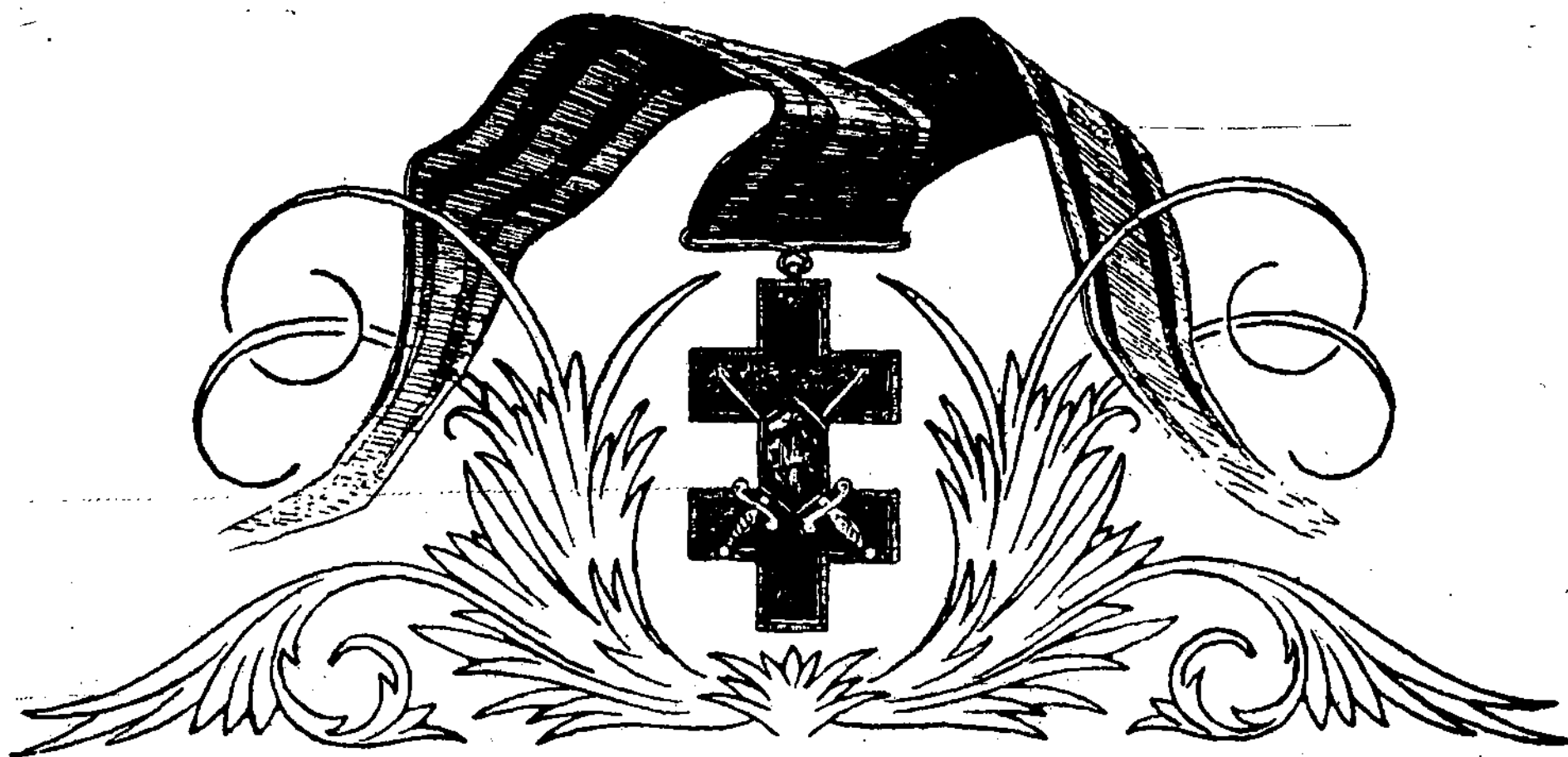
Matydami kryžieviai ir kardininkai, kad veikdami skyriumi žemaičių nepergalės, susijungė ir puolė Žemaičius iš dviejų pusių — iš žemių kardininkai, o iš vakarų kryžieviai.

Kardininkai ne kartą būdavo pergalėti, bet ir žemaičiai turėdavo nepasisekimų. Vieną kartą jie buvo sumušti smarkiose kautynėse, kuriose žuvo ir kunigaikščio Butegeidžio sūnus ir karvedys Mažeika.

Dažnai iš vakarų stipriomis jėgomis puldavo žemaičius kryžieviai. Žemaičiai kartais matydami, kad atviram lauke kryžievių nenugalės, pasislėpdavo miškuose, pelkėse ir iš čia puldami mažomis dalimis neduodavo kryžieviams ramumo. Įpykinti kryžieviai, niekur neradami sau vergų ir turtų, viską naikindavo ugnimi ir traukdavosi atgal. Tuo būdu vokiečių norai pavergti žemaičius nepavyko, ir kantrus Butegeidis ir toliau valdė Žemaičių kraštą.

Visai kitaip gyveno Butegeidis su kitais savo kaimynais gudais. Su jais žemaičiai gyveno geruoju ir pirkdavo iš gudų javų. Savo javų dėl nuolatinių karų maža turėdavo, nes nebūdavo kada sėti. Taip pat iš jų pirkdavosi druskos ir kitokių reikmenų. Už pirktas prekes mokėdavo savo krašto turtais: vašku, brangiais vėbrių ir juodųjų kiaunių kailiais, sidabru ir kt.

Pulk. leit. Tarasenska.

7 pėst. Ž. K. Butegeidžio pulko kariai, už narsumą 1919–1920 m. kautynėse su Lietuvos nepriklausomybės priešais apdovanoti Vyties kryžiais.

1 rūš. 3 laipsnio.

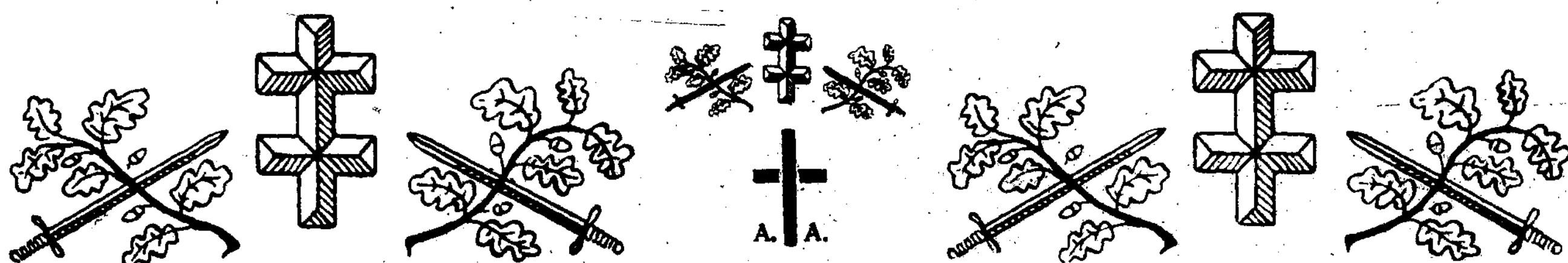
1. Majoras Kerbelis Andrius
2. Kapitonas Vitkauskas Vincas
3. " Tarasenska Petras
4. " Baltrušas Petras
5. Vyr. ltn. Balnas Teodoras
6. " Katasonovas Dmitrius

7. Vyr. ltn. Statkevičius Vaclovas
8. " " Kėmėžis Antanas
9. " " Šalkauskas Zigmas
10. Leitenantas Tiška Zigmas
11. " Černius Juozas
12. " Matelis Jeronimas
13. " Statas Antanas

14. Leitenantas Chamanskis Sergijus	58. Eilinis Čekauskas Vladas
15. " Ramanauskas Kazys	59. " Danielius Viktoras
16. " Bitvinskas Teodoras	60. " Danielius Petras
17. " Andrikis Juozas	61. " Doveikis Matas
18. " Žilinskas Kazys	62. " Dovidavičius Petras
19. " Sarauskas Bronius	63. " Glažauskas Kazys
20. " Gudaitis Kristupas	64. " Gordonas Mejeris
21. " Kalinauskas Leonas	65. " Gulbinas Stasys
22. " Kulvicas Vladas	66. " Jomantas Povilas
23. Viršila Kalesnikas Aleksas	67. " Linauskas Pranas
24. Vyr. pusk. Grigaitis Antanas	68. " Mackevičius Marijonas
25. " " Gutmonas Jonas	69. " Mickevičius Kazys
26. Jaun. pusk. Baukus Petras	70. " Mircinskas Vincas
27. " " Lukauskas Juozas	71. " Noreika Juozas
28. " " Mikolajūnas Matas	72. " Norkus Leonas
29. Eilinis Juodgalvis Mikas	73. " Pavačiauskas Jonas
30. " Kazakevičius Antanas	74. " Petrauskas Nikodemus
31. " Kaupas Matas	75. " Pilius Jonas
32. " Kaupinaitis Juozas	76. " Pilkonis Viktoras
33. " Kersauskas Jonas	77. " Pušinskas Jonas
34. " Kontuktas Juozas	78. " Rabačiauskas Vincas
35. " Krikščiūnas Julius	79. " Radzevičius Vincas
36. " Krutinas Aleksas	80. " Remeikis Antanas
37. Jaun. pusk. Nutautas Kostas	81. " Repšys Stepas
38. " Petraitis Jonas	82. " Sadaitis Antanas
39. " Petrauskas Jonas	83. " Savickas Jonas
40. San. pusk. Jankauskas Kostas	84. " Stankus Vladas
41. Grandinis Kaškonas Jonas	85. " Staškūnas Antanas
42. " Pocius Simas	86. " Švolskinas Juozas
43. " Stankevičius Petras	87. " Šimkus Stasys
44. " Sukutis Kazys	88. " Siugžda Bernardas
45. Eilinis Aniūnas Antanas	89. " Triukas Antanas
46. " Antanavičius Juozas	90. " Ulinskas Vincas
47. " Antolevičius Balys	91. " Uselis Ignas
48. " Arlauskas Teodoras	92. " Vanglikas Petras
49. " Astrauskas Vladas	93. " Vendzelis Antanas
50. " Balčiauskas Jonas	94. " Vinkšnaitis Antanas
51. " Balčiūnas Alfonsas	95. " Zalimas Augustas
52. " Banionis Antanas	96. " Zubis Pranas
53. " Barakovas Leiba	97. " Zebelis Jonas
54. " Belskis Petras	
55. " Benušis Jonas	
56. " Buividas Adolfas	
57. " Ceikus Vladas	

I r. 2 ir 3 l.

98. Viršila Lisas Petras
I rūš. 3 laips. dviem kryž.
99. Jaun. pusk. Sinusas Antanas

7 pėst. ž. K. Butegeidžio pulko kariai, 1919 — 1920 m. žuvę bei mirę nuo žaizdų, ginant Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę.

Leitenantas *Tiška Zigmąs*.

Eiliniai:

Aperavičius Jonas
Bazaras Vladas
Balčiauskas Stasys
Birgela Antanas
Budrys Simonas
Danilaitis Stasys
Deveikis Motiejus
Degėsis Balys

Miklaševičius Kazys
Mickevičius Juozas
Murza Juozas
Noreika Stasys
Norvila Jonas
Prakulevičius Ignas
Pupelis Ignas
Pupšys Justinas
Rekėtis Juozas

Dereškevičius Adolfas
Gerulaitis Antanas
Grigaitis Juozas
Jagminas Jonas
Kreivys Augustas
Krūminas Romas
Lumpys Kazys
Mačiotis Kazys
Vienažindis Antanas
Vienažindis Jurgis

Rudzinskas Stasys
Sakalauskas Gracijonas
(pirmoji pulko auka)
Staugas Jonas
Stunzentis Petras
Sidlauskas Vincas
Tamašauskas Pranas
Trakenys Kazys
Zdanevičius Jurgis
Lukauskas Marcelis

Išleido Vyr. Štabo Karo Mokslo Valdyba. - - - Redagavo kpt. GUSTAITIS.
Spausdino Akc. „Spindulio“ B-vės spaustuvė, Kaune.

Karo mokslų ir istorijos žurnalas

III „MŪSŲ ŽINYNAS“ III

eina 6 kartus per metus.

Leidžia Vyriausiojo Štabo Karo Mokslo Valdyba. Redaguoja majoras V. Steponaitis.

Prenumerata 1928 m. -- Lt. 50, (kariams, šauliams ir valstybinėms gimnazijoms -- Lt. 25).

ADRESAS: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė, „Mūsų žinyno“ redakcija.

Jei norite žinoti nepriklausomos Lietuvos atgijimą, pažinti mūsų didvyrius ir atgaivinti savo dvasią —

SKAITYKITE

„KAREIVIS — LIETUVOS GYNĖJAS“

Lietuvos kareivio knyga.

K A I N A: Knygynuose 6 litai. Karo Mokslo Valdyboje kariams 2 lt. (paštu 2 lt. 55 ct.). Amerikoje 7 lt. 25 ct. (paštu).

Vyr. Št. Karo Mokslo Valdyba.
Kaunas, Nepriklausomybės a-tė.

Kam brangu yra turėti mūsų kariuomenės pirmųjų dienų kūrimosi atmintis — įsigykite

„Atspindžių“ komplektą.

„ATSPINDŽIŲ“ 1920 — 1923 m. komplektą (jį tarpe „Šešėlių“ du numeriai) dar galima gauti Karo Mokslo Valdyboj (Kaunas, Nepriklausomybės aikštė).

Pilno komplekto kaina 17 lt. 50 ct. Užsieny 15% brangiau.

Be to, dar galima gauti ir atskirų nr. nr. po 1 lt. 50 ct.

~~707~~ Alp 43
March

